

הישיבה המאתיים ואחת-עשרה של הכנסת התשיעית

יום שני, ה' ניסן תשל"ט (2 אפריל 1979)
ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

נים), תשל"ט — 1979, של חברי הכנסת מיכאל חריש;
חוק שירות לאומי (תיקון) (הוספת סעיף 21), תשל"ט —
1979, של חברי הכנסת דב שילנסקי; חוק סדר הדין ה-
פלילי (זכויות עציר לסניגור), תשל"ט — 1979, של
חברי הכנסת יחזקאל זכאי; חוק האזרחות (תיקון), תש-
ל"ט — 1979, של חברי הכנסת תופיק טובי. כן הונח חוק
גימלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון, תשכ"ט —
1969, לפי החלטת ועדת הכנסת בעניין גימלאות לחברי
הכנסת ולשאייריהם מיום ה' בניסן תשל"ט — 2 באפריל
1979.

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: חוק רציפות ה-
דיון בהצעות חוק (תיקון מס' 2), תשל"ט — 1979, שחזר
מועדת החוקה, חוק ומשפט.

כן הונחו רשימת דינים יוחשבונו של מבקר המ-
דינה שניתנו בתוך שנת הכספים 1978, ומסקנות ועדת
החינוך והתרבות בנושא: בניית בית-ספר תיכון מקיף
בצומת כברי.

היו"ר י. שמיר:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן ה-
כנסת.

מזכיר הכנסת נ. לורד:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי
הונחו היום על שולחן הכנסת לדיון מוקדם: חוק לתיקון
פקודת העיריות ופקודת המועצות המקומיות (הנחה ב-
תשלום הארגונים), תשל"ט — 1979, של חברי הכנסת אלי-
הו שפייר; חוק איסור אזרחות זרה לנבחרים ובעלי
תפקידים בכירים, תשל"ט — 1979, של חברי הכנסת מאיר
פעיל; חוק בתי-קברות צבאיים (תיקון סעיף 1),
תשל"ט — 1979, של חברי הכנסת אמרי רון; חוק לתיקון
פקודת מס הכנסה (תיקון סעיף 130), תשל"ט — 1979,
של חברי הכנסת עמוס הדר (הורביץ); חוק לתיקון פ-
קודת מס הכנסה (איסור מתן הקלות והנחות לעבריי-

ב. שאלות ותשובות

ד. על-פי אילו קריטריונים נקבעים הזכויות ושי-
עור הסיוע לישיבה או לכולל?

ה. באילו מוסדות מחקר תורניים תומך משרד
ובכמה?

תשובת שר-הדתות א. אבוחצירא:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה א: התקציב השוטף לישיבות מסתכם בסך
110 מיליון לירות; הקבלה תקציבית לתרומות — רגיל —
44 מיליון לירות; הקבלה תקציבית — פיתוח — 33
מיליון לירות.

לשאלה ב: למעשה הוצאו במשך השנה 180 מיליון
לירות.

לשאלה ג: אותם ישיבות ומוסדות תורה המוכרים
על-ידינו.

לשאלה ד: יש במשרדנו קריטריונים קבועים ל-
קביעת הזכויות.

לשאלה ה: כל מוסדות המחקר התורניים המת-
אימים לקריטריונים שנקבעו במשרדנו נכללים ברשימת
המוסדות המקבלים את התקציב.

היו"ר י. שמיר:

אני מזמין את שר הדתות להשיב לשאלות.

3063. תמיכה בישיבות וכוללים

חברת-הכנסת ש. אלתי שאלה את שר הדתות ביום י"א
בשבט תשל"ט (8 בפברואר 1979):

בדברי ההסבר להצעת תקציב משרד הדתות לשנת
1978, בעמ' 29, בסעיף ישיבות וכוללים, כתוב כי "בשנת
התקציב הקרובה הוגדל התקציב המיועד לתמיכה במו-
סדות אלה בשיעור (ריאלי) של כ-50%. יש לצנין כי
בנוסף לתמיכה מסעית זה מקבלות הישיבות תמיכות ב-
תקציב הרגיל והפיתוח של המשרד דרך תקציבי ההק-
בלות לתרומות, בנוסף לכך מסייעים משרדי ממשלה א-
חרים לישיבות כגון משרדי הסעד, החינוך, הקליטה
והפנים.

שאלתי הן:

א. אילו סכומים מופיעים בתקציב משרד הדתות
לשנת 1978 לתמיכה בישיבות וכוללים?

ב. אילו סכומים הוצאו למעשה במשך השנה ל-
תמיכה בישיבות וכוללים?

ג. אילו מוסדות מקבלים סיוע ממשרד הדתות ו-
כמה מקבל כל מוסד?

3176. ניצול האוראניום שבמרכזי הפוספאטים בנגב לצורך אספקת אנרגיה

חבריהכנסת א. אבטכי שאל את שר האנרגיה והתשתית
ביום כ"ב בשבט תשל"ט (19 בפברואר 1979):

ביום 2 בינואר 1979, בכנס השנתי של האגודות
הגרעיניות בישראל שנערך באוניברסיטת בן-גוריון,
טען פרופסור שמעון יפתח שישראל אינה מנצלת את ה-
אוראניום שבמרבצי הפוספאטים בנגב לצורך הפקת א-
נרגיה ("הארץ", 3 בינואר 1979).

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

אילו צעדים יש בדעת הממשלה לנקוט כדי לנצל
מרבצים אלה?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:

עד כה לא כדאי היה להפיק אוראניום מפוספאטים
עקב העלות הגבוהה של האוראניום בשוקי העולם. ע-
ליית מחיר האוראניום בעולם, החל משנת 1974, מחייבת
בדיקה מחודשת של כדאיות שיטת ההפקה מפוספאטים
המצויים בידינו. בתקציב האגף לתחנות גרעיניות של
משרד האנרגיה והתשתית יועדו סכומי כסף למטרה זו.

3198. פעולות משרד האנרגיה והתשתית בתחום שימור האנרגיה

חבריהכנסת ד. רוזילי שאל את שר האנרגיה והתשתית
ביום כ"ט בשבט תשל"ט (26 בפברואר 1979):

כתוצאה מהתפתחויות במשק הדלק העולמי ומשק
הדלק הלאומי ובקשר לאירועים מדיניים ואחרים המת-
רחשים באזור, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם נערך משרד האנרגיה והתשתית לפיתוח
פעולות בתחום שימור האנרגיה?
2. אם כן, מה הן הפעולות שאותן יזום המשרד?
3. האם קיימת חקיקה או יזמת חקיקה בנוד?

תשובת שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מייד עם הקמתו נערך משרד האנרגיה לפיתוח
פעולות בתחום שימור האנרגיה. הוקם המינהל לשימור
האנרגיה המופקד, במסגרת המשרד, על תכנון פעולות
השימור, תיאום בין משרדי הממשלה והנעת פעולות ה-
שימור, לרבות הסברה, חקיקה ותקינה.

2. עיקרי הפעולות שיום ומפעיל המינהל לשימור
אנרגיה מפורטות להלן: א. עידוד הרחבת השימוש ב-
אנרגיה סולארית במבני מגורים, בתעשייה, במסחר וב-
שירותים ולחימום בריכות שחייה. לפי דיווחי יצרני ה-
מערכות הסולאריות גדל קצב מכירתן במידה גדולה מאז
הוחל בפעילות המינהל. כיום מגיע חלקה של האנרגיה
הסולארית במאזן האנרגיה הכוללת מסך כל האנרגיה
המשומשת במדינת ישראל לכדי 1.1% מכלל הצריכה.
זה 90 אלף טונה נפט אקוויבאלנט.

ב. מתן תמריצים פיסקאליים בתעשייה, במסחר ו-
בשירותים להנעת פעולות השימור. בתעשייה ובבתי-מלון

3094. פגיעה בציונים ובמערות של קברים עתיקים

חבריהכנסת מ. פרוש שאל את שר הדתות ביום ט"ו ב-
שבט תשל"ט (12 בפברואר 1979):

בעתון "המודיע", מיום ג' בשבט תשל"ט (31 בינואר
1979), פורסם כי באזור ציון קברם של האמורא רבי
יהודה הנשיא ובית דינו נעשות עבודות פיתוח וכי טראק-
טור הפועל במקום מטשטש את השרידים האחרונים של
הציון. כן יש חשש חמור שהעבודות יפגעו גם בצורה
קשה ביותר במערות הקבורה.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן, מה בדעת כבוד השר, הממונה על ה-
מקומות הקדושים, לעשות כדי למנוע את הסכנה לש-
למות הציון ומערות הקבורה?

תשובת שר-הדתות א. אבוחצירא:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: במקום אמנם בוצעו עבודות פיתוח
על-ידי גורמים ממשלתיים, ויושר שטח שבו היה גל א-
בנים המיוחס לפי המסורת לרבי יהודה הנשיא.

לשאלה 2: כתוצאה מהתערבות משרדי הפוסקו
העבודות באזור, ומשרדנו מכין תכניות לשיקום האתר.

3268. יבוא בשר לא מנוקד לארץ

חבריהכנסת ש. לורינין שאל את שר הדתות ביום ו'
באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

בעתון "המודיע" מיום א', כ"א בשבט תשל"ט (19
פברואר 1979), פורסה מודעה מטעם הרבנות הראשית
בירושלים ובה נאמר כי בשר כבש ובשר בקר (רבעים)
ועוד סוגי בשר מסויימים המיובאים מחוץ-לארץ על-ידי
מחלקת הכשרות שליד הרבנות הראשית לישראל אינם
מנוקדים כדין, ולכן אין להשתמש בבשר הנ"ל אלא ל-
אחר בדיקה ואישור של מנקר מומחה.

מכיוון שרוב הציבור אינו בקיא בדיני ניקור ואינו
מסוגל לנקר בשר בעצמו וכתוצאה מכך שיווק בשר
לא מנוקד מכשיל רבבות, רצוני לשאול:

האם מוכן כבודו להורות שלא לשווק בארץ בשר
לא מנוקד או לארגן את ניקורו של הבשר בטרם שיווק?

תשובת שר-הדתות א. אבוחצירא:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ביררתי את העניין עם הרבנות הראשית ונמסר לי
מטעם מחלקת הכשרות שלה כי מאז שהתחילו לייבא
בשר קפוא ארצה, מזה כשלושים שנה בערך, מיובא ה-
בשר ברבעים (עם עצמות), היינו באותה צורה שמיובא
הבשר הטרי לאטליות. יתרון לבשר הקפוא שהרבע הוא
של שמונה או מאקסימום עשר צלעות, שהניקור בהן הוא
פחות מהרבעים של הבשר הטרי. אין כאן עניין של ה-
פצת בשר לא מנוקד מאחר שהבשר מובא לאטליות
כדוגמת הבשר הטרי, ואותם המנקרים מטעם הרבנות
בכל מקום מנקרים את כל הרבעים הנכנסים לאטליו בין
אם זה קפוא ובין אם טרי.

חמים כי הם אינם עולים כסף לבעל הבית. החובה לשמור על נצילות אנרגטית בשאיבת מים גם בבתים משותפים, שם יש ביזבוזים גם בתחום זה. אולי הקושי העיקרי הוא קושי ארכיטקטוני מפני שחוקי הבנייה הלוואיתיים בולמים את האפשרות של בניית מערכות לחימום סולארי. נושא זה מצריך או חקיקה מרכזית שתבטל כל חקיקה מקומית נוגדת או שימוש בדרך שבה אנו הולכים בינתיים: טי"פול אינדיבידואלי בכל רשות מוניציפאלית, וזה תהי' ליק ממושך.

3214. ניצול קרינת השמש להפקת האנרגיה הדרושה במשכן הכנסת

חבר הכנסת י. תמיר שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ט בשבט תשל"ט (26 בפברואר 1979):

לפני כשנה וחצי הגשתי ליושב-ראש הכנסת את המכתב המצורף בזה. יושב-ראש הכנסת הודיעני שהעביר את המכתב למשרד לעיון ולהתייחסות לנאמר בו. מאז לא שמעתי דבר בנידון.

בקשר להצעה המובאת במכתב, מה"12 ביולי 1977, והאקטואליות שלה כיום יותר מבעבר, אבקש להשיב לי:

1. האם נבדק הרעיון עליידי מומחי משרד האנרגיה והתשתית?

2. אם כן, מה הן התוצאות?

3. אם לא, מה בדעת השר לעשות בנושא ניצול קרינת השמש להפקת האנרגיה הדרושה במשכן הכנסת?

4. אילו השלכות מעשיות, פסיכולוגיות, חינוכיות ואחרות יכולות להיות לצעד זה?

תשובת שר האנרגיה והתשתית י. מדעי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות 1, 3: בשבועות הקרובים עתיד להסתיים סקר חסכון באנרגיה, לרבות שימוש באנרגיית שמש לחימום מים במשכן הכנסת. לדברי מנהל מחלקת המשק של משכן הכנסת יוחל בפעולות חסכון עם קבלת התוצאות. התקנת מערכת כזאת בכנסת אינה כדאית על-פי שיקולים כלכליים, היא תדרוש את ביטול רוב ההשקעות הקיימות והשקעות כספיות נוספות גדולות ביותר.

לשאלה 2: מיתקנים למיזוג אוויר באמצעות השמש נמצאים עדיין בשלב של פיתוח והדגמה ואינם מוכנים להתקנה.

לשאלה 4: אין לכך שום השלכות כיוון שבשלב זה אינני ממליץ, כאמור, על התקנת מערכת לניצול קרני השמש למטרות מיזוג אוויר במשכן הכנסת.

3215. בריית כבול באזור החולה

חבר הכנסת י. תמיר שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ט בשבט תשל"ט (26 בפברואר 1979):

בקשר לתכניות בריית הכבול באזור החולה, אבקש את השר להשיב לי:

1. האם מודע השר לכך שהמומחים סבורים כי כריית כבול בחולה מחייבת מכרה פתוח שעומקו יגיע ל- מאה מטר מתחת לפני השטח לערך?

הופעלו התמריצים הללו לפני כשנה. כתוצאה מפעולות השימור בתעשייה, באמצעות התמריצים, נחסכו עד כה כ-40 אלף טון דלק, שהם כ-2% מכלל צריכת האנרגיה בי- תעשייה או כחצי אחוז מכלל צריכת האנרגיה במשק. אנו חוזים ששיעור החסכון באמצעות התמריצים יכול להגיע, אם נוכל להתמיד בתהליכים הללו, כדי 1% בשנת 1979.

ג. הוחל בתיכנון שילוב כוח וחום במקדים תעשייתיים. הכוונה היא לייצור חשמל תוך כדי אספקת קי- טור לתעשייה. לפעולה זו יש פוטנציאל חסכון של 0.3% מצריכת האנרגיה אבל אני מצטער לומר שאפשר לצפות לחסכון הזה רק לקראת שנת 1990 מפני שהדבר קשור בפרוייקטים מקיפים ואי אפשר לעשות פעולה נקודתית.

ד. בתחום התחבורה יזמנו הגדלה משמעותית של פער האגרות והמיסוי בין רכב קטן וחסכוני לבין רכב גדול ובזבזני במגמה לעודד את השימוש ברכב חסכוני. צווים בעניין זה יוצאו בזמן הקרוב ויהיו תקפים לגבי דגמי רכב משנת 1980 ואילך. בתחום התחבורה יזמנו גם ה- חבה של השימוש במנועי דיזל ברכב מסחרי אשר מ- קלו העצמי גדול מ-2.2 טון. צווים בעניין זה יוצאו בקרוב, אני כבר ראיתי את הטיטות שלהם. שתי פעו- לות אלה תבאנה לחסכון של 0.8% עד 1% מכלל צריכת האנרגיה במשק. אנתנו צופים שהתהליך יארך 5 שנים.

ה. במשק המים, שהוא עתיר אנרגיה, הוחל בתי- כ- נון פעולות אשר תבאנה לחסכון עד 0.3% מכלל צריכת האנרגיה במשק, שוב לדאבוני בתהליך בן 5- נים. בין הפעולות: שיפוך ציוד שאיבה להעלאת ניצול האנרגטי; בחינת מפעלי מים לשם הקטנת צריכת הא- נרגיה; שיפורים במערכת ההתפלה באילת להקטנת צ- ריכתה באנרגיה ועוד.

ו. פעולות במשרדי הממשלה וברשויות המקומיות, לרבות מערכת הבטחון ומוסדות ממשלתיים, תבאנה ל- חסכון של 0.6% מכלל צריכת האנרגיה במשק כבר ב- עונה הקרובה.

ז. ביזמתנו החל משרד התעשייה, המסחר והתיי- רות לדרוש הצגת מאזני אנרגיה והוכחה על ניהול נכון של משק האנרגיה ממפעלים אשר מחירי מוצריהם נמצאים בפיקוח ומיזמים הפונים בבקשה להלוואות פ- תוח. פירוש הדבר, הכנסנו עד פאראמטר אחד לקראת מתן עידודים ו/או סיוע תעשייתי.

ח. מספר רב של תקנים בתחום השימוש הראציו- נאלי של אנרגיה נמצאים בשלבים שונים של עיבוד ו- השלמה.

ט. על שולחן ועדת השרים לענייני כלכלה מונחת הצעת החלטה לצימצום צריכת האנרגיה במגזר המ- שלי והמוניציפאלי, בגופים ובחברות ממשלתיות ול- תימרוץ הפעולות הללו.

י. אנו מתמידים בפעולות הסברה והדרכה להנעת המשק לגקטת פעולות חסכון באופן וולונטארי.

3. משרדנו יוזם חקיקה בתחום של שימוש באנרגיה סולארית בבנייה קיימת ובבנייה חדשה. זאת הוא עושה בדרך של חקיקה למדידת מים חמים בבתים משותפים, שם יש ביזבוז נוראי כי התשלום הוא לפי מספר התדרים ופירוש הדבר ששטיפת האצפות גם היא נעשית במים

ריאלית הנוכחית והעתידה; הסברה לציבור הרחב והד"ר רכה לאוכלוסיות ספציפיות בכל הקשור באמצעים וב-פעולות לחסכון באנרגיה. הפעלתן של הפעולות הביאה לחסכון של 2.3 עד 3.0 אחוזים כבר בשנה הראשונה ותביא לחסכון של 6.9 עד 9.1 אחוזים בשנה החמישית. מניעת ביוזבו רב וחסכון בהיקף ארצי תלויים במידה רבה בחדירת תודעת החסכון לכל חלקי הציבור ובשיתוף הפעולה של כל מוסדותיו.

2. הצעה של משרד האנרגיה והתשתית למספר רב של פעולות בתחום של צימצום הצריכה מונחת על שולחן ועדת השרים לענייני כלכלה מזה חודשיים, וי-שמחתי לראות ששר הבטחון התאים את ההוראה שלו לתכנית הכוללת הממליצה על חסכון של 8% עד 10% בכל משרדי הממשלה.

הו"ר י. שמיר:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

האם חתימת הסכם השלום, אשר בו נקבע ששדות הנפט ב"עלמה" יוחזרו כעבור שבעה חודשים במקום תשעה חודשים, אינה מחייבת את הממשלה לדון בהקד-דם האפשרי באותה תכנית שאתה מדבר עליה ושמונחת כבר חודשיים?

שר-האנרגיה והתשתית י. מדעי:

יש ואין קשר בין השניים. ההסכם שלנו גם עם המצרים וגם עם האמריקאים, עליפי מיטב הערכתי, יבטיח את זמינות הדלק למדינת ישראל בצורה לא פחות טובה מאשר לפני התורות השדות. השאלה של טיפול נמי-רץ יותר בצימצום צריכת הדלק נובעת לא רק מהזמינות אלא גם מהמחירים הגבוהים. ודאי ידוע לחברת-הכנסת הנכבדה שרק שלושם נתבשרנו על העלאה נוספת. אין שום אפשרות לקצץ בצריכת דלק בכל מה שנוגע לשי-מוש היצרניים של הדלק, וגם קשה מאוד לקצץ בצרי-כת הדלק בנושא אחד מרכזי של הדלק והשימוש בו. הקושי של הצימצומים הוא בזה שהחסכונות מפורטים על-פני מגזרים רחבים ביותר באחוזים קטנים מאוד.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות של השאלה הנוספת ולפנות שוב אולי מעל במה זאת אל הציבור: איננו מדב-רים על פגיעה ברווחת התיים ובוודאי לא בפוטנציאל התי-צורי הישראלי. אבל אנחנו מוכרחים לחזור ולקרוא לצי-בור לחסוך ולהימנע מביובוי דלק. איש לא נהנה מכך שהתאורה דולקת בחדר שאיש איננו יושב בו. איש איננו יכול ליהנות מזה; גם לא מחימום יתר שבשלו פותחים את החלונות ומחממים את האטמוספירה. לא בכדי אמרתי שהעניין הוא עניין תודעתי. ברצוני לומר שההשתלטות של התודעה הספציפית הזאת על האדם היא כנראה תהליך קשה כמו כל שינוי או הרגל שיקדם לו שינוי תודעתי. אנחנו עושים ונעשה כמיטב יכולתנו. אני מקווה שגם גניע להישגים.

3300. הפעלת שעון קיץ

חברת-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר האנרגיה וחי-תשתית ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

הגיעו אלי שמועות כאילו יש בכונות משרדך להפעיל השנה שעון קיץ.

2. האם השר מודע לכך שמכרה פתוח בעומק כגון זה יחייב הנמכה מקבילה של מפלס מי התהום במקום על השלכותיו החמורות על משק המים?

3. האם מודע השר לכך שהכבול והליגניט, בבואם במגע עם האוויר, יעברו תהליך של חימצון שיגרורם ל-התחממות ויביא איפוא לסכנה של התלקחות ספונטאנית ולשריפות שיהיה קשה להילחם בהן לאחר הנמכת מפלס מי התהום?

4. האם מודע השר לכך שלשטיפת כמויות ניכרות של חנקן מן הכבול שייחשף יכולות להיות השלכות שליליות על איכות מי הכינרת. המאגר העיקרי של מערכת המים של המדינה?

5. האם נכונה הידיעה שלמרות הנ"ל הוקצבו כ-50 מיליון לירות לבדיקת הפרויקט של כריית הכבול בחו-ל, והאם מוצדקת ההוצאה?

תשובת שר-האנרגיה והתשתית י. מדעי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. מכרות ליגניט בעולם מגיעים כיום גם לעומקים של 300-400 מ'.

2. התשובה חיובית. יחד עם זה כבר ידוע כיום ש-בתוך הליגניט מצויות כמויות מים קטנות יחסית ואין כנראה קשר לאקוויפאר ההר.

3. קיימות שיטות המונעות התלקחות של ליגניט וכבול. אחד הנושאים הנחקרים הוא איזו משיטות אלה ליישם אצלנו אם אכן יוחלט על פתיחת מכרה והפקת ליגניט.

4. ההשפעה האפשרית על הכינרת היא אחד ה-נושאים המרכזיים ביותר הנחקרים על-ידי צוות מחקר הכינרת בטבחה. אין ספק שנושא זה הינו קריטי ואם לא תימצא דרך למניעת זיהום הכינרת לא יבוצע פרו-ייקט הליגניט.

5. לנושא זה הוקצו בשנת 1978 24 מיליון. למע-שה הוצאו 16 מיליון. ל-80/1979 הוקצו כ-28 מיליון.

3299. פעולות לחסכון בדלק

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר האנ-רגיה והתשתית ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

בעתונות פורסם ששר הבטחון נתן לצה"ל הוראה ל-חסוך שמונה אחוזים מכמות הדלק שנצרכה על ידו עד כה. רצוני לשאול:

1. מה נעשה על-ידי משרד האנרגיה והתשתית כדי לחסוך בדלק?

2. האם קיימת תכנית לחסכון בדלק או יימשך ה-מצב של ביוזבו בלתי מבוקר של דלק?

שר-האנרגיה והתשתית י. מדעי:

1. משרד האנרגיה עושה למען חסכון באנרגיה מאז הקמתו. הפעולות שנקטו: עידוד ותמיכה ישירה בפעולות חסכון ממשיות ברוב הסקטורים במשק; יי-זום חקיקה ותקינה אשר יחייבו בנייה, התקנת ציוד ו-שימוש בציד ובמכשירים בתאם לדרישות של יעילות וחסכון באנרגיה; התאמת מחירי האנרגיה לעלותה ה-

במועד המתחייב מהגשת החשבון הספציפי שלו. הואיל וחשבונית נשלחים מדי יום ביומו, גם המועד הזה של 10 ימים הוא מדי יום ביומו ולא בתאריך מסוים בחדוש. מועדי תשלום המשכורות במדינה, גם הם אינם קבועים, ומשתרעים בהתאם למקומות העבודה השונים על-פני כל החדוש.

חשבון החשמל לצרכנים הביתיים מוגש אחת לחודש שיים במועד קבוע לפי קבוצות צרכנים. סכום החשבון בדרך כלל צפוי מראש, וכל צרכן יכול לכלכל הוצאותיו ולהיערך לתשלום החשבון.

3415. חיבור דירות חדשות לרשת החשמל

חבר-הכנסת א. אבנאי שאל את שר האנרגיה והתשתיות ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במארס 1979):

לאחרונה מתלוננים דיירים הנכנסים לדירות חדשות על שהדירות אינן מחוברות לרשת החשמל. חברת החש-מל וקבלני הבנייה מאשימים זה את זה באחריות למצב. אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

האם אין מקום להפגיש את הצדדים כדי להבטיח את חיבורן של דירות חדשות לרשת החשמל?

תשובת שר-האנרגיה והתשתיות י. מרעי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הצורה הכוללת וחירת הפרטים שבה הציג השואל הנכבד את שאלתו אינה מאפשרת בדיקה נאותה לצורך מתן תשובה תכליתית. אם ימצא לי השואל פרטים אשמח לבדקם ביסודיות ובמהירות ולהדיע את הממצאים.

2. אינני רואה צורך בפעולה מיוחדת מצדי מאחר ש-קיימת ממילא מזה שנים תקשורת שוטפת בין מרכז הקבלנים והבונים לבין חברת החשמל לישראל והמש-רד הממונה עליה, לצורך ליבון בעיות מסוג זה שהעלה השואל.

3416. תכניות זולות לשימוש באנרגיה

חבר-הכנסת פ. שינמן שאל את שר האנרגיה והתשתיות ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במארס 1979):

המהנדס י. פסקין מחברת "פו" טען בכנס של מהנדסי חברות הדלק שאפשר, על-ידי הפעלת תכניות חסכון ויר-לות, לחסוך אנרגיה בערך של 25 מיליון דולר. בשנה האחרונה, למשל, נחסך סכום של מיליון דולר כתוצאה מכיוונון נכון של תנורי קיטור.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

האם אין מקום לעיבוד תכניות זולות לשימוש ב-אנרגיה על-ידי משרד האנרגיה והתשתיות?

תשובת שר-האנרגיה והתשתיות י. מרעי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תכניות משרד האנרגיה, המכוונות להביא לחסכון באנרגיה במגזרים שונים של המשק הישראלי, מור-כות מפעילויות מסוגים שונים, ביניהם כאלה שע-לותם נמוכה. כדוגמה נציין את שירות השדה למפעלים וגופים קטנים, שיופעל השנה על-ידי המינהל לשימור אנרגיה ואשר נועד לאבחן את אפשרויות החסכון ולשפר

מכיון שבשנה שעברה לא הופעל שעון קיץ כי הוכח שהנוק כתוצאה מהפעלתו גדול פי כמה וכמה מן התועלת המסוימת שבו, רצוני לשאול:

1. האם השמועות הנ"ל בעניין זה נכונות?

2. אם כן, מדוע הוחלט במשרדך על הפעלת שעון קיץ?

תשובת שר-האנרגיה והתשתיות י. מרעי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד האנרגיה המליץ בפני משרד הפנים להנהיג שעון קיץ ב-5 חודשי הקיץ הקרובים. ההפעלה היא בסמ-כות משרד הפנים.

ההמלצה מתבססת על הנימוקים האלה: א. צפוי ה-סכון ממש באנרגיה, הנאמד ביותר מ-5,000 טונה לשנה שע"נ (שווה ערך נפט); ב. במסגרת המסע לחסכון ב-אנרגיה יש לפעולה זו גם ערך הסברתי; ג. מצויים גם יתרונות נוספים בתחום העבודה, הרפואה, איכות החיים והצבא; ד. הנהגת שעון קיץ בארץ תואמת את הנהגתו בשוק המשותף; ה. על-ידי הגבלת התקופה ל-קיץ בלבד (הכוללת גם את החופשות מלימודים) וסיימה לפני החגים תצטמצם עד למינימום אי-נוחות משוערת לתלמידים צעירים ולחלק מאוכלוסייה דתית מסוימת.

מעקב אחר התקופה הראשונה יתן נתונים לגבי הנהגת שעון הקיץ בשנים הבאות.

3301. מועד תשלום חשבונות החשמל על-ידי הצרכנים

חבר-הכנסת מ. קצב שאל את שר האנרגיה והתשתיות ביום י' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

כידוע נדרשים הצרכנים לשלם את חשבונות החש-מל עד לשמיני בכל חודש. המאחרים בתשלום מתו-יבים לשלם קנס גבוה. רוב האוכלוסייה במדינת ישראל מקבלת את המשכורת בימים שבין העשירי לחמישה-עשר בכל חודש.

רצוני לשאול:

מדוע לא יתירו לצרכני החשמל לשלם את חובותיהם עד השישה-עשר בכל חודש, מתוך מגמה למנוע מהם קנסות מיותרים?

תשובת שר-האנרגיה והתשתיות י. מרעי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לא כל-כך הבנתי את שאלתך. אתה כנראה תחת ה-רושם שבכל 1 בחודש קוראים את כל המונים במדינת-ישראל ומצויאים חשבונות ומחייבים לשלם מיד. זה לא המצב העובדתי, ואסביר:

צרכני החשמל אינם נדרשים לשלם את חשבונות החשמל עד ל-8 בחודש.

חברת החשמל משרתת כ-1.2 מיליון צרכנים, ומדי חודש היא מוציאה כ-600 אלף חשבונות בעד צריכת חשמל. הכנתם של חשבונות אלה כרוכה בקריאתם של כ-800 אלף מונים, ומטבע הדברים מתפרסת עבודה זו (קריאה, הכנת החשבון והגשתו) על-פני כל החודש. כל צרכן מתבקש לשלם את החשבון תוך 10 ימים,

התיכנון לחיבורם של הישובים קשת ויונתן לרשת ה"א רצינית, לשם מגיע קו המתח הגבוה. תוך שישה חודשים תבוצע גם העבודה הזאת בשטח. הישובים הללו יחוברו איפוא לרשת הארצית לא יאוחר מאשר תוך שישה עד שמונה חודשים כי חלק מהעבודות כבר בביצוע. מידע זה מצוי, כמובן, בידי המינהל לבנייה כפרית במשרד הבינוי והשיכון שהוא הגורם המזמין בחברת החשמל לישראל את חיבור הישובים לרשת.

4—3. על שאלות אלה השיבתי בתשובות 1 ו-2 לעיל.

הו"ר י. שמיר :

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת שושנה ארבל"א אלמוזלינו.

שושנה ארבל"א אלמוזלינו (המערך) :

האם מוכן כבוד השר לבדוק את האפשרות של החשת הביצוע אפילו לפני תום ששת החודשים? יש להצטרף אבל בכל אופן ההערכה שלנו היא שבחזית המזרחית תהיה דאגה לנו בחודשים הקרובים, וחשוב מאוד שבכל זאת הישובים הללו לפחות יהיו מחוברים רים לרשת החשמל.

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

אני כמובן ער לסיבות של הבקשה של השיאלת ושי-תף להן. התשובות שנתתי הן לאחר בדיקה ולאחר זירוז. קו המתח הגבוה, זה מה שהוא דורש. אם נצליח לחסוך זמן כלשהו יעבור חלק מהקרדיט לשואלת.

דניאל רוזוליו (המערך) :

אדוני היושב ראש, אני מבקש מכבוד השר שישב על השאלתה שלי שכבר הועברה לפרוטוקול.

הו"ר י. שמיר :

בבקשה.

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

התשובה תהיה ארוכה מפני שהשואל שאל שאלה מאוד מפורטת. (ראה תשובתי לעיל, עמ' 2262).

2281. טלפון למפעל במעלות

חברת הכנסת ש. ארבל"א אלמוזלינו שאלה את שר התק"ש שורת ביום כ"ב באב תשל"ח (29 באוגוסט 1978) :

בימים אלה מתחיל צוות ההכנה של מפעל למיכשור מדעי "אלסינט" לפעול בבניין התעשייה החדש שהוקם במעלות. בעוד חודש תיפתח המחלקה הראשונה עם שלוש שים עובדים שיתקבלו ממעלות והסביבה, לרבות נשים. על אף העובדה שהמפעל מתוכנן ומוקם זה שנים טרם הותקן במפעל טלפון וזאת על אף ההבטחות שניתנו לכך על-ידי השרים השונים המטפלים בפיתוח וקידום הגליל. רצוני לשאול :

1. האם הותקן טלפון למפעל "אלסינט" במעלות?
2. אם לא, מה הן הסיבות לכך?
3. האם ייעשה מאמץ להתקין טלפון למפעל כדי לאפשר את הפעלתו התקינה?

שר-התקשורת י. מודעי :

לשאלות 1—3: בחודש ינואר 1979 הותקן טלפון במפעל "אלסינט" במעלות. טלפונים נוספים יותקנו כ"אשר יושלמו עבודות הצנרת על-ידי חברת אלסינט.

הו"ר י. שמיר :

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת ארבל"א אלמוזלינו.

במקום את נצילות הציוד (בכלל זה כיוונון נכון של תנורי קיטור) בהוצאות נמוכות מאוד.

3417. שיקולי שר האנרגיה והתשתית בחחלמות על קניות דלק

חברת הכנסת א. אבנרי שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במארס 1979) :

נמסר לי כי לפני כמה חודשים, כאשר היה כבר ברור כי באיראן עלולה להתחולל מהפכה, הוצעה ליש-ראל כמות גדולה מאוד של נפט והשר החליט לא לק-נותה.

לפני שבוע חלה בישראל התייקרות גדולה מאוד במחירי הדלק, בטענה שיש צורך לרכוש עתה דלק במחירים גבוהים מאוד.

אני מתכבד לשאול :

1. האם פרטים אלה נכונים?
2. אם כן, מה היה השיקול של השר כאשר דחה הצעה לקניית הדלק במחירים של אז?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אולי כבוד השר מוכן בכל זאת להשיב על השאל-תה אף שחברת הכנסת אבנרי איננו נוכח באולם?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

בבקשה.

לשאלה 1: שלילית.

לשאלה 2: השיקולים לרכישה הם, בדרך כלל, של הצרכים, המחיר והערכות מחירים בעתיד.

3418. חיבור מרכז רמת הגולן לרשת החשמל

חברת הכנסת ש. ארבל"א אלמוזלינו שאלה את שר האנ-רגיה והתשתית ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במארס 1979) :

נמסר לי על-ידי ועד ישובי רמת הגולן כי מרכז רמת הגולן — ובכלל זה הישובים. קשת, יונתן, אניעם — אינם מחוברים לרשת החשמל. לפי דברי הוועד לא נמסר להם ולא לישובים על תכניות לחיבורם לרשת או על התחלת העבודה. מרכז רמת הגולן והישובים האלה מקבלים כיום חשמל על-ידי אספקה עצמית באמצעות גנראטור, דבר המונע מהם לפתח במקום תעשייה. נוכח החשיבות שבפיתוח רמת הגולן, איכלוסה והבטחת תנאים נאותים למתיישבים בה, רצוני לשאול את כבוד השר :

1. האם תואמים הפרטים שנמסרו לי את המציאות?
2. האם קיימת תכנית לחיבור מרכז רמת הגולן — ובמיוחד הישובים הקיימים קשת, יונתן, אניעם — לרשת החשמל?

3. אם כן, מתי יוחל בביצוע התכנית?

4. אם לא, האם מוכן כבוד השר לפעול למען החשת חיבור מרכז רמת הגולן לרשת החשמל?

שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי :

1. אכן כן, הישובים אניעם, קשת ויונתן שברמת הגולן טרם חוברו לרשת החשמל.

2. בעוד שביצוע אחדים יוחל בביצוע העבודות להתקנת קו המתח הגבוה לאניעם. משם והלאה תהיה ההגעה עם מתח גבוה לאזור פשוטה הרבה יותר. מלאכת ההתקנה תושלם בעוד כשישה חודשים ואז יחובר הישוב לרשת החשמל הארצית. כמו-כן, כבר הוחל בעבודות

1. האם הנתונים על פריון העבודה של עובדי דואר הנדסה הם נכונים?
2. האם יפעל השר לשינוי הנורמות והפרמיות?
3. האם נכונה ההערכה של התפוקה אחר הת-ייעלות המערכת? אם כן, מה נעשה בנידון זה?

תשובת שר-התקשורת י. מודעי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1: הנתונים אינם נכונים. קצב ההתקנות בשנה האחרונה 1977/78, היה 71,340 (קווים ישי-רים + העתקות) והוא הגבוה ביותר עד עתה. צוות של שני עובדים מבצע התקנה יומית ממוצעת של 2.3 מכשירים. זהו ממוצע ארצי הכולל התקנות באזורים כפריים ועירוניים (באזורים עירוניים צפופים התפוקה היא ממוצע של 5 מכשירים ליום ואף יותר). אין כל מקום להשוואה של ממוצע ההתקנות בארצות-הברית כי התשתית והתנאים שם שונים בתכלית.

לשאלה 2: בחלק ניכר מהעבודות המתבצעות בי-שיטות שכר עידוד מתעדכנות הנורמות באופן שוטף. לדוגמה: ביחידות האחזקה לא חל גידול במצבת כוח האדם ב-10 השנים האחרונות בעוד שמספר המנויים המוחזקים על-ידי היחידות גדל פי 2 לערך בתקופה זו. המשרד מודע ופועל להרחבת העידוד גם לגבי יתר העבודות, בעיקר במקצועות הרשת וההתקנות.

לשאלה 3: אין ספק שניתן להעלות בצורה מש-מעוית את התפוקות אחר התייעלות המערכת. הנושא מטופל על-ידי מהנדסי הייצור של המשרד הנעזרים בי-חברות ייעוץ פרטיות.

2834. התאמת מכשירי הטלפון הציבורי לתעריף החדש

חבר-הכנסת ח. קופמן שאל את שר התקשורת ביום ט"ז בטבת תשל"ט (15 בינואר 1979):

בהתאם לידיעות שהובאו לידיעתי מתברר כי מספר רב של טלפונים ציבוריים טרם הותאמו לעליית תע-ריפי השימוש בטלפון הציבורי מחצי לירה ללירה אחת, דבר המסב גזק של מיליוני לירות לאוצר המדינה.

רצוני לשאול את כבוד השר:

א. מדוע נמשכת ההתאמה של מכשירי הטלפון הי-ציבוריים לתעריף החדש זמן כה רב?

ב. כיצד יש בדעת משרד התקשורת להתגבר על תקלה זו?

תשובת שר-התקשורת י. מודעי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלות א—ב: התאמת הטלפונים הציבוריים ל-שימוש במטבעות של לירה אחת מתייבת שינויים מכא-ניים במערכת כולה. מועדי האספקה של חלפים על-ידי הייצור ארוכים מאוד. לכן הוחלט שלא לבצע שינוי חד פעמי בטלפון הציבורי, ובמעבדות משרד התקשורת פותח ציוד מיוחד אשר יותקן במיכרות והוא אשר יתאים את משך הזמן לכל תעריף נדרש. ציוד זה נמצא בניסויים ובמקביל פורסם מכרז לייצור.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
השאלתה הוגשה ב-29 באוגוסט 1978. אני רוצה להניח שכבוד השר רצה לענות עליה לאחר שיהיה טלפון במקום.

שר-התקשורת י. מודעי:

"כבוד השר" הוה הוא שר תקשורת חודשיים ושבו-עיים, זאת אומרת זמן רב לאחר הגשת השאלתה. אני מבקש להתנצל מפני שזאת חריגה רבת-י. לפי החור-תמת של משרדי החדש הגיעה השאלתה ב-29 בינואר 1979. היא נדדה במקום כל שהוא במשרד שעדיין אינני מכירו. במשרד 16 אלף עובדים עם 67 ועדי עובדים וידי מלאות עבודה רק בפגישות היכרות עם ועדים, בעיצומים ובלי עיצומים.

2349. חלוקת דואר בכרמיאל

חבר-הכנסת ד. רוזילוי שאל את שר התקשורת ביום ח' בחשוון תשל"ט (8 בנובמבר 1978):

בכלי התקשורת פורסם כי זה שבועיים אין מחלקים דברי דואר בכרמיאל מחוסר עובדים. דבר זה גורם סבל מיותר לתושבי כרמיאל והפרעות ונזקים במהלך הימים התקין בישוב.

בקשר לכך אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם הידיעה נכונה, מה בדעת השר לעשות כדי להסדיר בדחיפות את חלוקת דברי הדואר בכרמיאל?

שר-התקשורת י. מודעי:

אני מבקש להתנצל מראש על שיש פה סידרה של שאלות שנוגעות באיחור בגלל העברת התפקידים בי-משרד.

לשאלה 1: בשל המחסור בדוורים נעשתה חלוקת הדואר בכרמיאל בתקופה זו על-ידי תלמידים ואכן נגרמו שיבושים בחלוקתו.

לשאלה 2: נמצאו שני דוורים העוסקים עתה בח-לוקת הדואר בכרמיאל.

2790. מידת התפוקה של מתקני הטלפונים

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר התקשורת ביום י"א בטבת תשל"ט (10 בינואר 1979):

ב"מעריב", מיום 29 בדצמבר 1978, כתוב כי מספר הי-מתקנים להתקנת מכשירי טלפון הגיע בסוף 1978 למאתיים אלף איש לערך. קצב ההתקנות השנתי נשאר בעשור הי-אחרון ללא שינוי: כחמישים אלף מספרים חדשים בש-נה. הנורמות נקבעו לפני חמש עשרה שנה, וכיום פריון העבודה של העובדים מגוון: צוות של שניים מבצע התקנה יומית של שני מכשירים הנמשכת שעות בודדות (וזוכה בפרמיה של שלושים אחוז) לעומת תפוקה יומית של שישה או שמונה מכשירים לצוות כזה בארצות-הב-רית. בכתבה הובעה הערכה כי אפשר יהיה להעלות את התפוקה בהתקנת טלפונים בשישים אחוזים לערך אם כל המערכת תתייעל.

אבקש להשיב לי:

מתחילים בספרות אלה וכן העניק לכל אחד מהם 50 שחיות טלפון חינם כדי שיוכל להודיע על כך לדידינו או לעומדים עמו בקשרי מסחר. אולם משרד התקשורת לא הסתפק בפעולות אלה ופתח במסע פירסום רחב ב"עונונים. מדי יום ביומו הופיעו בשבועיים שלפני השי" נוי מודעות ענק, המבשרות על שינוי זה, בכל העונונים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

א. כמה עלו מודעות אלה ?

ב. האם אין השר חושב כי הפירסום בנושא היה מופרז ?

ג. האם מוכן השר לשקול פירסום זול יותר במקרים דומים בעתיד ?

שר-התקשורת י. מדעי :

לשאלה א : הוצאות הפירסום היו 256 אלף לירות. לשאלה ב : הפירסום לא היה מופרז כי עלינו למנוע בכל צורה ודרך היווצרות של עומס. מגמת הפירסום הייתה למנוע שיבושים במערכת התקשורת שיכלו להיגרם עקב העומס הרב אשר עלול היה להיווצר על-ידי המנויים במיכרות וברשת התמסורת על-ידי חיוגים חוזרים ועל-ידי בירור מספרי הטלפון. יש להדגיש כי במיכר זה והחלפו מספרי הטלפון של כ-20,000 מכלל מספרי הטלפון בירושלים. יש למנוע עומס כנ"ל כי הוא משפיע על המערכת הארצית כולה. בדקתי את התחשיב, כמה עולה הפירסום לעומת הזמן המבוזבז בעמדות של 16 ו-14. הגעתי למסקנה, שההוצאה הזאת, חוץ מאי-הנוחות וביזבוז הזמן של האזרחים, אינה מגיעה לרבע מההוצאות עומס היתר שהיה נגרם, כידוע למשרד על-פי נסיונו.

לשאלה ג : התצאות הפירסום נקבעות על-פי הנסיבות, מהות המיכר הטכנולוגי, היקפו, השפעתו הצפויה על הציבור והמנויים ועל רשת הטלפונים.

3324. שיטת העבודה של מנחי כבלי הטלפון

חבר-הכנסת א. יגורי שאל את שר התקשורת ביום ו' ב"אדר תשל"ט (5 במארס 1979) :

נודע לי כי "כבליסטים", אותם עובדי משרד התקשורת העוסקים בהנחת כבלי טלפון ותיקונים, מועסקים בצורה העולה לציבור כסף רב. "כבליסטים" מירושלים עורכים תיקונים בבאר-שבע ואלה מבאר-שבע עורכים תיקונים בירושלים, וזאת כדי לקבל את הקילומטראז' המגיע להם בעד נסיעות במכוניותיהם וכדי לקבל את התמורה של עבודת שעות נוספות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

א. האם מודע השר לתופעה זו ?

ב. מה בדעת השר לעשות כדי להפסיק את התופעה הזאת ולהסדן בכך כסף רב לאוצר המדינה ?

שר-התקשורת י. מדעי :

לשאלות א-ב : התופעה אינה קיימת. כבלרים מבאר-שבע אינם מבצעים תיקונים בירושלים אלא אם

2894. עיכובים בחלוקת מדריך הטלפון של

אזור תל-אביב למנויי הטלפון בחיפה

חבר-הכנסת א. ג. בדיאן שאל את שר התקשורת ביום כ"ג בטבת תשל"ט (22 בינואר 1979) :

משרד התקשורת מוציא לאור מדריכי טלפון מעד-כנים אחת לשנתיים, ולא בעת ובעונה אחת לכל אזורי החיוג. בשנה שבה מוצא לאור מדריך טלפון מעד-כנים לאזור חיוג תל-אביב, למשל, לא מודפסים המדריכים של שאר האזורים ולהיפך. הסדר זה נומק על-ידי משרד התקשורת בקשים תקציביים וטכניים. עם זאת לא מובן כלל האחרון בחלוקת מדריכי הטלפון החדשים באזורים השונים.

אבקש להשיב לי :

1. מדוע, לדוגמה, טרם חולק בחיפה מדריך הטלפון של שנת 1978 לאזורי חיוג תל-אביב, אף שעברה כמעט שנה מאז הוצאתו לאור ?

2. האם מודע השר לכך שעד שיגיע המדריך לידי המנויים הוא כבר יהיה מיושן בחלקו ?

3. האם ידוע לשר ששירות המודיעין של הטלפון נים בחיפה (חיוג 14) תפוס בכל שעות היממה ולעתים אין כמעט כלל אפשרות להשיגו אפילו לאחר נסיונות רבים מאוד והמתנה ארוכה ?

4. האם ידוע לשר שאחת הסיבות העיקריות להוד-קקות מוגברת לשירות זה על-ידי הקהל נעוצה באי-חלוקת מדריכי הטלפון בזמן ?

5. האם מוכן השר להורות על מאמץ אירגוני מוגבר כדי שמדריכי הטלפון יגיעו לידי המנויים בהקדם האפשרי ?

תשובת שר-התקשורת י. מדעי :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלה 1 : מדריך הטלפון לאזורי חיוג תל-אביב הופק בחדש אוגוסט 1978. הוחלט על הפצתו תחילה לתושבי אזור חיוג 03. בימים אלו השלמה החלוקה ב-אזור חיוג 03 ויוחל בחלוקת המדריך לתושבי חיפה.

לשאלה 2 : חיובי. אנו פועלים לשיפור הליכי הפקה.

לשאלה 3 : קיימים קשיים בהשגת שירות "14" ב-חיפה. אין זה נכון כי השירות תפוס בכל שעות היממה. מדי יום נענות בממוצע כ-10,000 פניות.

לשאלה 4 : התשובה שלילית. כ-85% מכלל ה-פניות לשירות "14" בחיפה הן כדי לברר מספרים של מנויים בחיפה והצפון.

לשאלה 5 : אנו פועלים לקיצור הליכי ההפקה. ב-שנה זו מופק המדריך בשיטה אלקטרונית. כמו כן פועל המדריך הארצי לשישה כרכים.

3323. פירסום של שינויים במספרי טלפון

בירושלים

חבר-הכנסת א. יגורי שאל את שר התקשורת ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979) :

ביום ה' במארס חיתוסף הספרה 6 למספרי הטלפון בירושלים המתחילים בספרות 3 ו-6. משרד התקשורת הודיע בכתב על השינוי לכל אחד מהמנויים שמספריהם

לשאלה 4: ממוצע הקווים הישירים לכל 100 נפש במדינת ישראל הוא 19.6. בכפר טייבה הממוצע מגיע ל-0.8 לכל 100 נפשות. אני מבקש להסביר שאילו עשינו את החשבון לא לפי נפשות אלא לפי משפחות לא היה היחס פי 20 אלא פי 8. נראה שזה נובע מגודל המשפחה. אני צריך לומר שבדקתי את ההתקנה בכפר טייבה ב-שלוש השנים האחרונות בהשוואה להתקנה בתקופה שקדמה לה ונוכחתי לדעת כי לפי קצב הבקשות הנוכחי יגיע הכפר מהר מאוד לממוצע הארצי.

לשאלה 5: בתאריך 20 בפברואר 1979, בפגישה מ-שותפת של נציגי המשרד וראש מועצת טייבה, הוחלט על פיתוח הרשת המקומית בכפר טייבה בשנת העבודה הנוכחית.

(שר-האנרגיה והתשתית י. מודעי קורא את התשובה לשאלתה מס' 3301, ראה עמ' 2265).

2135. המחפור במלט, סיבותיו והשלכותיו

חבר-הכנסת ש. פלאטו-שרון שאל את שר הבינוי וה-שיכון ביום י"ב בתמוז תשל"ח (17 ביולי 1978):

לאחרונה נוצר בשוק מחסור מלאכותי עצום במלט. בבדיקה שערכתי בירושלים התברר כי אין כל אפשרות להשיג מלט לבנייה וכי הסוחרים המעטים המוכנים למ-כור מלט מוכנים למכור שק אחד או שניים לכל דורש וזאת במחירי שוק שחור מופקעים. סוחר המלט טוענים כי אין מספקים להם סחורה אך בדיקה גילתה כי הסו-חרים מחביאים את המלט במקומות מסתור מתוך צי-פייה לעליית מחירים גדולה. כתוצאה מפעולות אלו נג-רם נזק בל יתואר לענף הבנייה, ומחירי המלט המופ-רים גורמים לעלייה בלתי מרוסנת של מחירי הדירות ללא הצדקה.

אבקש להשיב לי:

א. מה מתכוון משרד הבינוי והשיכון לעשות כדי למנוע תופעות של אגירת מלט מתוך ציפייה לעליית מחירים?

ב. כיצד מתכוון המשרד לגרום לכך שלשוק יורמו כמויות נוספות של מלט כך שכל דורש יוכל לקנות?

ג. אם בתי-החרושת בארץ אינם יכולים לספק את כמות המלט הדרושה בשוק, האם מוכן המשרד לאפשר יבוא מידי של מלט ארצה?

ד. האם מתכוון המשרד ליוזם העמדה לדין של מפקיעי מחירי המלט ושל אוגרי המלט?

ה. מה היא הסיבה לכך שלא ניתן להשיג היום מלט בשוק?

תשובת שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א-ב: עיקר שיווק המלט נעשה במכירות ישירות לקבלנים וליצרנים אחרים. האחו הנמכר באמצעות סו-חרים הוא כ-20% בלבד (ובכלל זה המכירה בשטחים). מלט מטבעו אינו מוצר שניתן לאגור לתקופה ארוכה.

* השאלתה הועברה מלשכת שר הבינוי והשיכון לשר התעשייה, המסחר והתיירות.

כן יש מקרים חריגים, וכאלה יש בודדים. אז, כמובן, הם מוסעים ברכב המשרד אבל — תחפלא לשמוע — הם אינם מקבלים קילומטראז'. הכבלרים אינם מועסי-קים הרחק ממקום מגוריהם והם מוסעים לעבודתם ברכב המשרד. העסקת עובדים בשעות נוספות נקבעת על-פי צרכי העבודה.

היו"ר י. שמיר:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת יגור.

אסף יגורי (יעד):

האם לדעת כבוד השר מרוצים העובדים בנושא זה?

שר-התקשורת י. מודעי:

מרוצים? לא. אני בטוח שהעובדים אינם מרוצים בנושא זה, ויורשה לי להשיב שגם השר אינו מרוצה. יש לי לא רק כוונה אלא כבר ניצני תכניות לשנות את המערכת הזאת וגם את דרכי תפעולה.

3390. חופר במכשירי טלפון בכפר טייבה

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר התקשורת ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במארס 1979):

נמסר לי כי מזה 11 שנה לא הותקן בכפר טייבה אפילו טלפון אחד חדש. כן נמסר לי כי אין בכפר אפילו טלפון ציבורי אחד, מלבד זה הנמצא במשרד התקשורת וניתן להשתמש בו רק בשעות עבודת המשרד.

אני מתכבד לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. אם כן, מה הסיבה לכך?

3. כמה טלפונים יש בכפר טייבה?

4. מה הוא המספר הממוצע של מכשירי הטלפון למאה נפש במדינה, ומה הוא מספר זה למאה נפש ב-טייבה?

5. מה מתכוון המשרד לעשות כדי לתקן את המצב הנ"ל?

היו"ר י. שמיר:

אני מבקש שלא להשיב לשאלתה מס' 3390 של חבר-הכנסת אבנרי. הוא איננו באולם.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אבקש בכל זאת לקרוא את התשובה.

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש, אם אפשר, לקרוא גם את התשובה לשאלתה שלי, מס' 3301.

שר-התקשורת י. מודעי:

לשאלות 1-2: א. הטלפון האחרון בכפר טייבה לא הותקן לפני עשר שנים אלא בתאריך 11 במאי 1978, בדירתו של מר עזאם טאלם, ומס' הטלפון הוא 61857; ב. בטייבה יש טלפון ציבורי אחד בסניף הדו-א. בשל חבלות מרובות בטלפונים הציבוריים החי-צונים לא מותקנים בכפר טלפונים ציבוריים נוספים.

לשאלה 3: בכפר טייבה יש 110 מכשירי טלפון ישירים.

ועבודת הארזיה לטונה אחת של סודה קאוסטית הוא פחות מ-100 לירות? אם כן, מדוע עולה ק"ג אחד של סודה קאוסטית בתל-אביב 22 לירות, כך שמחיר טונה בתל-אביב הוא 22,000 לירות? איך מסביר כבוד השר מתח רווחים הגדול פי חמישה מעלות הייצור, ההובלה והארזיה גם יחד?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:

א: הנתונים נכונים בעיקרם אם כי יש בהם התי-
עלמות משני היבטים של העניין: (1) מחיר המלח לצרכן
כולל הוצאות כפולות להובלה, להעמסה ולפריקה משום
שהמלח מובל מסדום לארזיה (בשקיות של 1 ק"ג) ב-
עתלית ומשם הוא משווק לכל חלקי הארץ; (2) מדובר
במוצר שמחירו זול ומכאן שכל הוצאה נוספת להובלה,
לארזיה וכד' מתבטאת באחוזים רבים מהמחיר הבסיסי ה-
נמוך של המלח. מכל מקום, הוצאות הארזיה והשיווק
אינן חורגות מן המקובל בענף המזון.

ב: הנתונים אינם נכונים. חברת "ברום ים המלח
בע"מ", שהיא חברת בת של "מפעלי ים המלח בע"מ"
מייצרת סודה קאוסטית נוזלית כחומר לוואי, ומשווקת
אותו לשימושים פנימיים של חברות "כימיקלים ליש-
ראל בע"מ" בלבד. סודה קאוסטית זו משווקת במחירי
העברה של 1,300 לירות עד 2,000 לירות לטונה, וזאת
בהתאם לסוג המוצר. הנתונים שהעלה חברת הכנסת פעיל
בשאלתה מתייחסים כנראה לסודה קאוסטית המשווקת
בסוגים שונים שמקורם בייצור בחברת "פרוטרם לא"י
בע"מ" או מייבאת ארצה בצורת פחיתים.

היו"ר י. שמיר:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אולי יוכל כבוד השר להסביר מה קרה למלח הבי-
שול בארץ? מדוע זה חודשים אין מלח מתוצרת הא-
רץ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:

כידוע לחברי הכנסת היתה במפעלי ים המלח
שביתה במשך יותר מ-6 שבועות. דבר זה גרם לחוסר
במלח שולחני. מאז הסתיימה השביתה החל הייצור.

(קריאת ביניים: כבוד השר, זו היתה השבתה.)

נכון. היתה השבתה מוצדקת.

שושנה ארבל-אלמוזליני (המערך):
על זה יש ויכוח.

היו"ר י. שמיר:

אין עכשיו ויכוח על שביתה או השבתה.

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:
עכשיו הולך ונסגר הפער בייצור המלח.

2848, 3121. היחסים בין הגופים הוולונטאריים
העוסקים בהגנת הצרכן ובין המועצה הישראלית
לצרכנות

חברת הכנסת א. (נוספת) בדיאן שאל את שר התעשייה,
המסחר והתיירות ביום ט"ז בטבת תשל"ט (15 בינואר
1979):

בימים אלו היינו עדים לפרישה, לאחר תקופה ארוכה
של חברות, של השוואת המרכיבים לצרכנות מן המועצה

משרדי פעל בשנה האחרונה למען הרחבת רשת השיווק
הקמעונאית בכל רחבי הארץ כדי להגביר את החירות
בין הסוחרים, ואכן האספקה לסוחרים הוגדלה בשנת
1977 מ-16% ל-20%.

ג: יצרן המלט המקומי מספק את צרכי השוק מיי-
צור עצמי, מיבוא קלינקר וטחינתו ומהשלמה, אם צי-
ריך, על-ידי ייבוא כמויות של מלט בשקים. מאחר
שהשיווק מרוכז במערכת אחת שורר גם מחיר אחיד לי-
מוצר לפי הסוגים. על סמך נסיון העבר נקבע כי שיטה
זו היא הוולה ביותר והחסכונית מבחינת ההוצאה של
המשק במטבע חוץ ומבחינת היציבות של מכירת המזר-
צר בשוק. יבוא מלט אינו חייב ברשיון יבוא בתנאי
שיעמוד בתקן "ישראלי מס" 1.

ד: המשרד מנסה מזה זמן לתפוס את מפקיעי
מחירי המלט ולהעמידם לדין אולם ללא הצלחה בגלל
הקושי באיסוף ראיות. לשם כך דרוש סיוע של הציבור
בעדות ובאיסוף הראיות.

ה: במחצית השנייה של יוני ובחודש יולי נוצר
מחסור של מלט בשקים בלבד בגלל גידול פתאומי ב-
ביקוש למלט. ההתארגנות ליבוא מלט בשקים היתה
מהירה ותוך כחודש הגיע לארץ משלוח ראשון של מלט
בשקים. במקביל, לפי דרישת משרדנו הגדיל יצרן ה-
מלט את כושר הארזיה של מלט בשקים וככונע אין מח-
סור של מלט בשקים. גם בהיותי שר הבינוי והשיכון
נפגשתי עם מנכ"ל "נשר" והוא הבטיח לי כי מה-1 בינו-
אר 1979 תופעל מכונת ארזיה חדשה והקצבת המלט
לסיטונאים תגדל ב-30% לערך, והדבר אמנם בוצע. לפני
כחודש נפגשתי שוב עם מנכ"ל חברת "נשר" שפירט
בפני את ההגדלות בהקצבות המלט בשקים לסיטונאים
בכלל, ולאחר שבאזור השרון שם הורגש המחסור יותר
מבמקומות אחרים בארץ, בפרט. עם כניסתי לתפקיד שר
התעשייה, המסחר והתיירות הנחיתי את אנשי המשרד
לזרז את הפעולות הקשורות בהקמת מפעל מלט רביעי
בארץ. ואמנם חברת "נשר" החליטה לבנות את המפעל
הרביעי למלט באזור שבין ערד לבאר-שבע והיא תקבל
ממשרדנו את כל הסיוע לכך.

2605. מתח הרווחים של משווקי המלח.

חברת הכנסת מ. פעיל שאל את שר התעשייה, המסחר וה-
תיירות ביום כ' בכסלו תשל"ט (20 בדצמבר 1978):

אבקש את כבוד השר להשיב לשתי השאלות הבאות
הנוגעות למחירי תיווך מופלגים ומופקעים של מר-
צרים ממפעלי ים המלח:

א. האם נכון כי מחיר טונה מלח שולחני בסדום
לפני ההעמסה הוא 400 לירות? האם נכון כי מחיר
ההובלה של טונה מלח שולחני מסדום לתל-אביב הוא
162 לירות ולחיפה 257 לירות? האם נכון כי מחיר
הארזיות והמילוי בשקיות לכל טונה הוא כמה עשרות
לירות? אם כן, מדוע עולה ק"ג אחד של מלח שולחני
194 אנורות, כך שמחיר טונה בתל-אביב הוא 1940
לירות? איך מסביר השר מתח רווחים הגדול פי שלושה
בערך מעלות הייצור, ההובלה והארזיה?

ב. האם נכון כי מחיר טונה סודה קאוסטית נוזלית
בים המלח הוא 3,600 לירות? האם נכון כי מחיר הו-
בלת טונה סודה קאוסטית מסדום לתל-אביב הוא 240
לירות ולחיפה 360 לירות? האם נכון כי מחיר הארזיה

הודעתי כי אני מייחס חשיבות רבה לנושא הצרכנות בהיותו גם מכשיר לקידום הייצור והיצוא וגם אמצעי למיתון עליית המחירים. מייד עם כניסתי לתפקידי הנוכחי העליתי את הנושא לדיון במגמה לשפר את המערכת העוסקת בצרכנות ולארגן את מוסדותיה. נפגשתי עם כל הגורמים הנוגעים בדבר — המועצה לצרכנות, הרשות לצרכנות, איגוד הצרכנים, מגן לצרכן ואנשים המעורים בנושא — ושמעתי את דעותיהם והצעותיהם לאירגון כל המערכת. במקביל הגדלתי את נציגות אירגוני הצרכנים במכון התקנים, שם גדולה האפשרות לסייע לצרכן על ידי מניעת ייצור ושיווק של מוצרים פגומים.

כיום אני מחפש אישיות ציבורית שתתמנה כיושב ראש המועצה לצרכנות, אישיות שתהיה מקובלת על כל הגורמים הנוגעים בדבר. אני רואה חשיבות רבה בפעילות אירגוני הצרכנים הוולונטאריים בקרב הציבור הרחב ומקווה שאלה יתחזקו ויעמדו על בסיס איתן. בעניין זה אני מברך על המשא-ומתן לאיחוד מגן לצרכן עם איגוד הצרכנים. מכל מקום אין בדעתי לצמצם פעולות של אירגון כלשהו הקיים והעוסק בנושא. בקרוב אני עומד להחליט על המבנה של המועצה הישראלית לצרכנות, הרכב מוסדותיה, סמכויותיה, שיטת עבודתה ויחסי הגומלין שלה עם אירגוני הצרכנים. בהחלטותי אלה אני חייב, כמובן, להתייחס לסיגים שינחו אותי בהחלטותי כמו חוק הגנת הצרכן הנמצא בדיון בוועדת השרים לחקיקה או בהמלצות מבקר המדינה בדיון-וחש-בון מס' 28 שלו ביחס להקצבות הכספיות לאירגוני הצרכנים.

2898. השימוש בכספי קרנות המחקר והתיירות
הדו-לאומיות ישראל — ארצות-הברית

חבר-הכנסת ה. קופמן שאל את שר התעשייה, המסחר והתיירות ביום כ"ג בטבת תשל"ט (22 בינואר 1979):
בידיעה שפורסמה בעתון "דבר", בתאריך 11 בינואר 1979 מתברר כי קרנות מחקר ופיתוח דו-לאומיות יש-ראל — ארצות-הברית אינן מנוצלות וכי מיליונים רבים של דולרים מופקדים בבנקים במקום שינוצלו לקידום מחקרים ישראליים מקוריים.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מדוע לא מנוצלות קרנות אלה אף שממשלת ארצות-הברית עמדה בכל התחייבויותיה והפקידה את הכספים שהתחייבה כמוסכם מראש?

2. האילו אמצעים יש בדעת משרד התעשייה, המסחר והתיירות לנקוט כדי לנצל את הכספים הרבים ש-הצטברו בקרנות?

3. מה הם היעדים העיקריים שמתכוון משרד התעשייה, המסחר והתיירות לקדם בעזרת קרנות אלו?

תשובת שר התעשייה, המסחר והתיירות נ. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. הקרן הדו-לאומית ישראל — ארצות-הברית למחקר ופיתוח הוקמה במאי 1977 בהיקף של 60 מיליון דולר אשר הופקדו בבנק ישראל. המימון לתרייקטים משותפים לתעשייה ישראלית ואמריקאית מקורו רק מהריבית של הקרן המסתכמת ב-3 מיליון דולר בשנה

הישראלית לצרכנות. הרשות לצרכנות מנמקת את פרישתה בעיריבוב התחומים בין הגופים הוולונטאריים העוסקים בצרכנות לבין המועצה הישראלית לצרכנות, שתוך התעלמות מייעודה כגוף מתאם ואירגון גג הפכה זה שנה לאירגון צרכנים לכל דבר. כמו כן טוענת הרשות לצרכנות שכל בקשותיה ופניותיה לקיים דיון על מהות שיתוף הפעולה הושבו ריקם.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

א. מדוע הפכה הממשלה את המועצה לצרכנות, שהיא חברה ממשלתית ונציגי אירגוני הצרכנים הוולונטאריים בה הם מיעוט, לגורם המרכזי בכל הקשור לצרכנות והגנה על הצרכן, ומדוע אין הממשלה מעודדת את הגופים הוולונטאריים בפעולתם העצמאית?

ב. מדוע סגרה הממשלה את ברו העזרה הכספית והפסיקה את ההקצבה הכספית הישירה לגופים הוולונטאריים וכל המשאבים הכספיים הורמו לאותה חברה ממשלתית הדוחקת את רגליהם בפעילות היומיומית?

ג. האם ידוע לכבודו שהאירגון הוולונטארי השני בגדלו, אירגון הצרכנים הבלתי תלוי, כמעט שנסגר בעקבות סגירת ברו העזרה הממשלתית?

ד. מה בכוונתו של השר לעשות כדי לשנות את התמונה ולאפשר לאירגונים הוולונטאריים למלא את תפקידם כמגני הצרכנים כאשר המועצה הישראלית לצרכנות תפעל רק כאירגון גג וגוף מתאם?

חבר-הכנסת א. (נוסמב) ביראן שאל את שר התעשייה, המסחר והתיירות ביום ט"ו בשבט תשל"ט (12 בפברואר 1979):

זה יותר מחדש שהמועצה הישראלית לצרכנות מפרסמת מודעות ענק העולות ממון רב ושתועלתן מסורפקת (צורפה דוגמה אחת מרבות), בה בשעה שהיא נמנעת מלתמוך מבחינה תקציבית בפעולותיהם של אירגוני הצרכנים הוולונטאריים. גישה זו פוגעת במהות ייעודה של המועצה כאירגון מתאם של פעולות האירגונים הוולונטאריים.

אבקש להשיב לי:

1. איזה צורך יש במועצה לצרכנות בצורתה הנוכחית כחברה ממשלתית, כאירגון צרכנים פעיל לכל דבר, כאשר יש אירגוני צרכנים הממלאים בהצלחה זה שנים רבות פונקציה זו?

2. מדוע לא תצמצם הממשלה מיזמתה את תפקיד המוסד הזה למתאם בלבד ותעביר את המשאבים הכספיים ישירות לאירגונים הוולונטאריים ותחייב אותם בדיווח, ובכך תחסוך בתקציבים של אחזקת מנגנונים מיותרים?

3. האם מודע השר לכך שרק האירגונים הוולונטאריים מטפלים היום בקבלת תלונות מהקהל ובטיפול בהן, פעולות הממלאות תפקיד חשוב בחברה הישראלית?

שר התעשייה, המסחר והתיירות נ. פת:

אני מבקש לקרוא את התשובה לשאלות אלה אף כי חבר-הכנסת בדיאן איננו באולם משום שזו גם תשובה לשאלות של חבר-הכנסת אסף יגורי, שעליה אתבקש לענות להלן.

עם כניסתי לתפקיד שר התעשייה, המסחר והתיירות

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :
אצלי בחדר היתה שביתת נשק. אם שביתת הנשק
תתבטא גם ביחסים מחוץ למשרדי איגני ידע. על כל
פנים, בפגישות שקיימתי עם יושב-ראש הרשות לצר-
כנות גבי נווה קצב, חברת הכנסת לשעבר, ועם ראשי
מגן לצרכן ואיגוד הצרכנים וכן עם מנכ"לית המועצה
לצרכנות היתה רוח טובה. אני מקווה שאפשר יהיה לי
המשך ברוח זו גם כשהמועצה לצרכנות תחיל שוב
בעבודה השוטפת.

3070. עתיד תיירות החורף הסקאנדינאבית
באילת

חבר-הכנסת נ. פדר שאל את שר התעשייה, המסחר ו-
התיירות ביום י"א בשבט תשל"ט (8 בפברואר 1979) :
בעתונות נמסר כי נציגי חברת התעופה הסקאנדי-
נאבית "צ'רבורג", המארגנת סיורים מסקאנדינאביה, הו-
דיעו על כוונת החברה להפסיק את הטיסות מדנמארק ו-
נורבגיה לאילת החל מחורף 1979 ולקיים במקומן טיסות
לעקבה, המספקת להם שירותים וזולים יותר. נציגי ה-
חברה טענו עוד כי צעד זה נעשה בשל אי מילוי הבר-
טחת הממשלה להקים טרמינל לנוסעים בנמל התעופה
"עציון" ובשל יוקר הדלק, אגרות הנחיתה ואגרות הנז-
ע.

נוכח התפתחות זאת העולה לפגוע בתיירות החורף
של ישראל אבקשך להשיב :

א. האומנם נכונות ידיעות אלה ?
ב. אם כן, מה בדעת השר לעשות כדי להויל את
מחירי השירותים בנמל התעופה באילת ולפשט את התה-
ליכים בו ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

א. הידיעות נכונות ביסודן.
ב. בשבוע הראשון לכניסתי לתפקיד שר התעשייה,
המסחר והתיירות נפגשתי עם נציגת חברת "צ'רבורג"
ושמעתי את טענותיה בנושא. מיניתי מייד ועדה לנושא
זה והיא כבר העבירה לי את המלצותיה לשיפור השירות
לתייר בטווח הקצר, המלצות אשר מבוצעות כיום בשטח.
כן מיניתי יושב-ראש חדש לדיקטוריון "החברה לפיתוח
חוף אילת בע"מ" ומונה לחברה גם מנכ"ל אחר. הגענו
להסדר עם עיריית אילת בדבר אחזקת אתרי התיירות ב-
עיר ולנושא הוקצב סכום של 5.6 מיליון לירות, מחציתו
מתקציב משרד התעשייה, המסחר והתיירות. פורסם מחירון
מומלץ לשירות לתייר באילת ומשרדנו הגביר את הפי-
קוח על השירותים לתייר בעיר. כמו כן קיבל משרד ה-
תחבורה את המלצתי להוולת מס הנמל לנוסע באילת מ-
8.61 דולר ל-5 דולר ולהפחתת אגרות הנחיתה ב-25%.
בנוסף לכך הגענו להסכם ולהבנה עם משרד הפנים לגבי
הטיפול באגני החימצון באילת שגרמו ריחות רעים ו-
עגמת נפש לתיירים רבים שבאו לעיר. הגענו גם להבנה
והסכמה עם שלטונות המשטרה במקום כדי למנוע בריו-
נות שקיימת, לצערנו הרב, בחלקים מסויימים של חוף
אילת.

3120. עתידה של העיר אילת

חבר-הכנסת ש. פלאטו-שורן שאל את שר התעשייה, ה-
מסחר והתיירות ביום ט"ו בשבט תשל"ט (12 בפברואר
1979) :

ההחלטה להפסיק את טיסות השכר מכמה בירות

לערך. באוגוסט 1978 קויים דיון מיוחד של מועצת הקרן
כדי לנקוט צעדים לוירון התהליכים של בדיקת פרויי-
קטים ואישורם, וניתנו מענקים לשש חברות בסך
140,000 דולר. בפברואר 1979 התכנסה מועצת הנגידים
שוב ואושרו 11 פרוייקטים. עד סוף שנת הכספים יוק-
צבו 2 מיליון דולר לשנת המחקר הראשונה של פרוייק-
טים אלה. עד ספטמבר 1979 יאושרו כנראה חמישה פרו-
ייקטים נוספים בהיקף של כמיליון ורבע דולר.

3. היעדים המרכזיים שמשרדנו יקדם בעזרת ה-
קרן הם : (א) עידוד הפיתוח של פרוייקטים מתוחכמים
ברמה טכנולוגית גבוהה ; (ב) העמקת שיתוף הפעולה בין
חברות ישראליות ואמריקניות והקמת עשרות תעשיות
חדשות בארץ במשך השנים ; (ג) יצירת מקומות עבודה
וניצול היתרון היחסי שיש לנו בידע ובכוח אדם מיומן.

2939. מציאות חמרים החשודים כגורמי פרטן
בבירה הישראלית

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את שר התעשייה, המסחר ו-
התיירות ביום ג' בשבט תשל"ט (31 בינואר 1979) :

במחקר שנערך במערב גרמניה, אשר במהלכו נב-
דקו 158 סוגי בירה, מקומיים וזרים, נתגלה כי 111 סוגי
בירה מאלה שנבדקו מכילים חמרים החשודים כגורמי
סרטן.

אבקש את כבוד השר להשיב לי :

האם בין סוגי הבירה הנ"ל נכללים המשקאות "מכבי"
ו"גולדסטאר" שמתוצרת הארץ ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :
יצרני הבירה "מכבי" ו"גולד סטאר" אינם מייצאים
את תוצרתם לגרמניה ומשום כך אין להניח שמשקאות
אלה כלולים ב-158 סוגי הבירה שנבדקו.

3020. מצבו של איגוד הצרכנים הבלתי תלוי

חבר-הכנסת א. יגורי שאל את שר התעשייה, המסחר ו-
התיירות ביום ז' בשבט תשל"ט (4 בפברואר 1979) :

בעתונות פורסם כי איגוד הצרכנים הבלתי תלוי,
איגוד הצרכנים הראשון במדינת ישראל, עומד בפני פי-
רוק לאחר שהיה משותק במשך תקופה ארוכה.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי :

א. האם, לדעת השר, יש דווקא בתקופה זו חשיבות
מיוחדת להמשך קיומו של האיגוד ?

ב. אם כן, מה בדעת משרד התעשייה, המסחר ו-
התיירות לעשות כדי לקיים את האיגוד ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :
ראה תשובתי לשאלות מס' 2848 ומס' 3121 של
חבר-הכנסת גוסטב בדיאן, עמ' 2270.

חיוצי י. שמיר :
שאלה נוספת לחבר-הכנסת אסף יגורי.

אסף יגורי (יעד) :
האם השיג השר שביתת נשק בין המועצה לצרכנות
ובין איגודי הצרכנים ?

- א. מה היא הסיבה למחסור בבשר קפוא בשוק?
ב. בכמה התייקרו מחירי הבשר בשנה האחרונה?
ג. מדוע אין מאפשרים יבוא של בשר עליידי יבואנים פרטיים, דבר שהיה מוזיל את מחירו?

תשובת שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. המחסור בבשר קפוא מקורו בעיקר בשני גורמים: (1) קשיים עולמיים באספקת בשר. קשיים אלה גובעים מכמה סיבות, למשל: ביקוש גדול לבשר בעולם; הפסקת ייצוא הבשר במדינות דרום אמריקה, אורוגוואי למשל, לתושבים מספר; שינויים בשוק הבשר ובאופי העסקאות בשווקים הבין-לאומיים; (2) עד חודש מארס 1979 עלה מחירי הבשר בשיעור קטן בהרבה משיעור עליית המדד והדבר גרם לעודף ביקוש למוצר שמחירו הייחסי ירד למעשה באותה תקופה.

ב. מחירי הבשר בשווקים הבין-לאומיים הוכפלו בשנה האחרונה. בישראל הועלו מחירי המכירה לקמעונים ב-50% מאז ינואר 1978. כשהעלייה האחרונה של 25% התבצעה בראשית מארס 1979.

ג. לאחר שרמת המלאי תגיע לרמה של 4 חודשי צריכה אשקול את האפשרות של שיחרור יבוא הבשר לגורמים פרטיים.

3199. מיבצע פירסומי בארצות-הברית:
ישראל כיצד תיירותי

הכריזת הכנסת ע. אמטראי שאל את שר התעשייה, המסחר והתיירות ביום כ"ט בשבט תשל"ט (26 בפברואר 1979): לפי מיטב ידיעתי הקציב אגף התקציבים בשנת ה-תקצב 1978/79 סכום של מיליון וחצי דולר כדי לפרסם בארצות-הברית את ישראל כיצד תיירותי, וזאת בתנאי שיעשה מחקר על יעילות הפירסום.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. כיצד זכתה חברת D.D.B. בתפקיד המפרסם של ישראל כארץ תיירות לארצות-הברית?
2. האם ערך מינהל התיירות אי פעם מחקר על יעילות פירסום ישראל כארץ תיירות לתיירים אמריקניים?

תשובת שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חברת D.D.B. זכתה לתפקיד המפרסם בארצות-הברית על ישראל כארץ תיירות בעקבות מכרז בין חברות פירסום שונות בארצות-הברית שערכה נציגות מינהל התיירות בצפון אמריקה.

2. א. התקציב הנוסף לפירסום ישראל כיצד תיירות הועמד לרשות משרד התעשייה, המסחר והתיירות על ידי אגף התקציבים בלא שהותנתה ההקצבה במחקר על יעילות הפירסום; ב. מחקר על יעילות הפירסום בארצות-הברית ובאנגליה נערך על-ידי משרד התיירות לפני כ-10 שנים על-ידי חברת ליהאריס האמריקנית; ג. מש' דגנו מעוניין בעריכת מחקר על יעילות הפירסום. מינהל התיירות פנה לכמה גופים בעולם כדי לברר את האפשרות לקיים מחקר מסוג זה. אולם בשל קשיים מתודיים

באירופה לאילת, הצעדים הננקטים על-ידי חברת "אר-קיע", העלולים לפגוע בתיירות שעוד קיימת לעיר, והמצב בקו צינור הנפט אילת — אשקלון הביאו רבים מתושבי אילת להיחרור על דבר עתידם בעיר זו.
רצוני לשאול:

א. כיצד מתכוון השר לחזק את ענף התיירות באילת ולהבטיח את המשך קיומו?

ב. האם יש למשרד תכנית כלכלית מפורטת לגבי העיר אילת?

ג. מה עלה בגורלן של ההתחייבויות שניתנו לאי-לת לאחר סגירת מפעלי תמנע?

תשובת שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. נושא התיירות באילת היה אחד הנושאים הראשונים שטופלו על ידי עם כניסתי לתפקיד שר התעשייה, המסחר והתיירות. מינתי ועדה לבדיקת מצב התיירות בעיר והמלצותיה לטווח הקצר מבוצעות בשטח הלכה למעשה. מונה יושב-ראש חדש לדיריקטוריון ה-חברה. הגענו להסדר עם עיריית אילת בדבר אחריותה לאחזקת מיתקני התיירות בעיר ולנושא הוקצב סכום של 5.8 מיליון לירות, מחציתו מתקציב משרד התעשייה, ה-מסחר והתיירות. פורסם מחירון מומלץ לשירותים לתייר והוחמר הפיקוח על השירותים לתייר באילת. הוועדה ממשיכה כיום בדינאמיה ובקורב תגיש לי את המלצותיה לטווח הארוך. כמו כן התקבלה עמדת משרד התחבורה ומס הנמל באילת הוול 8.61 דולר ל-5 דולר לנוסע והופחתו אגרות הנחיתה ב-25%.

ב. תכנית כלכלית לעיר אילת מתייחסת לשני מישורים: (א) ענף תיירות שפורס בתשובתי לשאלה 1 כי-אשר בנוסף לכך אני עומד לקבל את המלצות ועדת אילת לטווח הארוך ולקבל החלטות בגידון. (ב) התעשייה באילת: בעיר מועסקים כיום כ-630 עובדים במפעלי התעשייה והמלאכה. בשלבי הקמה נמצאים 5 מפעלים ובשלבי תיכנון — 4 מפעלים נוספים. תכנית החומש של משרדנו לשנים 1979—1984 צופה גידול תעשייתי של כ-1,150 עובדים נוספים לאלה הקיימים היום, בהשקעה כוללת של כחצי מיליארד לירות. הסכם השלום שנחתם עם מצרים יביא לפריחה נוספת של העיר אילת, עם הגב כולו. העברת מחנות צה"ל לגב תביא לעיר תוספת אוכלוסיה ותיצור רקע מתאים להקמת תעשיות ומלאכות בה. נראה כי בשנים הקרובות נצטרך להתמודד עם הבעיה של חוסר סר ידדים עובדות באילת ולכן אנו נערכים מבעוד מועד. ג. ההתחייבויות שניתנו לאילת לאחר סגירת מפעלי תמנע כללו התחייבויות לפתרון תעסוקה תחליפית לעובדים. ההתחייבויות אלה מומשו ונמצאו פתרונות תעסוקה לכל העובדים שפוטרו ממפעל תמנע.

3194. מחסור בכבשר קפוא

הכריזת הכנסת ש. פלאמי-שרון שאל את שר התעשייה, המסחר והתיירות ביום כ"ט בשבט תשל"ט (26 בפברואר 1979):

מחסור בבשר קפוא מורגש מזה תקופה ארוכה בשוק הישראלי.

רצוני לשאול:

3. אם אכן התברר כי תועלתו של שבוע האופנה ליצוא הישראלי מוטלת בספק, האם חושב השר על ביטולו?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

1. במשרד התעשייה, המסחר והתיירות נערכת בדיקה אחרי כל שבוע אופנה. עיקר המסקנות לגבי שבוע האופנה שהתקיים בחורף 1979 ושבוע השתתפו 91 יצרנים הן חיוביות, בגלל היותו אירוע התורם רבות ליציאת תרומתו של ישראל כיצרינית אופנה ברמה בין לאומית בקרב הקניינים של חנויות ורשתות קנייה רבות בעולם וכן לקשירת עסקים.

2. השנה היה יצוא של מוצרי אופנה בסך 170 מיליון לירות אך לא ניתן למדוד אירוע של קידום מכירות בחשבון של הפסד או רווח לטווח קצר ולכן אין לדבר על הפסדים של שבוע זה. האירוע מומן על-ידי משרדנו (425,000 לירות), מכון היצוא (1,075,000 לירות) והיצרנים שהשתתפו בתצוגה (800,000 לירות).

3. לא נראה לי שתועלתו של שבוע האופנה מוטלת בספק ואינני חושב על ביטולו. בביקור שקיימתי בשבוע האופנה נפגשתי עם יצרנים רבים, וחלק לא מבוטל מהם סיפרו שנתקבלו הזמנות לרכישת כל התוצרת לכל השנה הבאה, שנת ייצור 1979.

3227. מצבו של ענף החיטה

חברי הכנסת א. בין (עוז) שאל את שר התעשייה, המסחר והתיירות ביום כ"ט בשבט תשל"ט (26 בפברואר 1979) : לפני כשנה וחצי נחתם חוזה בין משרד התעשייה, המסחר והתיירות לבין החקלאים לגבי מחירי החיטה. סיסמא החוזה היה מאה וארבעים דולר, לטונה חיטה וי-עידכון, מדי שנה, על פי עליית המחיר בארצות-הברית. כתוצאה מעלות התשומות ואי-עלייה מספקת של ערך הדולר פחת רווחיות הגידול וירד שטח המזרע מ-635 אלף ל-541 אלף דונאם, ירידה של כ-100 אלף דונאם. אודה לשר אם ישיב לי :

1. האם נכוונת הידיעות כי נצטמצם מזרע החיטה ב-100 אלף דונאם ?

2. האם נכוונה הידיעה כי הורע מצבו של הענף ?

3. האם הממשלה מעוניינת בעידוד הענף או שמא בחיסולו ?

4. האם לאור הנתונים הכלכליים יש בדעת משרד התעשייה, המסחר והתיירות לשנות את מחירי החיטה או שמא תכסו את הגרעון בחיטה מקומית בהגדלות יבוא מתוכננות ?

5. מה היא מדיניות משרדך לגבי מחירי החיטה וקידומו של ענף זה ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

1. הנתונים נכונים.

2. מצבו של ענף החיטה דומה למצבם של ענפים אחרים המייצרים ליצוא (או שהם מחליפי יבוא). כיוון שנקבעו מחירים דולריים ומכיוון שמחיר הדולר לא עלה באותו שיעור שבו עלו הצאות הייצור (בלירות), פחתה הרווחיות בענף זה. עם זאת ייתכן שעד לעונת

בעריכת מחקר מסוג זה וספקות, בשל כך, באמינותו עדיין לא הוחלט סופית על עריכתו.

3216. פגיעה בתיירות בעקבות דרישות הרב ז'ולטי מבתי-המלון בירושלים

חברי הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר התעשייה, המסחר והתיירות ביום כ"ט בשבט תשל"ט (26 בפברואר 1979) :

בעתונות נמסר כי בעקבות מלחמת הודעות פומביות בעתונות שניהל הרב בצלאל ז'ולטי כנגד חלק מבתי-המלון בירושלים קיבלו הללו את כל תכתיביהם שבכללם התקנת מעליות אוטומאטיות, סגירת חנויות בשבת, איסור מכירת יין נסך ואפילו הפרשת תרומות ומעשרות.

כיוון שיש בקבלת תנאים אלו משום הוצאה גדולה ביותר לבתי-המלון אשר נמצאים ממילא בקשיים כספיים ומשום פגיעה והטלת הגבלות על התיירות החילוניות הורה, אבקשך להשיב לי :

א. האומנם נכוונת ידיעות אלה ?

ב. אם כן, כיצד מתכוון משרדך להגן על האינטרסים של התיירות בארץ נוכח פגיעה אפשרית זו ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

א. קיים היום הסדר בין הרב ז'ולטי לבין מלונות בירושלים אשר לפיו ניתנה לבתי-המלון תקופה של שישה חודשים כדי להתאים את עצמם לדרישות הרבנות. בתקופה זו, שתסתיים ביולי 1979, יוכרו המלונות כי כשרים על-ידי הרבנות אך לא יוענקו להם תעודות כשרות.

ב. אינני רואה בשמירה על הכשרות בבתי-המלון בארץ פגיעה בתיירות. כל בית-מלון חייב להתאים את עצמו לדרישות שונות המטילות עליו עומס כספי נוסף, ועניין הכשרות הוא אחד מהן. עלינו לזכור כי אנו משרתים גם תיירים יהודים שומרי מצוות. אי שמירה על הכשרות במלונות תפגע בענף לא פחות מאשר חיוב המלונות לשמור על הכשרות. אני מוכן גם להוסיף ולומר : במלון כשר יכול לאכול גם יהודי או תייר שאינו אוכל אוכל כשר. במלון שאין בו שמירה על כשרות לא יכול לאכול יהודי ששומר על כשרות.

3217. ערכו של שבוע האופנה הנערך מדי שנה בישראל

חברי הכנסת א. יגורי שאל את שר התעשייה, המסחר והתיירות ביום כ"ט בשבט תשל"ט (26 בפברואר 1979) :

עם נעילתו של שבוע האופנה נמסר כי הוא לא היה הצלחה גדולה וכי מלבד חוסר התועלת שבו נגרם גם הפסד של ממון רב. בשנים האחרונות טוענים אנשי מקצוע כי שבוע האופנה הנערך בארץ אינו תורם דבר לתעשיית האופנה הישראלית וכי יש לבטלו.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם נערך במשרדך תחקיר בעקבות שבוע האופנה האחרון, אם כן, מה היו מסקנותיו ?

2. מה היו הפסדי שבוע האופנה האחרון ומי נשא בהפסדים אלה ?

ב-ג. להערכתי אין להפריד בין המלאים של חמ"ר הגלם של מוצרים חיוניים שמחזיקה הממשלה לבין אלה שמחזיקים גורמים פרטיים במשק. אני גם מסכים עם השואל כי היה רצוי לעודד קנייה מוגברת של חמרי גלם בתקופה שמחיריהם נמוכים יחסית. אולם עלינו לקבוע תחילה את עלות הרכישות ואת אופן מי-מונן.

3245. הבטחת מלאי המצרכים החיוניים בעת הנהגת ייבואם על-ידי גורמים פרטיים

הכריז הכנסת מ. עמאר שאל את שר התעשייה, המסחר והתיירות ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

בישיבת הכנסת, מתאריך 20 ביולי 1977, העליתי הצעה לסדר-היום בדבר "העברת ריכוז היבוא של מצרכים חיוניים מידי הממשלה לידי יבואנים פרטיים" ("דברי הכנסת", כרך 80, עמ' 370) ועמדתי במיוחד על הבטחת המלאי. שר התעשייה, המסחר והתיירות דאגו השיב לי שלא קשה להבטיח זאת. הדברים חזרו בדיון שהתקיים בכנסת בתאריך 1 בנובמבר 1977 ("דברי הכנסת", כרך 81, עמ' 212—227). אולם על אף האזהרות הותר ליבואנים פרטיים לייבא בשר והתוצאה היתה חוסר מלאי מספיק במחסנים עד כדי כך שביום 13 בפברואר 1979 הוחלט לבטל את "הליבראליזציה" ביבוא הבשר לארץ.

אבקשך להשיב לי:

1. אילו צעדים ואמצעים ננקטו על-ידי משרדך כדי להבטיח את מלאי הבשר בארץ כאשר הונהגה אותה ה"ליבראליזציה"?

ב. מדוע נכשלו אותם הצעדים והאמצעים, אם אכן ננקטו?

ג. מה הם הגורמים לאותו כשלון?

2. מי הם אלה אשר זכו להיתרי ייבוא בשר ומה הם המגבלות וההתניות אשר הוטלו עליהם?

3. א. ייבואם של אילו מצרכים מן המצרכים החיוניים הועבר לידיים פרטיות?

ב. האם הוזלו כתוצאה מכך מחירי המצרכים ל-קונה בארץ? אם כן, אבקש לפרט נתונים מדויקים; אם לא, למה?

ג. מה הוא מצב המלאי החיוני והדרוש הקיים ב-ארץ לגבי אותם מצרכים?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:

1-2. הליבראליזציה ביבוא בשר בקר הוכרזה עקרונית בחודש אוגוסט על-ידי שר התעשייה, המסחר והתיירות דאגו. הדבר לא יצא לפועל בשל עיכובים בקביעת הנחיות הביצוע של הליבראליזציה. עם כניסתו לתפקידו כשר התעשייה, המסחר והתיירות מצאתי שמלאי הבשר הקפוא במחסני הממשלה היה מועט ומידי הוריתי לדחות את ביצוע הליבראליזציה עד למועד שבו יידון הנושא מחדש וכאשר המלאי במחסנים ירשה זאת. מינהל הסחר הממשלתי במשרדנו פעל במקביל למען הגברת הספקת הבשר וביצוע רכישות להבטחת האספקה בתקופה הקרובה. כיום אנו משווקים כמויות העולות ב-25% על הכמויות ששווקו בתקופה המק-

הקציר (מאי-יולי) יעלה שער הדולר והרווחיות תעלה במקביל.

3. הממשלה מעוניינת בעידוד הענף באותה מידה שקיימת הצדקה כלכלית לקיומו. הממשלה מגינה על הי-חקלאי מפני מחירים נמוכים בחוץ-לארץ (על-ידי הב-טחת מחיר מינימאלי) וממריצה אותו על-ידי מחיר גבוה כאשר אלטרנטיבת היבוא מצדיקה זאת. מאידך גיסא אין לממשלה עניין לסבסד בצורה מאסיבית את הענף הזה ואם משיקולי כדאיות כלכלית עברו החקלאים לגי-דולים אחריהם באותם מאה אלף דונאם אין כל עניין לעצור תהליך זה.

4. אין בדעתי לשנות את מחיר החיטה (מלבד אר-לי התאמה קלה). כמו-כן ברור שהעלאת המחיר לא תשנה את הכמות הצפויה לאסוף בעונה הקרובה.

5. מדיניות הממשלה היא לקיים את ענף החיטה כאשר שוררים בחוץ-לארץ מחירים זולים. זאת על-ידי הבטחת מחיר מינימאלי לחקלאי (140 דולר לטונה ש-יקבלו החקלאים בעונה הקרובה, צמודים לשיעור הת-יקרות מוסכם), ולעודד ענף זה אם וכאשר יתייקרו מחירי היבוא על-ידי הענקת מחיר היבוא הגבוה לחקלאי הי-שראלי.

היו"ר י. שמיר:

שאלה נוספת לחברי הכנסת אברהם כץ (עוז).

אברהם כץ (עוז) (המערך):

אדוני השר, האם קיימת במשרדך מדיניות לגבי היקף ייצור חיטה שנתי מינימאלי למדינת ישראל, לא מטעמים כלכליים אלא מטעמים אחרים?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:
היתה קיימת. לגבי המספרים המדויקים, אם תרשה לי, אמסור לך אותם בעליפה בנפרד.

3244. עליית מחירים צפויה של חמרי הגלם בעולם

הכריז הכנסת ג. פז שאל את שר התעשייה, המסחר והתיירות ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

בעתונות נמסר כי כלכלנים צופים בעתיד הקרוב מאוד עליית תולדה במחירם של חמרי הגלם בשוק הסחורות העולמי. הנהגה היא כי הגורם להאצת המ-חירים הצפויה הוא המשבר בשוק האנרגיה שגם בשנת 1974 הביא לעליית דומה במחירי הסחורות.

נוכת התפתחות זו אבקשך להשיב לי:

א. האם התקבלה במשרדך הערכה דומה?

ב. האם יש בארץ מלאי מספיק של חמרי גלם אשר ימנע זעזועים ישירים מייד עם עליית המחירים בשוק העולמי?

ג. אם אין, האם מתכוון משרדך לעודד קנייה מוג-ברת של חמרי גלם עוד לפני עליית המחירים?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:

א. מחירים של חמרי הגלם בעולם נתונים לתנודות מחירים וקשה להגיע בכל מקרה למסקנות חד-משמעיות לגבי כדאיות הקדמת רכישות.

מחסור חמור בעובדים, כי הביקוש הוא בעיקר לעובדים מקצועיים וכי מספר מועט מהצעירים היהודים פונים לעבודה בתעשייה.

נוכח ממצאים אלה אבקש להשיב לי:

א. מה הם הגורמים למציאות זו?
ב. אילו פעולות ננקטו על-ידי משרדך במשך השנה האחרונה לשינוי המציאות הנדונה?
ג. האם אין צורך בשינוי מדיניות הממשלה או משרדך לגבי יצירת תנאים נאותים למשיכת צעירים לעבודה מקצועית בתעשייה? אם כן, מה הן תכניתך בנושא זה?

ד. האם קיים תיאום בין משרדך לבין משרד העבודה והרווחה לגבי הכשרה מקצועית של עובדים בתעשייה?

ה. האם נכונה ההנחה שנושא ההכשרה המקצועית שבתחום טיפולו של משרד העבודה והרווחה אינו נותן את התוצאות המצופות?

ו. האם יש בדעתך לדרוש כי נושא זה יועבר ישירות לטיפול או לפיקוח משרדך?

ז. האם יש נכונות מצדך לפעול למען יצירת תנאים מתאימים להרחבת ההעסקה של נשים בעבודה מחוץ לביתן, ובכלל זה בתעשייה?

ח. אם כן, מה הן התכניות שמשרדך הכין לקידום נושא זה?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:

א. הגורמים למחסור בכוח אדם לתעשייה הם: כוח המשיכה הנמוך שיש לתעשייה בשל רמת שכר נמוכה יחסית לשכר המשולם בשירותים מסוימים והמהווים כוח משיכה אלטרנטיבי, תנאי עבודה קשים יותר ותדירות שלילית, שלא בצדק, שקיימת בחלק מן הציבור לעבודות כפיים.

ב. יש מקום לגיבוש מדיניות כוללת שתביא למשיכת כוח אדם לתעשייה תוך התייחסות לשכר, תנאי עבודה וכו'. במשרדנו לומדים היום, בשיתוף עם גורמים אחרים, את נושא איכות חיי העבודה בתעשייה, ובעיקר התנאים הסביבתיים, ובקרוב יוגשו הצעות בנושא.

ד. (1) קיים תיאום בין משרדנו למשרד העבודה והרווחה בנושא ההכשרה המקצועית; (2) המערכת היימית של הכשרה מקצועית מתאימה לדרישות והבעיה היא במשיכת משתלמים למערכת ולא במערכת עצמה; (3) לא.

ה. קיימת נכונות לפעול למען יצירת תנאים להרחבת ההעסקה של הנשים מחוץ לביתן. ועדה בין-משרדית (משרדי התעשייה, המסחר והתיירות, העבודה והתינוק) בודקת כעת את האפשרויות להגדיל את ההשתתפות הממשלתית באמצעות ילדים של אמהות עובדות במעונות יום. אני אברך על כל עזרה מצד חברי הכנסת בנושא זה.

3247. המחזור במלח בארץ

חברי הכנסת פ. שינמן שאל את שר התעשייה, המסחר והתיירות ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

בשירותים טלפוניות הודיעו לי גבירות ועקרות-בית על המחסור במלח בכל ערי ישראל. דאגתן של הנשים

בילה אשתקד. לקראת חג הפסח יובאו לארץ כ-1,400 טונה בשר כבש קפוא ובוטל היטל החובה על מוצר זה. שני דברים אלה הביאו להוזלת בשר הכבש הקפוא לצרכן ב-40% לערך. גם היום חתמתי על ביטול ההיטל של 10 לירות לק"ג בשר כבש כדי להויל עוד יותר את מחירו לקראת החג מאחר שנצטברו בנמלים כמויות של כ-800 טונה בשר כבש שאני מעוניין מאוד לעודד את העברתן לשוק ולצרכן.

3. א. יבוא הסוכר הועבר לפני כשנה לידי גורמים פרטיים; ב. מחירי הסוכר הלבן לצרכן עלו מאז פברואר 1978 ב-40%. בתקופה זו עלה שער הדולר ב-30%, מחירי הסוכר בשוק העולמי עלו ב-13% ואילו מחירי התשומות המקומיות עלו ב-50%. במנחים ריי אליים ירד מחיר הסוכר לצרכן. ידוע לנו מקרה שבו סך ההתייקרות בעלות הסוכר הלבן היתה בשיעור גבוה משיעור עליית המחיר לצרכן כאשר ההפרש נספג על-ידי הדרגים המשווקים בשל התחרות ביניהם; ג. מלאי החירום של הסוכר מוחזק על-ידי משרד התעשייה, המסחר והתיירות בכמויות הנדרשות על-ידי הגורמים המתאימים.

חיד"ר י. שמיר:

שאלה נוספת לחברי הכנסת משה עמאר.

משה עמאר (המערך):

האם שר החקלאות מסכים או לא יתנגד או מתנגד לייבוא בשר כבש?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:

הפעולה הזאת נעשתה בתיאום עם משרד החקלאות ועם שר החקלאות. קיבלתי על כך את ברכתו ואת עזרתו של שר החקלאות.

משה עמאר (המערך):

ברשות היושב-ראש, המשך השאלה הנוספת. אמרת שמלאי הבשר פחת ואז עשית מאמצים. מדוע פחת מלאי הבשר?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:

מלאי הבשר פחת בתקופה מסוימת בגלל תנאי השוק הבינ-לאומי ומשום כוונת ליברליזציה שלא בוצעה. אמרתי בתחילת דברי שהמחשבה של ליברליזציה ואציה היא טובה. אחזור לדון על ליברליזציה ואציה מדיניות של ליברליזציה לאחר שבמחשני הממשי שלה היו 10-12 אלף טונה בשר ולא נעמוד בפני מצב כזה שהגענו אליו לפני כחודשיים. על כל פנים אני שמח לדווח לכנסת שהבטחנו אספקה מלאה של בשר לתשעת החודשים הקרובים. בימים אלה נמצאות כאן משלחות מדרום אמריקה ואני מקווה שנוכל לחתום אתן על הסכמים גם לתקופה שלאחר תשעת החודשים. כבר בחודש זה נוציא לשוק כמויות גדולות של בשר בקר וכן בשר כבש שגיע לצרכן, כך שלא יהיה מחסור במוצר זה לכל אורחי מדינת ישראל ולתיירים הבאים אלינו.

3246. פעולות משרד התמ"ת לטיפול בכעית

המחסור בעובדי תעשייה

חברי הכנסת מ. עמאר שאל את שר התעשייה, המסחר והתיירות ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

ממסקנות של סקר שנערך על-ידי המכון לפריון ה-עבודה במאה מפעלים ברחבי המדינה מתברר כי שורר

2. אנו סבורים שהנסיון של התעשיה האווירית הוא מעניין אך אין אפשרות להסיק ממנו לגבי שאר מפעלי התעשיה במשק. זאת בגלל גדלו של המפעל (למעלה מ-20,000 עובדים), סידורי הסעת העובדים, סידורים מיוחדים לארוחת בוקר וסיבות אחרות. הוריתי להמשיך ולבדוק, בשיתוף עם משרד העבודה והרווחה, האחראי מיניסטריאלית על שאלה זו, את השיקולים הקשורים ב-הנהגת שבוע עבודה בן חמישה ימים.

3304. סחר ישראלי עם סין העממית

חבר-הכנסת ג. האונור שאל את שר התעשיה, המסחר והתיירות ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

עתונות חוץ לארץ דיווחה לאחרונה על הזמנות רבות ממדים המסתכמות בסכומי עתק שהרפובליקה העממית הסינית מסרה לארצות שונות. בהזמנות יש ביי-קוש גם לסחורות ולשירותים שישראל מסוגלת לספק וסיפקה בפועל ובהצלחה לארצות חוץ בתחומי התעשיה, הפיתוח, התיירות והחקלאות. סין גילתה גישה פראגמטית ומסחרית בנידון ובין מקבלי ההזמנות נכללו גם פירמות ממדינות שמשטריהן שונים לחלוטין מן המשטר שבסין העממית ואף מכאלה שאין לה יחסים דיפלומטיים אתן.

שאלותי הן:

1. האם נתנה ממשלת ישראל את דעתה על האפשרויות הגנוזות בשוק הסיני הנפתח כעת?
2. האם געשו פעולות כל שהן בנידון?
3. האם יש כיום סחר כל שהוא בין ישראל לסין העממית?

שר התעשיה, המסחר והתיירות ג. פת:

1. משרדנו נתן דעתו על האפשרויות הגנוזות ב-שוק הסיני.
2. כן, אלא שהצד הסיני לא גילה כל עניין.
3. לא היו כל עסקאות ישירות. אני אמסור לחבר-הכנסת האונור פרטים בנושא זה.

3305. הצפת השוק במוצרי טקסטיל מזויפים

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר התעשיה, המסחר והתיירות ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

בעתון "ידיעות אחרונות", מתאריך 12 בפברואר 1979, פורסמה כתבה שבה נאמר בין היתר: "יבוא מוצרי הטקסטיל הסתכם בשנה האחרונה בכ-75 מיליון דולר (כמיליארד וחצי לירות). מתוך סכום זה הובאו ארצה בדי טקסטיל בהיקף 55 מיליון דולר ומוצרים מוגמרים אחרים בהיקף 20 מיליון דולר. פרטים אלה מסר יושב-ראש אגף הטקסטיל בהתאחדות התעשיינים, דב יעקובוביץ. מנהל חטיבת טקסטיל ועור במשרד ה-תעשיה, המסחר והתיירות, שלמה גור-אריה, מסר כי נוכח תלונות המפעלים על יבוא של מוצרי הלבשה ו-לים (במחירי היצוא) מדרום מזרח אסיה גיתנה הוראה למכס לבדוק אם אין סחורות מאסיה מגיעות לישראל דרך ארצות השוק המשותף".

הנני שואל:

היא רבה כי הן אינן יכולות להשיג מלח באף מכולת וצרכניה. אין להן במה להכשיר את הבשר שהן קונות. מי יודע כמה בתים נכשלים על-ידי כך ומבשלים בשר בלתי מוכשר ונמלח ומכמה אנשים נמנע לקיים "פת במלח תאכלו"? והלאו נצטוונו "לא תשבית מלח ברית אלקיך"?

שאלותי לכבוד השר:

1. האם נכון שקיים מחסור במלח בכל ערי ישראל?
2. מה היא הסיבה לכך?
3. מדוע לא דאגו מראש למלאי של מלח שיסופק לאוכלוסיה בעת מחסור?
4. מה חושב כבוד השר לעשות כדי לספק די הצורך מלח לציבור הצרכנים?
5. האם תיגתן להבא תשומת לב מספקת כדי שהציבור לא יעמוד בפני מחסור במלח?

תשובת שר התעשיה, המסחר והתיירות ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בחודש פברואר הורגש מחסור מסוים במלח.
2. המחסור במלח נוצר עקב שביתה במפעלי ים המלח.

3. השביתה שהחלה בסוף נובמבר 1978 נמשכה כחודשיים-וחצי. מלאי המלח שהותק במפעלים היה סביר והספיק לתקופה ממושכת. כאמור, מחסור כלשהו במלח הורגש רק בחודש פברואר 1979.

4. כדי להשלים את החסר הותר לחברת המלח לייבא ולארוז מלח. מלח מיובא ניתן היה להשיג במשך כל התקופה. עם סיום השביתה במפעלי ים המלח אנו חוזרים למצב של אספקה סדירה של מלח לשווקים ומ-ספקים את עדפי הביקוש שנוצרו.

5. בתקופה האחרונה נמצאות בשלבי גמר הש-קעות במיתקן למלח שולחן בסדום ובמפעל למלח בא-לת. עם ביצוע השקעות אלו יהיו בארץ עדפי מלח גדו-לים, אף ליצוא.

3306. הנהגת שבוע עבודה בן חמישה ימים במפעלי התעשיה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלוני שאלה את שר התע-שיה, המסחר והתיירות ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

בעתונות פורסם שבשנה הראשונה להפעלת שבוע עבודה בן חמישה ימים בתעשיה האווירית חסך המפעל מאה עשרים מיליון לירות.

נוכח חשיבות הדבר לגבי התעשיה בכלל ורצוני לשאול:

1. האם תואם הפירסום בעתון את המציאות?
2. אם כן, האם יפעל השר להנהגת שבוע עבודה בן חמישה ימים ביתר מפעלי התעשיה במדינה?

שר התעשיה, המסחר והתיירות ג. פת:

1. כן.

חוברת כ"ג, ישיבה ר"א
— שאלות ותשובות —

3329. התייעצות שרי התעשייה, המסחר והתיירות
עם ראשי הטכניון בקשר למצב כוח האדם הטכני
בארץ

חבר-הכנסת ב. צ. רובין שאל את שרי התעשייה, המסחר
והתיירות ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

נשיא הטכניון טען לאחרונה שכל שרי התעשייה,
המסחר והתיירות לא קיימו כל התייעצות לגבי מצב כוח
האדם הטכני בארץ עם ראשי הטכניון.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם טענה זו נכונה?
2. האם יינקטו צעדים לחיקון מצב זה?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:

1. בלא להתייחס לעבודתם של קודמי במשרד ה-
תעשייה, המסחר והתיירות הנני מבהיר כי בהיותי שר
הבינוי והשיכון נפגשתי עם נשיא הטכניון לפגישות
עבודה בנושאים המשותפים לטכניון ולמשרד הבינוי ו-
השיכון וכך אנהג גם בתפקידי הנוכחי.

2. ברמה המקצועית נמצא משרדנו בקשר שוטף
עם מוסד הטכניון ומוסדות אחרים להשכלה טכנולוגית
לשם תיאום נתוני ביקוש והיצע של כוח אדם טכני-
לוגי.

3353. מצב התעסוקה במצפה רמון

חבר-הכנסת מ. קצב שאל את שרי התעשייה, המסחר
והתיירות ביום ו' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

ראש המועצה במצפה רמון טען שמובטלים במקום
כ-10% ממספר המועסקים.

אודה לשר אם יואיל להשיב לי:

1. האם המידע הנ"ל נכון?
2. מה עושה משרד התעשייה, המסחר והתיירות כדי
להבטיח תעסוקה מלאה לתושבי מצפה רמון?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:

1. המידע אינו מדויק. כיום יש מחסור בידיים
עובדות במקום ובקשות לעובדים נדחות על-ידי שירות
התעסוקה.

2. כיום פועלים במצפה רמון, המונה כ-1,800 תור-
שבים, 29 מפעלים ובתי-מלאכה. בשלבי הקמה נמצאים
כיום 4 מפעלים נוספים שיעסיקו כ-60 עובדים ובשלבי
תיכנון נמצאים 6 מפעלים שיעסיקו כ-165 עובדים נוס-
פים. תכנית החומש של משרדנו לשנים 1979-1984
צופה גידול תעשייתי של כ-1,785 עובדים בהשקעה כוללת
של כ-400 מיליון לירות. הסכם השלום שנחתם עם מצרים
יביא לפריחת הנגב בכלל, ומצפה רמון בפרט. העברת
מחנות צה"ל לנגב והעברות הנרחבות המתוכננות של
בינוי וסלילה יביאו למצב שבישוב יהיה מחסור בידיים
עובדות ולא חוסר תעסוקה. ביקשתי מאנשי משרדי הח-
ברים בוועדות הבין-משרדיות העוסקות בנושא להבטיח
את חיווקה של מצפה רמון הן מבחינה חברתית והן מב-
חינה כלכלית.

אני רוצה להוסיף שלהערכת איכות החיים ואיכות

1. האם הידיעות הנ"ל נכונות?

2. האם אין יבוא מוצרי טקסטיל במחירים ובכמויות
כאלה פוגע בתעשיית הטקסטיל המקומית?

3. האם יש פיקוח מטעם משרד התעשייה, המסחר
והתיירות על היבוא, מקורו האמיתי ומניעת מחירי
היצף?

4. מה הם הצעדים שמשרד התעשייה, המסחר והת-
יירות עומד לנקוט כדי למנוע את הצפת השוק המקומי
במוצרי טקסטיל מיובאים במחירי היצף?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
יש שאלתה נוספת שלי מ-22 בינואר. מדוע אדוני
השר לא משיב גם עליה?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:
אינני יודע על איוו שאלתה מדובר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
היא מופיעה היום ברשימה, מספרה 2873 והיא מה-
22 בינואר.

היו"ר י. שמיר:

אולי תפנה בעניין זה מחוץ לישיבה. עכשיו עונה
השר על שאלות שהוא הכין את התשובות עליהן.

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת:

1. כן.
2. לא בהכרח. צריך לזכור שחלק גדול מהיבוא
הוא של חמרי גלם. חלק גדול מהבדים המיובאים משמש
כחומר גלם ליצרנים מקומיים המפנים אחוז גבוה מתפוז-
קתם ליצוא. בשבוע האופנה האחרון שנערך בפברואר
1979 נוכחתי כי יצרני אופנה רבים מייצאים מוצרי אופנה
שמיצרים מבד מיובא. מבדיקת הנושא התברר כי כמו-
יות הבד המיובא בכל מקרה ומקרה אינן מצדיקות
מבחניה כלכלית הקמת קו ייצור.

3-4. מדיניות המשלמה היא של יבוא תפשי למעט
כמה מוצרים בודדים וכן יבוא מכמה ארצות שלדעת
הרשות המוסמכת הן אסורות או מגבילות יבוא סחורות
מישראל. על המקור האמיתי של סחורה מיובאת מפקח
אגף המכס. ביחס למחירי היצף: כל יצרן מקומי הס-
בור שמשווקים בארץ סחורות שחובאי במחירי היצף
יכול לפנות לוועדה שמונתה על-סמך החוק למניעת
היצף, תשל"ז-1977, ולהציג בפניה את תלונתו. מכיו-
נות הוועדה הפועלת במסגרת משרד התעשייה, המסחר ו-
התיירות בודקת את התלונה ואם היא סבורה שיש לה
ביטוס מיובא הנושא בפני מליאת הוועדה הדנה ומחליטה
לגופו של עניין ובהתאם לסמכויות שניתנו לה בחוק
הנ"ל. למיטב ידיעתנו לא הוגשו בתקופה האחרונה
תלונות קונקרטיות על יבוא מוצרי טקסטיל במחירי
היצף.

ברצוני להבהיר לחבר הכנסת השואל כי אני מד-
אג מכמויות הטקסטיל המיובא ארצה. אולם בהיותנו
מדינה המייצאת את מוצריה אנו חייבים, על-פי הסכמי
שכר בין-לאומיים, להתיר יבוא מוצרים מאותן מדי-
נות שלהן אנו מייצאים. אנו גם ערים לבעיה של ייבוא
מוצרי טקסטיל מהמזרח הרחוק דרך אירופה במסווה של
ייצור אירופאי. משרדנו יגביר את הפיקוח בנושא זה
וינקט צעדים חמורים ביותר נגד העבריינים שייחפסו.

חיע על הפסקה במתן הלוואות פיתוח מתקציב המדינה למפעלים, וזאת גם באותם מקרים שבהם המפעלים החלו בהשקעות על-סמך הלוואות שאושרו להם. ההחלטה העלוה לגרום למפעלים נזקים כבדים נומקה על-ידי ה"חשב הכללי באוצר בכך ש"התקציב בסעיף זה נגמר".

אבקשך להשיב לי :

א. האומנם נכונות הידיעות האלה ?

ב. אם כן, האם צעדים אלו המגבילים (ולו זמנית) את פיתוח התעשייה הם חלק ממדיניות הממשלה ?

ג. אם אין זו מדיניות הממשלה, מה בדעת משרד לעשות כדי למנוע את הפגיעה הצפויה במפעלים ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

א. הידיעות נכונות בחלקן. בחודש מארס לא היו בידי הבנקים המלווים מכספי תקציב. הפיתוח לתעשייה מלוא הסכומים הדרושים להם בעד התכניות שאושרו, ונוצר פיגור של כשבועיים בתשלום.

ב. על-פי בקשתנו אישרה ועדת הכספים של הכ"ס, בהתאם להצעת האוצר, העברה של 150 מיליון לירות לתקציב הפיתוח התעשייתי כדי להקל על הבעיה ש"נוצרה בגלל הקצב של ההשקעות שהיה יותר מן הצפוי בתחילת השנה.

ג. אין זו מדיניות הממשלה להגביל את פיתוח התעשייה והחל מראשית אפריל תימשך הורמת הלוואות בקצב מתאים.

3421. שיווק בשר קפוא ועוף קפוא לקראת חג הפסח

חברת הכנסת ש. ארבל-אמלזולינו שאלה את שר התע"ש, המסחר והתיירות ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במארס 1979) :

בשבועות האחרונים מורגש מחסור בבשר קפוא ובעוף קפוא והרבה צרכנים מתלוננים על שאין ביכולתם לרכוש מצרכים אלה.

נוכח העובדה שמצרכים אלה יהיו בחג הפסח המתקרב מרכיב תזונתי עיקרי, רצוני לשאול את כבוד השר :

1. האם ננקטו האמצעים שיוכלו להבטיח את הכמות הדרושה של בשר קפוא ועוף קפוא לשיווק לצרכנים לקראת חג הפסח ?

2. אם כן, האם יישמר המחיר הקיים עד לאחר חגים ?

3. אם לא הובטחה הכמות המספקת, מה הן הסיבות לכך ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

משרד התעשייה, המסחר והתיירות עוסק בייבוא וב"אספקת בשר בקר קפוא. משרדנו נקט בכל האמצעים כדי להבטיח אספקה מוגברת של בשר קפוא לחג הפסח ונגיע לאספקה של כ-1,000 טונה בשר קפוא לשבוע, כמות הגדולה ב-25% מהכמות ששווקה בתקופה זו אש-תקד.

בנוסף לכך התרנו ייבוא בשר כבש ולאחרונה יובאו ארצה כ-1,400 טונה בשר כבש קפוא ויבטל זמנית

החברה שיתפתחו באותן עיירות פיתוח תלויות מאוד ב"אופי התעשייה שתובא לאותם מקומות. היה לי העונג הרב לכוון בשבוע האחרון שלושה מפעלים חדשים ל"מצפה רמון. להערכת יעסיקו מפעלים אלה לאחר ש"יקומו בשנת 1979 למעלה מ-400 עובדים. הבעיה אכן תהיה היכן למצוא עובדים למצפה רמון ולא מפעלים שיעסיקו אותם.

היו"ר י. שמיר :

שאלה נוספת לחבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד) :

אתמול ערכנו — כמה חברי כנסת, ראשי ערי ואנשי מחקר — ביקור במקום ונפגשנו עם אנשי המקום. טענתם היא, ואני מבקש לדעת אם יש בה ממש, שלקראת ההתפרסות החדשה בנגב אין תיאום בין משרדי הממשלה המטפלים בנושאים האזרחיים, משרד המסחר והתעשייה, מינהל החקלאות בשם משרד החקלאות, משרד השיכון ועוד. שאלתי היא : באיזו מידה קיים תיאום בין המשרדים האזרחיים לגבי ההתפרסות החדשה בנגב ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

כראש עיר לשעבר וכראש עיר היום מכיר חבר הכנסת הנכבד את בעיות התיאום. אני חושב שקיים תיאום אך לא במידה מספקת. עדיין לא קיים תיאום בכלל לגבי ההיערכות המחודשת והכול גמצא בשלבי תכנון. אבל אני מוכן להתייחס לאותה טענה, לבדוק אותה ול"דווח עליה לחבר הכנסת הנכבד ולראשי הערים שביקרו במקום.

3419. מחיריהם הנבזיים של חמרי התעשייה לילדים

חבר הכנסת ג. פדר שאל את שר התעשייה, המסחר והתיירות ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במארס 1979) :

מחיריהם של ספרי הקריאה למבוגרים וילדים, צעצועים, משחקי ילדים ותקליטים הרקיעו לאחרונה שחקים. כך נתברר במחקר מטעם האגף התרבות והינון של הרשות לצרכנות של ההסתדרות. מוצרים אלו הם עממיים והם דרושים להתפתחותו של הילד. מה בדעתך לעשות כדי לעצור את העלייה התלולה והבלתי מוצדקת של מחירי הספרים, הצעצועים, המשחקים והתקליטים ?

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :

המוצרים הנ"ל אינם נמצאים בפיקוח מחירים ואין בידינו אמצעי לפקח על מחיריהם. רמת ההגנה על מוצרים המיוצרים בארץ היא סבירה וקיים יבוא מתחרה אפקטיבי. גם צנינות השיווק הם רבים ומגוונים כך ש"קיימת תחרות אפקטיבית בענפים אלה.

ברצוני להזכיר לחבר הכנסת הנכבד כי בחלק מהמוצרים שהוזכר — צעצועים ותקליטים — מהווים מסי הקנייה והמכס מרכיב גדול של המחיר לקמעונאי ול"צרכן. לפיכך אני סבור כי על חבר הכנסת פדר להעלות את העניין גם במשרד התינון, המופקד על חינוך הילדים, וגם במשרד האוצר, האחראי למינהל הכנסות המדינה.

3420. הפסקת מתן הלוואות פיתוח מתקציב המדינה למפעלים

חבר הכנסת ג. פדר שאל את שר התעשייה, המסחר והתיירות ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במארס 1979) :

בעתונות נמסר כי הבנקים לתעשייה הודיעו במפ"ה

ירד גם מחיר זה. עקב ייבוא חפשי של בשר כבש הגענו להורדת מחירים של 50%.

שושנה ארבל-אלמזליני (המערך) :
על שאלה מספר 2 לא ענית, אדוני השר.

שר התעשייה, המסחר והתיירות ג. פת :
כן, גברתי, המחיר יישמר.

ג. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

במאס 1979 הוחלט, בהתאם לסעיף 7דא לחקנון, ל- הטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת יצחק יצחקי בנושא : "בינוי ופינוי שכונות דרום תל-אביב". ועדת הכנסת בישיבתה היום החליטה להעביר את הדיון בהצעה הנ"ל לוועדה משותפת של ועדת הכלכלה וועדת העבודה והרווחה. בוועדה המשותפת יהיו 10 חברים, 5 חברים מכל ועדה. יושב-ראש הוועדה יהיה חבר ועדת הכלכלה.

3. בישיבת הכנסת מיום כ"ט באדר תשל"ט — 28 במאס 1979 הוחלט, בהתאם לסעיף 7דא לחקנון, ל- הטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת יחזקאל זכאי בנושא : "יישוב למעלה מאלף בני מושבים בגליל", ועדת הכנסת בישיבתה היום החליטה להעביר את הדיון בהצעה הנ"ל לוועדת הכלכלה.

היטל החובה על מוצר זה. שני דברים אלה הביאו להורדת מחיר בשר כבש קפוא לצרכן ב-40% לערך.

אני רוצה לומר לחברת-הכנסת הנכבדה : לפני שלוש שנה חודשים נדהמתי כאשר ביקשתי לקנות בשר כבש ונתגלה לי שמחירו הוא 190—200 לירות הק"ג. אני שמח לדווח לחברי הכנסת, ובמיוחד לחברת-הכנסת ארבל-אלמזליני, שהיום נעים מחירי בשר הכבש בין 80 ל-90 לירות הק"ג. ולאור הורדת ההיטל של 10 לירות בוודאי

היו"ר י. שמיר :

רשות להודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הריני מתכבד למסור לכנסת את ההודעה הבאה :

1. בישיבת הכנסת מיום כ"ח באדר תשל"ט — 27 במאס 1979 הוחלט, בהתאם לסעיף 7דא לחקנון, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת משה עמאר ומאיר פז עיל בנושא "הצמדת המשכנתאות למדד המחירים". ועדת הכנסת בישיבתה היום החליטה להעביר את הדיון בהצעה הנ"ל לוועדת הכלכלה.

2. בישיבת הכנסת מיום כ"ח באדר תשל"ט — 27

ד. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 8), תשל"ט — 1979 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

בעיה — ולוואי ולא תהיה — תצטרך המדינה לחשוב מה ייעשה לגבי ההוצאות הכרוכות בשינויים מרחיקי לכת במקלטים והאם אפשר להטילם על בעלי-הבתים והדיירים. בכל אופן בעיה זו איננה בשלה כרגע לחקיקה. אני יכול לומר שוועדת החוק והבטחון מצאה אופן קשבת אצל נציג גי משרד הבטחון והם הסכימו להשמטת סעיף זה.

אין הסתייגויות להצעת החוק. אבקש להעמידה ל- הצבעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר י. שמיר :

אין הסתייגויות להצעת החוק. ואנו עוברים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את הצעת חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 8) תשל"ט — 1979, בקריאה שנייה.

ה הצ ב ע

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר י. שמיר :

אני מעמיד להצבעה בקריאה שלישית את חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 8), תשל"ט — 1979.

ה הצ ב ע

חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 8), תשל"ט — 1979, נתקבל.

היו"ר י. שמיר :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 8), תשל"ט — 1979, המובא לקריאה שנייה וקריאה שלישית. בשם ועדת החוק והבטחון יביא את החוק חברי-הכנסת ורהפטינג.

זרח ורהפטינג (בשם ועדת החוק והבטחון) :

ברשות היושב-ראש, מורי ורבותי, הצעת חוק ההתגוננות האזרחית שהובאה לקריאה ראשונה הכילה שני סעיפים. ועדת החוק והבטחון מציעה להשמיט את סעיף 2 ולהשאיר רק את סעיף 1. בסעיף 1 יש תיקון טכני הבא כדי להוציא ספק. היות שבסעיף 11 היתה הגדרה של "רשות מוסמכת", שהיא מוסמכת להוציא צווים על סמך פרק זה, היה ספק אם היא מוסמכת להוציא תקנות לפי פרק זה. באה הצעת החוק להוציא ספק ולהבהיר כי סמכות זו נתונה גם לעניין התקנות לפי פרק זה. ה- וועדה קיבלה זאת ומציעה לאשר את הסעיף.

לעומת זאת בסעיף 2 של הצעת החוק המקורית הוצע לתת סמכות לאותה רשות מוסמכת לצוות בצו על שינויים מרחיקי לכת בכל המקלטים שנבנו לפי תכנית מיתאר ומפרטים שאושרו כחוק, שמא יהיה שינוי במערכת הנשק והסכיכונים למקלטים. הוועדה סבורה ש- מוקדם לעשות זאת. דיה לבעיה בשעתה. כאשר תהיה

— סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון מס' 28 של מבקר המדינה (חלקים א' וב') ולדין-וחשבון השנתי מס' 7 של נציב תלונות הציבור —

ה. סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון מס' 28 של מבקר המדינה (חלקים א' וב') ולדין-וחשבון השנתי מס' 7 של נציב תלונות הציבור *

בודה. אני יודע שמשרד מבקר המדינה פועל ועובד במסירות בתחומי הוא. אולם לעתים האזרח אינו מקבל את הטיפול המתאים דווקא בגלל הביורוקרטיה הרבה. אני יודע שהנושא אינו בתחום הישיר של מבקר המדינה — יש הרבה ניירת, הרבה התרוצצות, ופעמים רבות אנו עדים למצב שבו מריצים אורח הלוח ושוב ומאלצים אותו למלא טפסים רבים מאוד, גם בגלל חוסר תיאום בין משרדי. טוב היה אילו ניתן היה לעשות משהו בעניין זה, ואולי אפילו לקבוע הנחיות מינהל קבועות כדי שכל משרד יבחר מדי פעם בפעם את עצמו ואת תוכן הטפסים שהוא מוציא ויראה אם אמנם הנחיות הכפולה, ולעתים בהעתקים רבים, היא נחוצה ודרושה. האם מותר לפקיד לתת לאזרח להתרוצץ הלוח ושוב עשרות פעמים? ל-דעתי יש צורך בהוצאת חוזר מיוחד, בקיום קורסים ובהבאת כל עובד מדינה לבדיקה עצמית ועשיית חשבון הנפש. יש צורך שכל מנהל בכל משרד יבחר אחת לשבוע או אחת לחודש אם כל הנהלים הנהוגים במשרדו אמנם נחוצים. וזאת כדי לחסוך גם בכסף וגם בכוח אדם.

לעתים רואים את המבקר כמוכית בשער. אני שמח שבכל פעם הוכחותיו הן מוצדקות. הוא הוכיח את צד-קחו ועל כך אנו רוחשים לו אמון.

קיימות עדיין כפילויות במשרדים השונים. יש פ"עולות שמשרדים שונים עוסקים בהן, ויש צורך להעיר פעם את תשומת לבם של כל המשרדים לעניין זה כדי שלא יהיו כפילויות ושמשרד-על או משרד-גג יכוון את הדברים. כוונתי למשרד האוצר כמשרד המתקצב את פעילויות של יתר המשרדים.

אני רוצה להתייחס לנושא של כוח אדם במשרד מבקר המדינה. אני יודע שלא קל היום למבקר. להשיג עובדים, ובמיוחד עובדים בעלי מקצוע, ידע והכשרה בתחום הביקורת. לא כל בעל מקצוע רוצה לעבוד במשרד מבקר המדינה בעיקר בגלל בעיות השכר, ובמיוחד כאשר יש מי שמוכן לשלם יותר. אני סבור שהביקורת חשובה לנו, היא חשובה לחברה, היא חשובה לכל המערכת הכלכלית המסועפת, ההולכת ומתרחבת. לכן צריך לשלם לאותם בעלי מקצוע את המחיר המקביל לזה שבשוק החפשי כדי שיהיו לנו אנשים ברמה סבירה. בעניין זה דווקא לא צריך לחסוך.

לסיום, אני מאחל למבקר המדינה בריאות טובה ו-המשך עבודה פורייה, ואני מקווה שהליקויים שהוא מעיר עליהם אכן יתוקנו, שנהיה חברה משגשגת, גדלה ומתפתחת ושנגיע לרמת ניהול המתאימה לדרשותיו הצודקות.

היו"ר י. שמיר :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת תופיק טובי, ואחריו — לחבר-הכנסת קלמן כהנא.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני

היו"ר י. שמיר :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, המשך הדיון בסיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין וחשבון מס' 28 של מבקר המדינה (חלקים א' וב') ולדין-וחשבון מס' 7 של נציב תלונות הציבור. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבטבי, אחריו — ל-חבר-הכנסת טובי.

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רצוני לברך את מבקר המדינה ד"ר נבנצל על ממצאיו והצעותיו בדינים וחשבונות שהניח על שולחן הכנסת. רבים הם ומגוונים. אין לי כל ספק שהמבקר השקיע ומשקיע זמן רב בכי-רורים עד להנחת דעתם של המתלוננים והנוגעים בדבר. רצוני לברך גם את הוועדה לענייני ביקורת המדינה שהשקיעה זמנה לביורור הנושאים, ואכן היא דנה ב-דברים דיון יסודי ומעמיק. ביקורתו ובדיקתו של המבקר מחלטת ראויים לציון, והציבור בישראל גותן בהן אמון מלא. בעיקר יש לציין כי עקב התמדתו חלו שיפורים במשרדים השונים, בטיפול בתלונות של הציבור ובבעיות הכלכליות, גם בתחום מערכת הבטחון על כל זרועותיה ועל כך לא ניתן להרחיב את הדיבור כאן.

בתקופה שהדינים והחשבונות מתייחסים אליה נב-דקו במשרדי הממשלה אלפי מסמכים וכן עשרות תלונות שנגעו אליהם. דבר זה מתברר מן הדין-וחשבון מס' 7 שהוגש לוועדה אשר סיכומיה והצעותיה מונחים עכשיו על שולחן הכנסת. רצוני להתייחס בכמה מלים להצעות אלה. אין לי כל ספק ש-5,917 תלונות שהופנו בתשל"ח לנציב תלונות הציבור הן מספר גדול גם אם לא כולן התבררו כמוצדקות, והטיפול בהן מצריך עבודה ומאמץ. הנתונים מוכיחים שלא חלה ירידה באותן התלונות המוצדקות. ואני סבור שמספר התלונות יגדל בעיקר עקב הגידול במשק, הבעיות הכלכליות והשלכותיהן החברתיות. טוב עשתה הוועדה שהעמידה את משרדי הממשלה על חומרת המצב, וטוב עושה המבקר בפניותיו לנוגעים בדבר כדי להביא למינימום של תלונות. האמת היא ש-בחברה שלנו, כאשר התלות במשרדי הממשלה היא גדולה ואזרחים רבים נוקקים לסידורים שונים, מן הראוי שההיענות לדרשות המבקר תהיה מיידית, שאזניהם של פקיד הממשלה באשר הם תהינה קשובות יותר לממצאים ולדבריהם הטעונים תיקון ושלא יתקנו במועד כדי שמקרים דומים לא יישנו בעתיד. לצערי קורה שאתן שגיאיות חוזרות ונשנות למרות פניות המבקר. לכן צריך לקרוא את הפקידים במשרדי הממשלה לסדר ולהעמידם על חומרת המצב, בעיקר אלה החוזרים על שגיאותיהם פעמיים ושלוש פעמים. לדעתי צריך להוסיף כוח ואולי אף "שיניים" להערותיו של המבקר. אם ה-ערתו מעמידה על צורך בתיקון החוק יש לעשות כן כי מטרותיו של המבקר הן לטובת העניין ולטובת הציבור. אינני רוצה חלילה להכביד על המבקר בחוספת ע-

חוברת כ"ג, ישיבה רי"א

— סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון מס' 28 של מבקר המדינה (חלקים א' וב') ולדין-וחשבון השנתי מס' 7 של נציב תלונות הציבור —

יתעשרו. אבל הביקורת לא חושפת צד שני של מדיניות מינהל מקרקעי ישראל, והיא היד הגוזלת והקמוצה ביד חסה לחושבים הערביים בשחירות קרקע. כאן אין בכלל העברת קרקע לבניית שיכונים, אף לא למועצות מקר-מיות ולא לגופים ציבוריים. רק כאשר מגיעים מים עד נפש מסכים מינהל מקרקעי ישראל להחכיר לרשות ה-מקומית קרקע לבניית בית-ספר או מוסד ציבורי אחר. מינהל מקרקעי ישראל משאיר את המלאי שצבר מתוך שטחו של כפר או שטחה של עיר ערבית, אם אלה נכסי נפקדים, אם זו קרקע שהופקעה, אם זו קרקע שהממשלה השתלטה עליה בתוקף חוקי נישול. את המלאי הזה של קרקע שנצברה בידי מינהל מקרקעי ישראל משאיר ה-מינהל כדי לנצל באמצעותו את מצוקת האזרח הערבי חוקק לדיור והנחנק מחוסר שטח לבנייה וכדי לגזור מתושב הכפר הערבי את הקרקע החקלאית שלו תמורת חלקת אדמה לבניית בית בכפר. ידוע איד מינהל מקר-קעי ישראל, תוך ניצול מצוקת הדיור בכפר הערבי, דו-רש לעתים 20—30 דונאם, ולעתים יותר, של קרקע חק-לאית, תמורת ויתורו על חצי או שלוש-רבעי הדונאם לבנייה בתוך שטח הבנייה של הכפר. זהו עול משווע, זהו ביטוי למדיניות הנישול של הפלאח הערבי מאדמתו. הנה, מה ראות עינינו עכשיו בנגב, כיצד מנשלים את הכדואים, כיצד תמורת מאה דונאם מציעים להם דונאם אחד בהשקיה. טוב היה אילו היה מבקר המדינה נכנס פעם לשטח הזה, בודק וחושף את העול ואת האפליה הקיימים כלפי האזרחים הערבים.

ברצוני לציין, אם כי הוועדה לא התעכבה על כך, את הנושא של ממצאי מבקר המדינה ביחס כלפי הרשויות המקומיות. לעמים, בהתעכבו על רמת השירותים ה-ירודים המוגשים לרשויות המקומיות, בעיקר הערביות, חושף המבקר לא מעט ממדיניות האפליה הקיימת כלפי האזרחים הערבים. אדגיש, למשל, את הדין-וחשבון של מבקר המדינה על מצב שירותי החינוך במועצה ה-מקומית עוספיה ובמיוחד על מבני החינוך בכפר. המבקר מציין — ואני מצטט: "בחמישה חדרי כיתה ששטחם נע בין 16 ל-21 מ"ר למדו 33—40 תלמידים בתנאי צפיפות קשים. בבית-ספר שבנייתו נסתיימה בסוף שנת 1976 היו חסרים חדרי לימוד. תלמידי כיתה טיפולית לחינוך מיוחד שוכנו בפרוודור ומהלך לימודיהם הופרע בשל הרעש ששרר במקום. בהעדר מקום מתאים הוקרנו תכנית הטלוויזיה הלימודית באחד הפרוודורים. בשני מקלטים המשמשים גם חדרי לימוד הותקן ציוד לימודי בצפיפות רבה." חברי הכנסת, עוספיה היא גן עדן לעו-מת מקומות אחרים, למשל לעומת אום אל-פחם. בשטח החינוך. חשיפת פגמים אלה עוזרת ומסייעת למאבק ה-ציבורי וגם למאבקם של חברי כנסת, הכואבים את מצבו של החינוך הערבי, לשינוי המציאות הזאת. בבדיקת מ-צבן של הרשויות המקומיות הערביות טוב יעשה מבקר המדינה אם יבדוק ויציין בדינים-וחשבונות שלו את ה-מצב החמור שממנו הן סובלות, מן הרמה הנמוכה של התקציבים, ממיעוט התמיכה של הממשלה ומיעוט המע-נקים לעומת הרשויות המקומיות היהודיות.

והערה אחרונה: דין-וחשבון מבקר המדינה מס' 28 על בית-הסוהר באשקלון מעלה את נושא התנאים ה-קשים ביותר שבהם מוחזקים האסירים והעצורים, בעיקר מהשטחים הכבושים; תנאי הדיור התת-אנושיים, ת-נאי הטיפול הרפואי הירוד. אולם נושא זה מעלה בכ-

רוצה להביע את הערכת סיעתנו לעבודת מבקר המדינה ופיקודיו. החומר הרב המצוי בדין-וחשבון המבקר המכהן גם כנציב תלונות הציבור מהווה ללא ספק עזר רב לפ-עילות ולמאבק הציבורי למען תיקון הפגמים והעיוותים במינהל הציבורי והפגיעות בזכויות האזרח במדינה. יחד עם זה רצוני לציין שבמנגנוני הממשלה גוברת הנטייה להתעלם מביקורת מבקר המדינה, ושרבים מהמסקנות ומהליקויים שהוא חושף נשארים ללא טיפול רציני.

במבוא לדין-וחשבון הנוכחי מתריע מבקר המדינה, והדבר בא לביטוי גם במסקנות הוועדה לענייני ביקורת המדינה, על כך שבתחום המינהל הציבורי, כלומר ה-שירותים והדאגה לצרכי האזרח, ההתקדמות בתיקון ה-ליקויים היא איטית מדי, וזאת כמובן לשון עדינה מצד המבקר. עם זאת לא מעט פעולות לתיקון ליקויים נעשות בעקבות הביקורת. המבקר מציין שעדיין לא חל המיפנה הדרוש וכי רק שינוי בגישתה של הנהגת המדינה יביא למיפנה הזה. ועדת הכנסת לענייני ביקורת המדינה אמנם מצטרפת לביקורת העדינה הזאת של מב-קר המדינה ומציינת שהרשות המבצעת חייבת ל-תקן את הליקויים שעליהם מצביע המבקר, אך הדברים הם הרבה יותר חמורים מהלשון העדינה של המבקר ושל ועדת הכנסת לענייני ביקורת המדינה. המ-דובר, חברי הכנסת, בדברים חמורים יותר מאשר הסת-דעת של פקידים והונחה במשרד זה או אחר. המדובר, לדעתי, במדיניות ממשלתית שכולה מבוססת על הפקרת האינטרסים של האזרח, של המוני העם. המדובר במדי-ניות הפוגעת בזכויות האדם הקטן, העמל, שידו קצרה מלהשיג.

בדין-וחשבון של נציב תלונות הציבור מדובר על 4,593 תלונות, שזהו מספר התלונות שנמצא מקום לטפל בהן מתוך מספר גדול הרבה יותר של תלונות שהגיעו. מעניין כי 46% מן התלונות היו מוצדקות. זה אחוז גבוה מאד המעיד על המצב הקיים, המצטיין ביחס נוקשה לאזרח, בהפקרת זכויותיו ובחוסר רגישות מצד השלטון לבעיותיו היומיומיות. ההערות והביקורת של מבקר המדינה לתיקון הליקויים של המינהל הציבורי הן חשובות. יחד עם זאת אנו חושבים, ועל זה אנו חוזרים כבר כמה שנים, שצריך לחוקק חוק שיחייב את הממשלה לנקוט צעדים דחופים — ויש להגביל את זמן הכנת החוק לתיקון הליקויים. אך הדבר היסודי והעיקרי בשטח זה הוא קיום שלטון ומדי-ניות הפועלים בשירות המוני העם, בשירות מעמד הפו-עלים, בשירות השלום.

חברי הכנסת, ברצוני להתעכב בכמה הערות על ממצאי הביקורת לגבי הקצאת קרקע לשיכון באמצעות חברות, שהוא נושא שגם הוועדה טיפלה בו. הביקורת הזאת מעלה אספקט חשוב מאוד במדיניות הממשלה ו-מינהל מקרקעי ישראל בנושא הקרקעות. מבקר המדינה, מן התייחסות גם לשנים קודמות, בתוך מעטה כבד של נימוסים, מראה אי מינהל מקרקעי ישראל מוסר זכויות שיכון ונתון לקבלנים, לכל מי שרוצה להתעשר, קרקע במחירים זולים, בלתי ריאליים, ואפילו יש מקרים שבהם איז המינהל גובה את המעט המגיע לו לפי המחירים ש-נקבעו וחושבו.

טוב שהביקורת חושפת את הצדדים האלה של פעילות הממשלה בשירות בעלי ההון, וכל זה כדי להבטיח שיכון זול לנזקקים, לדיירי שכונות העוני — שהרי הם המחירים הגבוהים אנו יודעים — אלא כדי שבעלי ההון

— סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון מס' 28 של מבקר המדינה (חלקים א' ו'ב') ולדין-וחשבון השנתי מס' 7 של נציב תלונות הציבור —

המכון הפאטולוגי להקפיד על קיום הצווים והחתימות. הרשיתי לעצמי לפנות ליועץ המשפטי ולבקש את חקירת הדבר. ביקשתי את העמדת האחראים לדין. פנייתי זו הושבה ריקם, והדבר חמור ביותר מפני שהוילוול בחוק בתחום זה חוזר ונשנה.

מבקר המדינה גילה כבר בעבר עבירות על החוק והממונים על ביצוע החוק לא תבעו את האשמים לדין; סלחות זו מזמינה עבירות נוספות. אנחנו דנים כעו. בדין-וחשבון מבקר המדינה מס' 28, והנה בדין-וחשבון מבקר המדינה מס' 25, בעמ' 272—275, פורסם דין-וחשבון על ביקורת במכון לרפואה משפטית באב-יכביר. גם שם נתגלה מספר ניכר של עבירות על חוק האנאטומיה והפאטולוגיה, כלומר ביצוע נתיחות פוסט-מורטם בניגוד לחוק. גם אז העמיד מנהל שירותי בריאות הציבור את מנהל המכון על חובת עובדי המכון כולם להקפיד על ביצוע החוק וזה היה הכול. וגם זה לא היה המקרה הראשון שבו גילתה הביקורת עבירות על החוק. עוד בדין-וחשבון מס' 19, בעמ' 188—191, גיל המבקר המדינה עבירות על חוק האנאטומיה והפאטולוגיה, ובין הממונים הפאטולוגיים שנתגלו בהם עבירות על החוק היה גם המכון בבית-החולים רמב"ם בחיפה, שנבדק שוב היום ולא עמד בביקורת.

כל הממצאים האלה לא הניעו את היועץ המשפטי את משרדי הממשלה האחראים לפעול פעולה למניעת עבירה על החוק, וזה אחרי שהתברר שהיתה כאן עבירה חוזרת. מה לנו כי נלין על מבקר המדינה, שממצאיו ממלאים כרכים רבים אבל אין פועלים די לתיקון הדבר, אם האחראים לממש במדינה ולהעמיד עבריינים לדין מעלימים עין בכוונה תחילה מעבריינים בעלי צווארון לבן וחלוק לבן זה?

והנה התייחסות זו נתנה אותותיה גם הלאה. ביום ב' באדר שנה זו אוכסן לכמה שעות בקירור של בית-החולים רמב"ם נפטר בשם א.ס. הוא נפטר בקריית בנימין ואוכסן במקום עד לקבורה. אבל כשבאו אנשי חברה קדישא להוציא את הגופה התברר שהיא נותחה אף שהוצאו כבר תעודת פטירה ורשיון קבורה. מסתבר כי לבית-החולים זה מגיעים סטודנטים, ומונפקות להם גופות לביתור בלי אבחנה. הרשיתי לעצמי לפנות ליועץ המשפטי, למפקח הכללי, לשר הבריאות, לשר הפנים ולנציב תלונות הציבור בבקשה לחקור מקרה זה ולהעמיד את האשמים לדין. מאז עבר כבר כחודש. נציב תלונות הציבור היה היחיד אשר השיבני שהוא חוקר בעניין. כל מכתבי האחרים נשארו ללא מענה ואף ללא אי-שור. הגישה הזאת, המולחלת בחוק, שאיננה תובעת את העוברים עליו לדין, מתנקמת ללא כל ספק לא רק בתי חום זה. על-ידי זה מחנכים לוילוול בתוך כלכלי. אבל אל נשכח שכאן נגרם כאב רב למשפחות, ויש גם פגיעה מצפונית קשה, והממונים על שמירת החוק ותרנים על חשבון אחרים.

בסוף דברי יורשה לי להוסיף מלים מספר בקשר לשביתות המתקיימות כעת. אמרנו כבר שמבקר המדינה עושה מלאכה רבה בביקורתו. על-ידי זה הוא מונע במקרים לא מעטים — כך אני מקווה — התייחסות בלתי נכונה למילוי התפקידים על-ידי הממונים. יישר כוחו של מוסד המבקר, על כל חבר עוזריו, אבל כנראה אין למבקר המדינה יכולת להתגבר על העדר תיפקוד ב"מדינה באופן כללי. זה שבועות שנמשכות שביתות, מהן כאלה הפוגעות קשה בציבור: עיצומים בדואר, עי-

ללותו את היתס הקשה והבלתי אנושי לאסירים ולעצורים שלא פעם שמענו עליו. הידיעה על כך הגיעה אל הציבור תוך פריצת גדרות בתי-הסוהר ובעקבות שביתות ממוינות. כאלה העלו את הנושא הזה והממשלה חייבת לשים קץ לתנאים התת-אנושיים, במיוחד של האסירים מהשטחים הכבושים, השוררים בבתי-הסוהר ב"אשקלון, בבאר-שבע, בכפר יונה, בשכם, בחברון ובירמא-ללה. בהקשר זה ובעקבות הטענות החוזרות ונשנות על דבר עינוי אסירים בחקירה על-ידי המשטרה ועל-ידי שלטונות בתי-הסוהר; בעקבות האשמות שהשמיעו לא רק עצורים וקרובות אלא גם אנשים מבחון שעמדו על אמינות ההאשמות בדבר קיום עינויים כלפי עצורים בישראל — טוב יעשה מבקר המדינה אם יקים צוות לחקירת ההאשמות בדבר עינויים בתקופת המעצר והתיקרה המשטרית. התבטאויותיו של שופט בית-המשפט העליון נגד האלימות של המשטרה הן אצבע מאשימה כלפי המשטרה ושלטונות בתי-הסוהר, ויש לפעול ל"הבטחת זכויות האסיר והעצור בהימצאם בחיק המשטרה.

הי"ר. שמי:

רשות הדיבור לחברה-הכנסת קלמן כהנא, ואחריו — לחברה-הכנסת גדעון האוזנר.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דין-וחשבון מבקר המדינה המונח לפנינו מיכיה מה רבה העבודה הנעשית על-ידי מבקר המדינה, ומגיעה לו תודת המדינה כולה על פעלו זה. אבל יחד עם זאת מצווים אלה שה"דבר בידם לעקוב אחרי הממצאים ולתקן את הטעויות. תיקון. לצערי, כאן לא נעשית מלאכה הראויה לשמה, אם לדבר בלשון המעטה, ואני אסתפק היום רק בדוגמה אחת, דוגמה רגישה, אשר על תיקון המצב בה ממונים אלה ואחרים על שמירת החוק במדינה ושתפקידם היה לתבוע את העבריינים לדין אך משום-מה הם נמנעים מכך.

בעמ' 357 ו-358 בדין-וחשבון מבקר המדינה מס' 28 הגנו קוראים ממצאים של ביקורת במכון הפאטולוגי של בית-החולים רמב"ם בחיפה. במכון זה מבוצעות נתיחות של גופות לצורך קביעת סיבת המוות או לצורך שימוש בחלק מהגופה למטרות ריפוי. נתיחות אלה מוסדרות על-פי חוק האנאטומיה והפאטולוגיה, חוק אשר חלק נכבד מהציבור מביע התנגדות לו ובהסכם הקואליציוני האחרון הובטח תיקונו, אך, לצערנו, הדבר טרם בוצע. אבל גם החוק הקיים איננו מבוצע, לא לפי לשונו ולא לפי רוחו. עדות לכך הם ממצאי מבקר המדינה בביקורת שהזכרתי. מתוך 135 תעודות שהתייחסו לנתיחות שבוצעו בין 1976—1976 בגופות של נפטרים שלא היו מאושפזים קודם לכן בבית-החולים זה, 14 תעודות לא היו החתימות של הרופאים כדיו, כפי שנתבקש לפי החוק. כן בוצעו בבית-החולים בשנה זו, בשנת 1976, 12 נתיחות על-פי חוק השיפוט הצבאי. 4 מהן בוצעו על-פי בקשות קציני תנועה צבאיים — אסמכתה מור זרה מאוד — בלי שהומצא צו כדורש לפי החוק. כלומר, היו כאן 18 עבירות על החוק. חתכו בגוף המת ללא כל רשות וללא כל אסמכתה חוקית. החוק קובע עונש למי שמבצע נתיחות פוסט-מורטם שלא כדיו. זו התעללות בגופת המת אך העבריינים במקרה זה לא אותרו, לא חיפשו אותם כלל, וכמובן, לא הועמדו לדין. בהערות שר האוצר לדין-וחשבון השנתי מס' 28 (עמ' 84) הסתפקו בהורעה שמנהל בית-החולים הורה למנהל

— סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדיווחשבון מס' 28 של מבקר המדינה (חלקים א' וב') ולדיווחשבון השנתי מס' 7 של נציב תלונות הציבור —

שהוא מצביע עליהם בהעדר כלים? במצב זה כל הדברים שאנחנו נשמיע יהיו רק קינה שנקונו לשווא. לי ממשלה אין יחס נאות לביקורת והיא מניחה לדיווחשבון מבקר המדינה להתפרסם ללא תגובה מעשית עליו. במאמר מוסגר אניד שיחטה למבקר אינו שונה בהרבה מיחסה לכנסת, היא מניחה גם לנו לדבר כאוות נפשנו ועושה מה שהיא חושבת לנכון, ולעתים קרובות מניחה לדברים סתם להתגלגל מאליהם. אין לממשלה הערכה לדברי הביקורת. אולי זה סימפטומאטי שהשר היחיד היושב עכשיו באלום גם הוא עסוק כרגע בשיחה פרטית. אין לממשלה יחס למה שנעשה בכנסת ואין לה התייחסות רצינית לדיווחשבון של מבקר המדינה.

אם כך הדבר, הבה לפחות נעשה אנתנו עלידי מעשה לא שיגרת את המוטל עלינו. אני מציע שהוועדה לענייני ביקורת המדינה לא תסתפק בהגשת סיכומים ויציעות מדי שנה ולא תצמצם את עיסוקה בכך שתעיין בדיווחשבון של מבקר המדינה ותדגיש מצדה תוך הסכמה את ההמלצות שלו אשר לא באו על חקונו, אלא שהיא תרד מן הרמה של הכנסת אל השטח, שהיא תתפרס על פני משרדי הממשלה ותלווה את נציגי המבקר באותם משרדים בעבודת היומיום.

שמאל טולידאנו (התנועה לשנינו ויוזמה):
האם זה בסמכותה?

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
זה יהיה בסמכותה אם אנחנו נחליט שזה בסמכותה.

שמאל טולידאנו (התנועה לשנינו ויוזמה):
צריך לתקן את החוק.

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
כן, אדרבה, תביא הצעה. אני מציע לך שהכנסת תחליט שזה יהיה בסמכות הוועדה שבראשותך, חבר הכנסת טולידאנו. אחרת יישארו הדברים מעל ובשנה הבאה יחזור אותו סיפור התווך על עצמו זה שנים, ובכך תרד הוועדה מן האולימפוס של הכנסת אל השטח ואל החיים ותתלווה לנציגי המבקר הפועלים במשרדים הישנים ותסתכל בנעשה שם בפועל, כיצד מופעל השירות, ותקבל מידע מכלי ראשון, מפי חברי הוועדה, איש איש מהמקום שיוצב בו. כך יהיה ניתן לעקוב ולהגביר את המעקב, לא להסתפק בביקורת שלאחר מעשה אלא ליסתכל בדברים בשעת עשייתם ואז יהיה לוועדה גם חומר לשאלות, להצעות לסדרהיום ולדיונים פוריים, ולהחזיק את הממשלה במתח לגבי העבודה השוטפת ולא רק לגבי דברים שקרו לפני שנה או שנתיים.

הדברים חמורים פי כמה ואף דחופים פי כמה כאשר אנחנו עומדים לפני עבודות עצומות בנגב, שיצרינו הצאות עתק. הללו מצפות לנו על כל ההשלכות שלהן. צפויות השקעות של מיליארדים על ידי צה"ל במקום המתיקנים שישנו ולבניין שדות התעופה וכל שאר עבודות הפיתוח העצומות העומדות בפתחנו. כל אלה נצטרך לעשותם מהר, ממש עם שעון ביד, תוך זמן קצוב וקצר, על כל מה שישתמע מכך מבחינת הביורוקרטיה והעדר היעילות, העדר יעילות שגולש על נקלה לשחיתות. במצבים בלתי שיגרתיים צריך לגי קוט גם באמצעים בלתי שיגרתיים.

אני מציע על כן שניתן את דעתנו לציד את הוועדה בסמכויות. אני בטוח שתימצא בעניין זה לשון משותפת עם נציגי של המבקר במשרדים השונים וש-

צומים בביטוח הלאומי. כל אלה פוגעים קשה בחלק רגיש מאוד בקרב הציבור, ואמנם שימעים אנו על ויכוחים קולניים בין נציגי משרדים, ואפילו בין שרים, אבל איננו רואים כל פעולה ממשית למניעת הסבל הרב הנגרם לציבור, ולא אפרט את הסבל כי הוא ידוע לכול. מעל במה זו אני קורא לאלה אשר בידם לעשות ואשר מתפקדים לעשות לפעול ובהקדם כדי למנוע סבל רב מהציבור וכך יאפשרו לרבים גם מועדים לשמחה.

היור"ר שמיר:

תודה. רשות הדיבור לחברי הכנסת גדעון האזנר, ואחריו — לחברת הכנסת שולמית אלון.

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, גם בימים גדולים שעוברים עלינו אנחנו עוסקים, בצדק, בעניינים יומיומיים, כביכול פרוזאיים. קשה לפתוח את הדברים בכנסת היום בלי להגיד מלה על מה שאדם חש כשהוא צופה בטלוויזיה ורואה את ראש הממשלה המתקבל בקהיר תוך הנפת דגל מדינת ישראל והשמעת צלילי ההימנון הלאומי "התקווה". ההיסטוריה צועדת ברחובותינו. אלא שעלינו לעסוק בענייני היומיום, כי המדינה תיכון אננם על השלום אך תמלא את שליחותה וייעודה רק אם תימלא תוכן הראוי לעידה. כי "עיון במשפט תפדה ושיבה בצדקה". בהקשר זה חשוב שנחזור וניתן את דעתנו על מה שאנחנו שומעים מדי שנה ממבקר המדינה. אני מלא הערכה למבקר שאינו נלאה מדי שנה לעשות את המלאכה הקשה, עבודת הנמלים ההכרחית, של בדיקה וחינה ומתן המלצות בסבלנות וסובלנות רבה. כולנו מעריכים עבודה זו.

לגבי הדיווחשבון של הוועדה שלנו, שהונח לפנינו, אני רוצה להעיר הערה של שגגה שיצאה מלפני הוועדה בדיווחשבון שלה. במקום שבו היא מטפלת בכך שנמצא כי מספר גדול של תלונות מוצדקות שהוגשו לנציב התלונות, היא מתריעה על כך, נאמר: יש להביא לתשור מת לבם של שרי הממשלה את הצורך "לצמצם עד המינימום את אחוז התלונות המוצדקות". אני מניח שהכוונה הייתה: לצמצם עד המינימום את העילות אשר מובילות לתלונות מוצדקות. את התלונות המוצדקות לא צריך לצמצם אלא להיפר, לעודד את הגשתן.

לגבי הנושאים אשר הוועדה התעכבה עליהם כמו פיגורים ועיכובים של התשלומים עלידי מוסדות המדינה, חוששני שצריך לחוקק גם בעניין זה אותו חוק שחוקקנו לגבי פיגורי תשלומים עלידי האזרח, ובמקרים מסוימים גם עלידי כמה מרשויות המדינה. צריך שיהיה דין אחד לכולם. כאשר המדינה איננה משלמת לאזרח מה שמגיע לו היא חייבת, לא עלידי המלצה ולא בחסד אלא עלידי חוק מחייב, לשלם ריבית והפריש הצמודה.

נאמרו בדיווחשבון של הוועדה דברים די קשים בנושא בתי הסוהר — כלפי כתובתו של משרד הפנים ובנושא השיכון.

שוב חוזרת אותה תופעה שמדי שנה בשנה חוזרים על הטענות, נציב הממשלה משיב מעל במת הכנסת ומביטח שהממשלה תתקן את הליקויים, וכל זאת כאשר הממשלה עדיין לא יצרה לה אפילו את הכלים הנאורים אשר עליהם דיברנו באזניה לפני שנה ולפני שנים תיים ושהבטיחה להקים. כיצד אפשר להתייחס באופן נאות וסביר להמלצות מבקר המדינה ולתקון הליקויים

— סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון מס' 28 של מבקר המדינה (תקלים א' וב') ולדין-וחשבון השנתי מס' 7 של נציב תלונות הציבור —

אני מכירה את הנושא. טיפולי בו. נתתי קרייט של תום לב עד רגע מסויים. בדקתי את הנושא.

משה קצב (הליכוד):
להאשים האשמה כל כך חמורה? מוטב להמשיך לתת קרייט.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אני מספרת את העובדה. אני מכירה אותה כי למדתי אותה. זה לא נעשה בתום לב.

אתמול בבוקר התקשרתי לשר הקליטה בנושא של עולים חדשים אשר במשך חמישה חודשים מטלטלים אותם טלטלה מבישה. היום הודיע לי השר כי בדק את העניין והדבר גובע מבירוקרטיה וכי לא צריך היה לנהוג כך. לולא ההתערבות שלי באותו מקרה לא היה הדבר מגיע אל השר. השר רצה במקרה זה לנהוג בדרך נכונה אבל זה לא היה מגיע אליו. וזאת משום שהתפיסה שלנו היא, איך אתה עומד קודם כול מול האזרח. אם יש הרגשה שהאזרח אינו צודק; אם השיטה היא שיטה של התנשאות; אם לשרים מותר לזלזל, אם להסכמים קואליציוניים יש משקל מעל ומעבר לחוק; אם אנחנו לא נגיע למסקנה שהשוויון בפני החוק וכביד האדם וזכויות האדם הם החוסן החברתי שלנו, ושום מדינה אינה חשובה ואינה יכולה להישאר חשובה וחוק קה אם אנשים מרגישים עצמם מקופחים ומושפלים וקרבות של הסכמים והסדרים של קבוצות מועדפות; אם לא תהיה מהפכה כזאת ולא תהיה שיטה של ענשים על אנשים שמפריים חוק ומזלזלים בו, גם אם הם שרים וגם אם מדובר בפקיד בכיר שיש לו זכויות — דבר לא יועיל. העובדה שיש לפקיד בכיר זכויות, שהיה חיל מסוג א' או ב' או ד', או אם תשנה את הסדר, אינה מתירה לו לעשות עסקאות בניגוד לחוק.

אין פה אנשים מעל לחוק. ולכן העבדה החשובה מאוד של מבקר המדינה כוחה קטן מאוד מבחינת התיקון, וכוחה מיקי מאוד מבחינת תחושת ה"נדימה לי" שהיא יוצרת. היא אינה מביאה את התרופה האמיתית לציבור הנשחק. לכן חייבת להיות מהפכה בגישה. הדברים הביססים שהייתי רוצה שהוועדה תעסוק ותעשה הם: ראשית, היא תראה את עצמה אחראית לבקר גם את השרים; ושנית, ובעיקר — לקבוע שיטה של ענשים על אנשים שמפריים את החוק.

בכנסת אחרת סיפרתי פעם, ותרשו לי לספר זאת שוב כדבר אופייני מאוד שהיה בתקופת שלטון המאני דאט ושהייתי רוצה שנאמץ לעצמנו. הדבר הופיע ב"פלוטין-פוסט". כאשר ביצעו את המפעל הגדול של העלאת מים מראש העין לירושלים קבעו שהדבר צריך להיעשות תוך תקופה מסויימת. והנה עבר המועד והמפעל על עדיין לא הסתיים. ואז היה כתוב: "איחור של יום אחד", "איחור של יומיים", וכן הלאה. המפעל, שהיה הגדול ביותר שנעשה בארץ, הסתיים באיחור של שבועיים, כעבור שבועיים הייתה חגיגה גדולה, והאיש האחראי על ביצוע המיבצע פוטר מעבודתו.

אצלנו יש איחורים שעולים מיליוני לירות. יש בינינו בוזים, רשלנות וחוסר תחשיבים ואיש אינו נותן את הדין. השמות עלומים. אנחנו נותנים את הדין רק אם אדם עובר עבירה פלילית. אבל אחריות ציבורית איננה תובע. עים. חשוב ללכת בשיטה של המקל והגור. איינאפשר שאנשים כל הזמן יפחדו שיביאו אותם לדין על רשלנות,

המעקב ייעשה בשטח, במקום, ולא רק מלמעלה ממבט בקרה אולימפי אלא מתוך הסתכלות בעבודת המשרדים ממש, למען תיקון המצב. אם הממשלה מרשה לעצמה לעמוד מנגד, באולת יד מול הליקויים המתעוררים ואשר מצביעים לה עליהם, לפחות אל נעמוד גם אנחנו באפס מעשה ונעשה כל מה שאנחנו יכולים כדי לתקן את המעוות.

היו"ר י. שמיר:
תודה. רשות הדיבור לחברת-הכנסת שולמית אלוני, ואחריה — לחבר הכנסת אסף יגורי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מעריכה את העבודה שעושה מבקר המדינה, ודאי את עבודת חברי בוועדת ביקורת המדינה, ואני רוצה לומר להם, לחברים, שעבודה זו יש בה סכנה רבה. היא מאפשרת לממלכה לציור את הרושם של אצלנו ביקורת ויש אצלנו דמוקרטיה ויש דאגה להגיינות ולמידות טובות, ולהמשיך לצפצף על העניינים. זה סתומ משחרר היוצר אשליה של ביקורת ושל עשייה. אחת לשנה אנחנו קוראים את הדין-וחשבון, אנחנו רואים את הסימנים ואומרים: יופי, אצלנו לא מסתירים, יש ביקורת ויושבת ועדה ומפרסמת דברים.

אך כל עוד אין שמות, כל עוד אין ענשים, כל עוד אין פירסום, כל עוד יכולה הממשלה, ברצותה לצפצף על המבקר ועל ועדת הכנסת לנוחיותה בעניינים מסויימים, לעשות כן — תקנה לא תבוא. מה שאנחנו צריכים זו טלטלה רצינית מאוד בתפיסת הממשלה, בגישה ובפילוסופיה הכללית הן של הממשלה והן של הכנסת. הוועדה יכולה לעשות דברים מאוד חשובים אבל אם קורה שכאשר באים חברי כנסת ומבקשים שהוועדה תחליט כי מבקר המדינה יתן את דעתו ויחקור באיזו דרך ולפי אילו גוהלים הועברו של לפי החוק 32 מיליון לירות לידיו של חבר-הכנסת לוריץ לצרכים כאלה או אחרים, ובוועדה מגוייס רוב ומצביעים נגד; ואם הוועדה לביקורת המדינה בעניינים מסוג זה מנועה מפונות למבקר המדינה ולבקש ביקורת על גוהלים מסוג זה כי זה לא נותן לממשלה לצרכים קואליציוניים — הרי שאותם הדברים שמותר לעסוק בהם הם פחות חשובים. אם מותר לממשלה בעניינים שנוח לה להתעלם לחלוטין מדין-וחשבון מבקר המדינה ומנהלים; אם מותר לשרים לא לכבד החלטות של הכנסת או לא להתייחס לתקנות הכנסת; אם במקרה מסויים שלח מנהל מקרקעי ישראל מכתב כוונת למבקר המדינה והוא ענה לאורח בתום לב ואמר שהמבקשת שהאזרח מדבר עליה ניתנה לערבי פלוני וזה לא נכון כי היא שייכת בכלל לקיבוץ אלמוני וכאשר מתברר שהדברים אינם נכונים וחבר כנסת צריך לגלות זאת כי הוא טרח מכות עצמו, ולאחר שנמתבר שזה שקר והעבירו למבקר המדינה התנצלות על השקר ויש שאילתה שמונחת פעמיים 21 יום באותו נושא ואין תשובה עליה ולא מוגש לשר חיוב לפי הנוהגים שישנם אם הוא דוחה — — —

משה קצב (הליכוד):
אולי השגיאה נעשתה בתום לב?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
זה לא נעשה בתום לב ובגלל זה גם אין תשובה.

חברת כ"ג, ישיבה ר"א

— סיכומית והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-חשבון מס' 28 של מבקר המדינה (חלקים א' וב') ולדין-חשבון השנתי מס' 7 של נציב תלונות הציבור —

האלה: ראשית, האם יש די בסמכויות שבידי המבקר? האם מפעיל המבקר את מלוא סמכויותיו? האם לפי הבנתו של המבקר יש שיפור במערכות המשקיות ובתי-חושת האזרח? האם יש התייעלות ושיפור בתהליכי ה-ביורוקרטיה הישראלית? האם יש חדירה לעומק? האם אנחנו מתקדמים או נסוגים?

אני רוצה להתייחס בדברי הקצרים לנושא אחד: צה"ל ומערכת הבטחון. המבקר קובע: בביקורתו כי חסרו מפות קוד טודיות. הוועדה קבעה: "התופעות של פיקוח לקוי על תנועת מפות הינה חמורה ועל האחראים למ-נוע הישנות מקרים כאלה בעתיד".

אני משבח את החלטת הוועדה להתיר לפירסום ח-לקים גדולים מן הדין-חשבון הסודי של מבקר המדינה על מערכת הבטחון, הכוונה היא כמובן לדין-חשבון מס' 29 שטרם ראה אור.

טוב עשה המבקר, ואני משבח אותו מאוד על כך, שלראשונה הפעיל את מלוא סמכותו והאמצעים העומ-דים לרשותו, בצדק ובדין, וביקר את מיבצע ליטאני. אני חושב שזו תרומה חשובה ביותר למערכת הביקורת ה-ציבורית שלנו.

בדין-חשבון 29 שעדיין לא פורסם ובדינים-יחש-בונות שלאחריו חינוי לדעתי לקצר את פרקי הזמן מאז גילוי הממצאים ועד פירסומם. יש משקל רב לקרבת פירסום הדין-חשבון לגילוי הממצאים כי אחרת מאב-דים הדינים-יחש-בונות מהאקטואליות, מאבדים את ה-קשר עם המציאות ומאבדים מחשיבותם.

בדין-חשבון מס' 29 יש כמה פרקים בנושא מיבצע ליטאני, בנושא אוטובוס הדמים בכביש החוף, יש התי-יחסות לחיל המודיעין, יעילותו ושיקומו מאז מלחמת יום הכיפורים, האם באמת השתקם החיל כפי שמנסה מפקדו הפורש לתאר או שחבויות פרשיות חדשות שלפי כותרות העיתונים עולות בחומרתן על אלה שהיו במל-חמת יום הכיפורים. יש בציבור רגישות גבוהה מאוד לנושאים אלה, וזו חובתנו לחשוף את הדברים. אני רוצה לדעת אם יש התייחסות לנושאי ביוח, שוד, רצח, יחס לשבויים. בנושאים אלה יש רגישות ציבורית רבה.

בעתון "מעריב" מיום 8 במארס 1979, נאמר בין היתר: "הדגש בדין-חשבון הביקורת על מיבצע ליטאני הוא במחדלים מודיעיניים חמורים ביותר, אחזקה גרועה של הימח"ם (יחידות מחסני חירום), אי התייחסות כוחות מילואים במועד בגלל אירגון לקוי. ביקורת חרי-פה ביותר נמתחה גם על הנעשה בקורסים ב-צה"ל". ראש אמ"ן לשעבר טוען שהופתענו מביקורו של סאדאת בנובמבר 1977 בירושלים. ראש אמ"ן אמר בראיון בטלוויזיה שאיננו יכול להבטיח שההפתעה ש-היתה ביום הכיפורים או מה שקרוי המחדל של יום הכי-פורים לא יתחשש שנית. ניתן מכאן להבין שלא רק שלא תוקנו ליקויים שמלפני אוקטובר 1973 אלא שכל מי ש-אחראי לנושא זה מתנער ממחויבותו זו ועוד תוך התי-רסה גלויה בכלי התקשורת.

מנכ"ל משרד החוץ ביקש למחוק מהדין-חשבון התייחסות לנעשה במחלקת המחקר של משרד החוץ. שר החוץ מבקר לפשור את המחלקה הזאת ואת משרדו מן התובה לתת התראה מוקדמת על אפשרות מלחמה, כפי שהומלץ בדין-חשבון ועדת אגרנט שמבקר המדינה היה אחד מחבריה.

אך הם חייבים לדעת שישבחו אותם על הישגים. המודד הזה של אדם אחראי לנושא אשר מקבל מחמאה ויודעים ברבים שעבודתו יעילה, שהוא הצליח, ששיטת עבודתו טובה, גם הוא חשוב. זה מחד גיסא. מאידך גיסא, כמי קומות שיש ביוזבו, רשלנות, זילזול בחוק, בהסדרים ובתקנות, ובייחוד באדם, במקומות אלה יש להקפיד ולו-מר מי האיש ולהעביר אותו מתפקידו. אם אפשר להע-ביר אנשים מתפקידם בצבא, אם אפשר להוריד אותם בדרגה, השירות הציבורי חייב להיות לא פחות חשוב. אנחנו בונים מדינה, בונים חברה, ובמשך שלושים שנה בגלל אותם אירועים גדולים שמגיעים היום לשיא תגייג דחינו את בעיות האדם והחברה. ולרא לאן הגענו. אני מציעה שניתן את הדעת לנושא זה, וזה תפקידה של הממשלה ותפקיד הכנסת לעשות מפנה רציני בגישה. יש לראות בשירות הציבורי שלחות ואחריות אישית של כל עובד בביצוע החוק, בשירות הציבור והאדם ובשמירת זכויותיהם.

היו"ר י. שמרי:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אסף יגורי, ואחריו — לחברת-הכנסת אורה נמיר.

אסף יגורי (יעד):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הדין-חשבון מס' 28 של מבקר המדינה מעורר כמה שאלות: האם זו מדינה שהם לית דין ולית דיין? האם יש חוק ויש אנשים שהם מעל החוק? האם אחרי 28 דינים-יחש-בונות מרוצה המבקר מר נבנצל מן ההישגים או לא. האם לאורח טוב יותר או לא, האם במדינה יש יותר סדר, פחות ביורוקרטיה?

אדוני היושב-ראש, טוב שהכנסת חזרה מימי האירו-עית הגדולים לעסוק גשיגרה, ביום יום, בנושאי החב-רה הישראלית.

אני רוצה להצטרף לרשימת המברכים את מבקר המדינה ד"ר נבנצל ואת צוותו על העבודה הברוכה ו-היסודית שהם עושים מדי שנה. אני רוצה לברך גם את יושב-ראש הוועדה לביקורת המדינה, חברת-הכנסת שמו-אל טולידאנו, על העבודה ועל ההמלצות שהביא לפני הכנסת.

הנושא שעל סדר יומנו הוא דין-חשבון מבקר ה-מדינה מס' 28, המקיף 1,007 עמודים. זה הדין-חשבון ה-28 מאז קום המדינה. הפרק השלישי בדין-חשבון עוסק במערכת הבטחון והוא מקיף, לא רק בכמות אלא גם באיכות, את לבו של הדין-חשבון לדעתי ול-טעמי. הדין-חשבון עוסק, בין השאר, בנושאי תקציב הבטחון. בהערת ביניים רצוני להגיד כי לא סביר שנע-בור לסדר-היום על הערתו של הרמטכ"ל כי בתקציב הבטחון יש ביוזבו של יותר מ-30%. אם אמירה זו נכונה היא מחייבת התייחסות. בפרק על מערכת הבט-חון יש התייחסות רחבה לנושא רכישות ואחזקות, בנייה ופיתוח, קליטת מערכות נשק, אוגדת מילואים, הקמת ביצורים, מאגרי רכב ערפיים, סדר כוחות חיל הים ועוד.

מכל זאת עולה השאלה: מה הן השינויים שיש למ-בקר המדינה, האם יש לו יכולת לאכוף את המלצו-תיו כדי שלא יהיו אך ורק דברי ביקורת, לא רק מימ-צאים שמלאים וחמורים, לא רק דפי נייר כתובים אלא פתרונות ותשובות. אני רוצה לדעת ואף לקבל תשובה מיושב-ראש הוועדה לביקורת המדינה על השאלות

תיו הקשות, החזירות ונשנות של מבקר המדינה על היבטים שונים בתוככי צה"ל, שלהם רקע והשלכות חברתיות חמורות ביותר — אינם יכולים לעבור מסדר-היום תוך התייחסות שיגרתית, לא כל כך איכפתית, הנהוגה אצלנו. גם אם חריגות וחריקות במערכת צה"ל בימי כוננות ומלחמה הן חמורות ומדאגות ביותר, הן מחריפות ומסוכנות שבעתיים בימי שלום. חברי הכנסת, הוועדה לביקורת המדינה דנה במשך ישיבות אחדות בדין-וחשבון המבקר על ליקויים בקליטת מערכת נשק לצה"ל. אנו עומדים עתה, על-פי דיווחים בעתונות, ערב קליטה אדירה של מערכות נשק במיליארדי לירות לצה"ל. קשה היתה ביקורתו של המבקר על מגזרים אחרים, ביניהם מתוחכמים ורגישים ביותר, במסקנות שניתנה הוועדה על שולחן הכנסת לאחר דיון באותו דין-וחשבון קבעה כי "היו איתורים בעריכת בדיקות ובפיקוח על ביצוע תיקונים, וכתוצאה מכך היו תקופות שנפגעה אמינות מערכת הנשק". עוד קובעת הוועדה כי הקשר זה כי "קיבלה את הסכרי נציג צה"ל כי התקלות מקורן בכך שהיתה זו קליטת מערכת נשק חדשה ומשוכללת שקליטתה כרוכה בקשיים בלתי רגילים וכן בקשיים בהשגת חלקי חילוף מסוימים".

חברי הכנסת, לא נתכבדתי להימנות על ה"נבחרת הלאומית" של חברי הכנסת חברי ועדת החוץ והבטחון. (חבר-הכנסת אחד אולמרט קורא קריאת ביניים.) אני חושבת שהצליל היה ברור. אתי על נושא זה אין לך יכוח.

לא העמדת את מועמדותי להיבחר לוועדה זו לא רק משום קליטות סיכויי לעבור את מחסום הכיסורים אלא במיוחד משום שבעיני נושאי החינוך והחברה קודמים, חשובים ומקובלים כתנאי כל יעבור לכותנו ויעי-לוחנו בהסתגנויים.

מאז דנה הוועדה לביקורת המדינה בקליטת מערכות נשק בצה"ל, הגישה את מסקנותיה וקיבלה את הסכרי נציג צה"ל על הסיבות לתקלות ועל ההיערכות לתיקון, הנוהג לפניה קטעים משמעותיים מדין-וחשבון הנוכחי של מבקר המדינה על מערכת צה"ל. צר לי מאוד לקבוע, רבותי חברי הכנסת, כי התרשמותי היא שדבר לא השתנה מאז פורסם דין-וחשבון המבקר בשנה החולפת, לאחר הדיונים בו ולאחר הנחת מסקנות הוועדה לביקורת המדינה על שולחן הכנסת.

ומותר לאזרח, לאזרחית, המייצגת אולי תחושה ודאגה של נשים ואמהות רבות השולחות את בעליהן וילדיהן לקרב, להקשות: האם אין קדימה ועדיפות להת-ייחסות ולדיון בקליטת האדם בצה"ל על פני העיסוק בקניית ובקליטת מערכות נשק?

חברי הכנסת, חשוב והכרחי שלא נתחמק בידועין מוויכוח ציבורי פתוח וגלוי על רמתו של החייל בצה"ל. צה"ל, הנגה מהנתח הגבוה ביותר של תקציב המדינה, המגיע יחד עם תשלום חובות תמורת רכש בטחוני ליותר מ-50% מתקציב המדינה, הוא למעשה הגוף הסגור ביותר בפני ביקורת ערכית, ציבורית וכספית. דומני כי מתעט-פים אנו יתר על המידה באיטלה של סודות בטחוניים ונוטטאים אל מתחת לשטיח תופעות חברתיות ובעיות סדר משמעת חמורות ביותר. חשיפת עובדות אלה ע-שויה אמנם לכאוב ולפגוע אך טיטושן והסתרתן הן

אם כך, מי אחראי? ראש אמ"ן, מחלקת המחקר של משרד החוץ או כתובת אחרת? הציבור רשאי לדעת, רשאי לתבוע תשובה, ומישהו חייב לתת לו תשובה זו.

אני קורא לפירסום מלא של דין-וחשבון ועדת אגרנט משום חשיבות הנושאים והאחריות הלאומית הנ-בעת מההשלכות והמסקנות שבו. כדאי שהכנסת תדע ותבחן אם יושמו מסקנות ועדת אגרנט כפי שטען ראש אמ"ן לשעבר, האם שוקם חיל המודיעין וצה"ל כפי שהודיע ראש אמ"ן, או לא, ומי אחראי. על כך? אני קורא למבקר המדינה וליושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה בכנסת שיעשו כמיטב יכולתם, ב-מלא סמכותם ובקצב שהתקופה מחייבת, להעלות נוש-אים אלה שהועלו כאן בדיון ולהעמיד אותם בתשיבות כזאת שהציבור יוכל לקבל תשובות מוסמכות, לא כמו באותו תרגיל סרק שעשה ראש אמ"ן לשעבר שכאשר גמר תפקידו זימן את תא הכתבים הצבאיים ואמר להם שגילו חולשה בכך שכלי התקשורת והעתונים לא חשפו ליקויים של מיבצע ליטאני. עוד מעט יתברר לנו שמי שאחראי לחשיפת הליקויים הם כלי התקשורת והכתבים הצבאיים.

רוני מילוא (הליכוד):

בחשיפת הליקויים אשמים העתונאים, בליקויים א-שמים אלה שהיו אחראים לעניין.

אסף יגורי (יעד):

אני לא מודאג מבעיית הפרנסה של העתונאים. אני מודאג מהעובדה שראש אמ"ן הממלא תפקיד במשך חמש שנים, מטיל חובה שכל עתונאי שנפגש עם איש צבא יהיה מלווה באיש בטחון מתאים, אוסר על העת-ונאים לפרסם שורה שלמה של ממצאים חשובים, וכסיפו נדיב דבר כשהוא פורש מתפקידו הוא מאשים אותם באי-גילוי ליקויים צבאיים במבצע ליטאני. נגד הצביעות הזאת אני מדבר. מכיוון שנמצא אתנו לכל אורך הדיון כאן מבקר המדינה אני קורא לו ולוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת שעשתה עבודה נאמנה, אני קורא לגופים אלה למצות את מלא סמכותם כדי שהצדק יראה אור והתיקונים ייעשו.

היו"ר ש. ארבייליאלמוזלינו:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אורה נמיר, אתרונה המשתתפים בדיון זה.

אורה נמיר (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, דומני כי גם התייחסותנו לביקורת וגם דינניה של הוועדה לביקורת המדינה חייבים להיעשות בצל התמורה הגדולה של ת-חיתת הסכם השלום עם מצרים.

ברצוני לקבוע כי הבאתם של הגופים המבוקרים לתיקונם המהיר והמלא של הליקויים עליהם הצביע מבקר המדינה מחויבת היום להיעשות ביתר רצינות וביתר התייחסות משום שהשלום עשוי למלא את כל ה-ציפיות שאנו תולים בו בתנאי אחד, והוא: מידת הסנה וחוקה של החברה הישראלית. ומי כמו הקרובים למע-רכת הביקורת יודע באיזו מידה מדאגיה מקועקעת ה-חברה הישראלית.

דבריו האחרונים של הרמטכ"ל, שבהם הוא הביע את השגותיו וביקורתו הקשה על החברה הישראלית ש-צה"ל מחווה, ובצדק, חלק בלתי מנותק ממנה; וביקור-

חוברת כ"ג, ישיבה ר"א

— סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-חשבון מס' 28 של מבקר המדינה (חלקים א' ו-ב') ולדין-חשבון השנתי מס' 7 של נציב תלונות הציבור —

ממשלה לתקן את הליקויים ולהעניש את האחראים להם. הוועדה תעשה כמיטב יכולתה כדי לממש את ההמלצות שהושמעו. אני מקבל את דבריו של חבר-הכנסת אסף יגורי שיש לקצר ככל האפשר את פרק הזמן שבין גילוי הליקוי ובין פירסומו. דבר זה חשוב במיוחד כאשר מדובר במערכת הבטחון.

אשר לדין-חשבון מבקר המדינה על מערכת הבטיחות, הכלול בדין-חשבון מס' 29, אני מבטיחכם נאמנה שהליקויים שעליהם הצביע המבקר ייחקרו וייבדקו עד תום.

פעם נוספת לעונג הוא לי להודות למבקר המדינה ולחברי הוועדה על העבודה המאומצת המשותפת ה טובה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. לסיכומיה ו- הצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין- חשבון מס' 28 של מבקר המדינה לשנת 1977 ולחשובונות שנת הכספים 1976 (חלק א') אין הצעות ואין הסתייגו- יות. אני מעמידה אותם להצבעה.

הצבעה

סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-חשבון מס' 28 של מבקר המדינה לשנת 1977 ולחשובונות שנת הכספים 1976 (חלק

א') נתקבלו.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

לסיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-חשבון מס' 28 של מבקר המדינה לשנת 1977 ולחשובונות שנת הכספים 1976 (חלק ב') יש ה- צעות של חבר-הכנסת טובי לסעיפים 2 ו-3.

אני מעמידה להצבעה את הצעותיו של חבר-הכנסת טובי לסעיפים 2 ו-3.

הצבעה

הצעותיו של חבר-הכנסת טובי לסעיפים 2 ו-3 לא נתקבלו.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

אני מעמידה להצבעה את סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-חשבון מס' 28 של מבקר המדינה לשנת 1977 ולחשובונות שנת הכספים 1976 (חלק ב') על שמונת סעיפיהם.

הצבעה

סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-חשבון מס' 28 של מבקר המדינה לשנת 1977 ולחשובונות שנת הכספים 1976 (חלק ב') על שמונת סעיפיהם נתקבלו.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

אנו עוברים להצבעה על סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-חשבון השנתי מס' 7 של נציב תלונות הציבור. לסיכומיה והצעותיה של הוועדה על הצעות של חבר-הכנסת טובי לסעיפים 10, 13 ו-15, אני מעמידה את הצעותיו של חבר-הכנסת טובי להצבעה.

הסכנה התמורה ביותר לדמותו הערכית ולחסנו הבטחוני של צה"ל.

חברי הכנסת, ראוי מבקר המדינה לשבחחים רבים על התמקדותו בביקורת מערכת הבטחון. ייתכן כי כמי שהיה אחד מחברי ועדת אגונט ולכן יודע יותר מכל אחד מאתנו מה היו מניעיה של הטראגדיה של מלחמת יום הכי- פורים מוצא הוא לחובתו האורחית והציבורית להתמקד ו- להקפיד בביקורתו על מערכת הבטחון ובמיוחד על יישום ממצאיה. מבקר המדינה ידוע למכיריו מקרוב כאדם הממטע בדיבור והשוקל חזר ושוקל כל אמירה וכל קביעה בעל- פה ובכתב. אני אישית חשתי במידה רבה של כאב וחר- רדה שניבטו מקביעותיו הקשות על שטחים רבים, ב- סיסים ורגישים ביותר, במערכת הבטחון. ומה שהמור- במיוחד שרבים מאותם ממצאים חזרו על קביעות שע- ליהן התריע המבקר בדין-חשבון של השנה החולפת ועל ממצאי דין-חשבון ועדת אגרנט שנתפרסמו ברבים.

חברי הכנסת, דומני כי חובתנו הציבורית היא ל- חשוף לידיעת הציבור את רובה של הביקורת על הנעשה בצה"ל. צה"ל שהוא כצבא העם הינו עד היום הנכס הנעלה והנערץ ביותר על תושבי המדינה. רשאים וחיי- בים, לכן, כל אם וכל אב השולחים את בניהם ובנותיהם לשרת בצה"ל לדעת את האמת על הנעשה במערכת א- דירה זו, גם אם בקטעים מסוימים היא מעוררת דאגה. לכן אל נזלזל ואל נמעיט בערכה של הביקורת על מע- רכת הבטחון. אל נעשה מלאכתנו קלה בהתמקדות מעו- ררת גיהוך בחומרת פירסום ממצאי הביקורת הקשים על מגורים מסוימים במערכת הבטחון והבאתם לידיעת ה- ציבור הרחב ונסיט על-ידי כך את תשומת הלב מחומרת הביקורת עצמה. היום, יותר מאשר בעבר, חייב הציבור לדעת מה הן נקודות התורפה של מערכת צה"ל, זאת כדי להפעיל לחץ ותמיכה ציבורית חזקה ורחבה בחי- קונים ובשיפורים, בחלקם יסודיים ומהותיים ביותר, על דרכי פעילותה ותיפקודה של המערכת הבטחונית.

לי אישית אין כל ספק כי התמקדות הביקורת הצי- בורית, לאחר הבאת הנתונים לידיעת הציבור, תהיה ב- ראש וראשונה על הסתתו הצדה של חלק מן המשאבים לקליטת האדם ולהעלאת רמתו ההשכלתית וההשתייכותית של הצעיר והצעירה המתגייסים לצה"ל.

דומני לכן, חברי הכנסת, כי דווקא היום חייבת ה- וועדה לביקורת המדינה — לאיר ממצאיו הקשים של המבקר וכוועדה של אנשי ציבור ולא של מומחים שבהם משופעות מערכת הבטחון ומערכות אחרות — להתמקד בממצאי מבקר המדינה על מערכת הבטחון, לדון בהם, לפרסמם, להסיק את מסקנותיה ולפקח על יישומן. תהיה זו תרומתה הצנועה של הוועדה לביקורת המדינה, שהוקמה כדי לעקוב אחר ביצוע ממצאי ביי- קורת מבקר המדינה, לכניסתנו לעידן החדש, עידן הש- לום עם מצרים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

תודה. רשות הדיבור ליושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חבר-הכנסת טולידאנו.

שמאל טולידאנו (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדי- נה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, רשמתי את כל ההערות שהשמיעו חברי הכנסת הנכבדים. חשיבות מיי- חדת רואה אני בהמלצות שמגמתן לחייב את משרדי ה-

— סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון מס' 28 של מבקר המדינה (חלקים א' וב') ולדין-וחשבון השנתי מס' 7 של נציב תלונות הציבור; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת; החלטות בדבר אישור הוראות בצווים; חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה) —

הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון השנתי מס' 7 של נציב תלונות הציבור.

הצבעה

סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון השנתי מס' 7 של נציב תלונות הציבור נתקבלו.

הצבעה

הצעותיו של חבר-הכנסת ת. טובי לסעיפים 10, 13 ו-15 לא נתקבלו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מעמידה להצבעה את סיכומיה והצעותיה של

ו. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הונח על שולחן הכנסת חוק מס מקביל (תיקון מס' 4), תשל"ט — 1979, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה ל-קריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

פגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום

ז. החלטות בדבר אישור הוראות בצווי מס קנייה על טובין (תיקון מס' 37,

38), תשל"ט — 1979 *

בחברות שעסקו בהשכרה לתקופה ארוכה. הדבר הביא לאוצר המסד הכנסות ניכר.

כדי למנוע הישנות תופעה זו של מכירת רכב במס-ווה של רכב להשכרה תוך קבלת ההנחה במס קנייה הוגבלה ההנחה רק להשכרה מעת לעת ולתקופה שאינה עולה על שלושה חודשים, ושאותה מכונית לא תהיה מושכרת יותר משלושה חודשים לאותו שוכר לכל ה-תקופה שבה המכונית משמשת להשכרה. תיקון זה יביא לכך שההנחה תינתן רק לחברות ולמכוניות שתשמשה להשכרה רגילה לתקופות קצרות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

תודה ליושב-ראש ועדת הכספים. אני מעמידה ל-הצבעה את צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 37), תשל"ט — 1979.

הצבעה

צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 37), תשל"ט — 1979, נתקבל.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מעמידה להצבעה את צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 38), תשל"ט — 1979.

הצבעה

צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 38), תשל"ט — 1979, נתקבל.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף ח' בסדר-היום: החלטות בדבר אישור הוראות. את הצווים יביא יושב-ראש ועדת הכספים.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לאישור מליאת הכנסת צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 37), תשל"ט — 1979. מדובר בפרט 1102: חוט או מוט ברזל. חוטי ברזל המיובאים בגלילים תייוב במס במסגרת פרט 1102 מאחר שהם מהווים תחליף מוש-לם לאותם סוגי חוטים ומוטות החייבים במס. התיקון מונע פירצה אשר איפשרה השתמטות מתשלום המס על חוטים או מוטות מברזל על-ידי ייבואם בצורת גלילים.

הצו השני שאני מתכבד להביא לאישור הכנסת הוא: צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 38), תשל"ט — 1979. צו זה עניינו הוא מכוניות נוסעים המיועדות ל-השכרה. על מכוניות נוסעים המיועדות להשכרה חלה הנחה במס קנייה בעת הרכישה כדלקמן: על מכוניות נוסעים עד 1,800 סמ"ק — 25% ועל מכוניות מעל 1,800 סמ"ק — הנחה של 32.5%. ההנחה ניתנה בזמנה כדי להקל על השכרת המכוניות לתיירות חוץ. בתקופה הראשונה הוברר כי קיים ניצול לרעה של ההנחה על-ידי כמה חברות ותיקות בענף ועל-ידי חברות חדשות שקמו לצורך זה. במסווה של רכב להשכרה מכרו חברות אלה מכוניות ונהגו מהנחה במס קנייה. המדובר הוא בעיקר

ח. חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה), תשל"ט — 1979 **

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

שנייה וקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ו-עדת הכספים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה), תשל"ט — 1979, קריאה

* נספחות.

** "דברי הכנסת", חוב' כ"א, עמ' 1877; נספחות.

חוברת כ"ג, ישיבה ר"א

— חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה) —

כספים קשורה לא להוראת השעה אלא לתיקון מס' 13 לחוק מס רכוש וקרן פיצויים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, הסעיף הבא בסדר-היום הוא חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 13).

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים) :

נכון, ההודעה הזאת מתייחסת לחוק הקבוע ולא להוראת השעה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אם כך, תודיע זאת לפרוטוקול.

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים) :

הודעה זו מתייחסת לחוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 13), תשל"ט — 1979. לגבי השאלה של חבר-הכנסת זכאי — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

כשתביא את החוק ותצטרך להשיב על ההסתייגויות תענה עליה. אם לא, תוכל לענות לו בבוא השעה. יש כמה הסתייגויות לחוק זה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת טובי, להנמקת ההסתייגויותיו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעותינו-ההסתייגויותינו הן בשני כיוונים : כיוון אחד הוא להעלות את השווי אשר לפיו יוטל המס כי אנחנו חושבים שזה תואם יותר את המציאות הכלכלית הפינאנסית נוכח ה-אינפלציה הדוהרת. שנית, וזה העיקר בהסתייגויותינו, למנוע על-ידי ההסתייגות בסעיף 1 (1) ו(2) שהמסים המופרזים המוטלים על קרקע לא חקלאית יוטלו על קרקע חקלאית, מצב שאנחנו נתקלים בו כיום בכפרים הרבים.

לגבי ההסתייגות לסעיף 1 (1) (א), אנו מציעים שאחרי המלה "קרקע" יבוא "הנמצאת בשטח שיפוט מוצע עיריה" כפי שכתוב בלוח ההסתייגויות. אנו מציעים למעט מההגדרה הזאת את עיריית שפרעם ולא את עיריית אום אל-פחם, כפי שכתוב בטעות בנייר הצהוב. וזו אמנם עיריה אבל רבים מהשטחים שלה הם עדיין שטחים חקלאיים ותושביה נתקלו לא פעם בהטלת מסים כבדים ביותר מתוך החשבת האדמות כאדמות עירוניות ולא חקלאיות. לכן הצעתי בהסתייגות לכתוב בפירוש "למעט עיריית שפרעם". בסעיף 1 (2) הצעתי להגיד בפירוש, כדי שלא תהיה פה טעות או כדי שלא יהיה שימוש לרעה כלפי החקלאים הערבים כפי שאנחנו נתקלים בזה היום, "קרקע שאינה קרקע חקלאית וששוויה אינו עולה על חצי מיליון לירות".

בכיוון זה הצעתי את ההסתייגויות ואני מציע לקבל אותן.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אנו נגישים להצבעה. לסעיף 1 יש שש הסתייגויות של חבר-הכנסת טובי. אני מעמידה אותן להצבעה.

הצבעה

התיקונים 1 עד 6 של חבר-הכנסת ת. טובי לסעיף 1 נתקבלו.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה), תשל"ט — 1979. במסגרת המדיניות הכלכלית שנקטה הממשלה לריסון האינפלציה הוחלט להכפיל חלק משיעורי מס רכוש לשנה זו באופן חד פעמי. אין להעלאה חלה על דירות יחיד.

בעת הדיונים בוועדה הוחלט להקל על בעלי מג-רשים שאפשרויות הניצול הכלכלי שלהם לא שונו מ-1978 ולמרות זאת חלה קפיצה גדולה בשוויים. המס ש-שלמו ב-1979 לא יהיה יותר מהמס על השווי שנקבע ל-1978 בתוספת 150%, ועל החלק הנוסף, אם השווי של המגרש הוא מעל ל-150%, ישלמו רק את מס הרכוש ה-רגיל בלי המס המיוחד. שהטלנו לשנה אחת ובלבד ש-ישלמו את מלוא המס המגיע עליו עד יום 30 בספטמבר 1979. לגבי קרקע שהיא מלאי עסקי לעניין מס הכנסה ניתנה הקלה בתיקון מס' 13 לחוק העיקרי, ושיעור המס עליה הורד מ-2.5% ל-1.2%, כך שעל אף הכפלת ה-שיעור עדיין הוא נמוך קצת מהשיעור שהתקיים לגביהם עד עתה.

בעת ההדפסה הושמטו כמה מלים, ובסעיף 5, אחרי המלים "סעיף 20(ב) לחוק העיקרי" צריך להוסיף : "לגבי מי שסעיף 2 חל עליו".

כנסת נכבדה, בשם הוועדה אני רוצה להודיע ל-כנסת על ההחלטה העקרונית שנתקבלה בוועדה ושהוחלט שאני אודיעה מעל במת הכנסת. אנחנו קבענו שקרקע של מינהל מקרקעי ישראל אשר משמשת לחקלאות בל-בד ואינה ניתנת להעברה מפני שדרושה לכך הסכמה של מינהל מקרקעי ישראל לא תוערך מעל ל-75 אלף לירות לדונאם. כי אנחנו יצאנו מתוך הנחה שקרקעות כאלה לא חייבים לשלם עליהן אלא מס חקלאי בלבד. ומכיוון שהיה ברור לנו, זו האינפורמציה שקיבלנו, שקרקעות אלה אף פעם אינן מוערכות מעל לאותו סכום גבולי שהזכרתי, 75 אלף לירות, לא היינו צריכים להכניס בחוק סעיף מיוחד שיבטיח שקרקע חקלאית של מינהל מקרקעי ישראל, בתנאים שאמרתי, לא ישלמו עליה מסים אחרים אלא המס המקובל על קרקע חקלאית. היות שאני קיבלתי על עצמי להודיע על הדבר הזה במליאת הכנסת ויתרו חברי הוועדה על כך שאנחנו נבטיח את הדבר הזה בסעיף מיוחד בחוק. לכן אני מודיע על כך ואני מבקש את הכנסת לקחת את זה לחשומת לב.

יחזקאל זכאי (המערך) :

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש לדעת האם החוק יהיה שונה כתוצאה מההודעה של יושב-ראש ועדת ה-כספים. בחוק כתוב : קרקע שמחזיק בה אדם, אפילו אם היא של מינהל מקרקעי ישראל, נחשב האיש כבעל ה-קרקע לצורך מס. הלא הודעת יושב-ראש הוועדה תופסת מבחינת החוק הוזה ?

דניאל רוזוליו (המערך) :

האם אנו דנים על הוראת שעה או על תיקון מס' 13 לחוק ?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אנו דנים על הוראת שעה.

דניאל רוזוליו (המערך) :

ההודעה שנמסרה עכשיו על-ידי יושב-ראש ועדת ה-

— חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה); חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 14) —

סעיף 3, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 4, 5 ו-6 נתקבלו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מעמידה את חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה), תשל"ט—1979, לקריאה שלישית.

הצבעה

חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה), תשל"ט — 1979, נתקבל.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

לסעיף 2 ישנן שתי הסתייגויות של חברי הכנסת תופיק טובי. אנחנו נצביע עליהן.

הצבעה

התיקונים של חברי הכנסת. טובי לסעיף 2 לא נתקבלו.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ההצעה של חברי הכנסת. טובי לסעיף 3 לא נתקבלה.

ט. חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 14), תשל"ט—1979 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

לגבי חבר בני אדם, למעט תאגידים, שמניותיהם נסחרות בבורסה הוחלט לקיים "הרמת מסך", כלומר לב" חזון אם 50% מהכנסותיהם של בעלי השליטה בו הן מחקלאות, ואם כן — להכיר בהם כחקלאים. הוחלט לי- קיים "הרמת מסך" זו רק לגבי חבר בני אדם שהוקם אחרי שנת המס 1975. גם לגבי קביעת השנה היו דיונים בוועדה וההחלטה היא תוצאה של פשרה בין המבקשים להחמיר ובין המבקשים להקל.

בקשר לקביעת ה"שווי החקלאי" של קרקע חק" לאית ברצוני למסור — גברתי היושבת-ראש, אף ש- מסרתי קודם — את ההודעה הבאה כדי להסיר כל ספק הבא במקום של תיקון החוק: בשעת הדיון בוועדה התעוררה שאלת קביעת שווי של קרקעות הלאום, ד- היינו קרקע בבעלות מינהל מקרקעי ישראל. המדובר בקרקע המיועדת לעיבוד חקלאי בלבד ושאסור לבנות עליה או להעבירה לאחר, וחוכרה חייב להתחירה למינהל מקרקעי ישראל במקרה של שינוי ייעודה.

היו בוועדה חברים שהציעו להבטיח בחוק שקרקע כזאת, כשהיא מעובדת על-ידי מי שעיקר פרנסתו איננה מחקלאות, לא תוערך ביותר מ-75,000 לירות לדונאם לצורך מס רכוש. לאחר שנציג האוצר הסביר לוועדה כי במציאות לא מוערכת קרקע כאמור מעל סכום זה רשמה לסניה הוועדה הודעה זו ולא ראתה צורך להכניס הוראה מיוחדת בחוק. ברצוני לציין כי הבעיה אינה מתעוררת לגבי מי שעיקר פרנסתו מחקלאות כי לגבי ההגבלה של 75,000 לירות איננה קיימת.

לבסוף ברצוני לציין כי נפלה טעות בהדפסת ה- חוק: בסעיף 12(1) במקום "10%" צריך להיות "12%". ובסעיף 15, במקום (6) בסוגריים צריך להיות (8) בסוגריים, ובמקום (7) בסוגריים צריך להיות (9) בסוגריים. כן עלי לציין כי בגלל תיקון עקיף לחוק מס רכוש וקרן פיצויים בעת חקיקת התיקון האחרון לחוק לעידוד השקעות הון, תיקון זה יהיה מס' 14 במקום מס' 13.

גברתי היושבת-ראש, לחוק זה יש כמה הסתייגויות. אבקש לתת רשות לנמק אותן אם חברי הכנסת מבקשים זאת, ואחר-כך אבקש להצביע על החוק.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף ז' בסדר-היום: חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 14), תשל"ט—1979, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת הכספים, חברי הכנסת שלמה לורינץ.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד לי- הביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 14), תשל"ט—1979. ה- צעת החוק הונחה בפני הבית לקריאה ראשונה ב-4 בי- אפריל 1978 והועברה לוועדת הכספים למחירתו. כמעט שנה עברה מאז ועתה מובא החוק על תיקוניו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

דיוני הוועדה בהצעת חוק זו היו קצה הקרחון של הדיונים והביירות שנעשים לגבי הצעת חוק זו בין משרד האוצר ובין הגופים והארגונים השונים הנוגעים לעניין זה. ההצעות שהביאו כמה מחברי הוועדה לאי- שור הוועדה הובאו לאחר דיון ממושך שנעשה מחוץ לוועדה בין כל הגופים הנוגעים בדבר.

בהצעת חוק זו יש משום שינוי מהפכני בשיטה הי- קיימת למתן הקלות לחקלאות ולחקלאים. לפי השיטה הקיימת חולקה הארץ לאזורים עירוניים ולאזורים חק" לאיים. מי שמשקו החקלאי היה באזור המוגדר כחק" לאי נהנה משיעור מס נמוך גם אם פרנסתו לא היתה מחקלאות. מי שהיה לו משק חקלאי באזור שהוכרז כי עירוני נהנה משיעורי המס הנמוכים רק אם פרנסתו היתה מחקלאות. נמצאו עצמים משקים חקלאיים שנכללו באזור עירוני והיה עליהם מס רכוש גבוה במידה ניכרת מזה ששילמו לפני כן בלי שחל שינוי בתעסוקתם. מעתה תינתן ההקלה במס רכוש לפי השימוש בנכס. הגדרת "חקלאי" וזהיה מעתה: בעל משק חקלאי תושב ישראל שלפחות 50% מהכנסתו היא מחקלאות. כדי להקל על חקלאים שהכנסותיהם מחקלאות גבוהות וע- ליהם להשלימן מהכנסות אחרות ניתן פטור מהכנסה ש- איננה מחקלאות עד לסכום השווה לשכר השנתי המ- מוצע למשרת שכיר.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
כן.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
בבקשה.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מוטרד מ"תסביך השניוני" ו"תסביך התקפה" שאחזו בממשלה הזאת בתחומים השונים, כמו גם לגבי החלק הזה של מס רכוש חקלאי.

בעבר הכיר החוק בשני אזורים — אזור עירוני ואזור חקלאי — וקבע לכל אזור את המיסוי המתאים לו. אני מסכים שהיו קיפוחים או פגיעות בסקטורים מסוימים במגזר החקלאי שהיה צורך לתקן אותם, אבל מ"כאן ועד כוונתה של הממשלה לשנות את החקיקה בצורה מוחלטת ולהטיל במקרים מסוימים מיסוי גבוה מאוד על קרקע חקלאית רב מאוד המרחק. חברי-הכנסת גרוסר, אנא שב באיזה מקום פעם אחת — — —

פסח גרופר (הליכוד):
למה, אני מפריע לך?

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
נכון.

פסח גרופר (הליכוד):
אני מבקש סליחה.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):

אני רואה בקרקע חקלאית המשמשת לייצור חקלאי קרקע חקלאית בכל מקרה. לא משנה בעיני מי הוא בעל הקרקע. אם הקרקע משמשת בתום לב לייצור חקלאי ואינה משמשת לעסקים אחרים ולא לספקולאציות היא צריכה לשאת במס הנמוך יותר. אין זה משנה בעיני אם בעל הקרקע הוא קצצן או מיליארדר. בעיני חשוב למה משמש אותו דונאם קרקע ואם הוא משמש לייצור עגבניות אין זה משנה מי הוא בעליו. בחוק הזה מתי ייחסים לבעל הקרקע, מי הוא המחזיק בקרקע, וזה אינו רלבאנטי. כשאדם מגדל חומצה על דונאם קרקע אין זה משנה מי הוא בעל הקרקע ואם הכנסתו מתקלאת היא מעל ל-50% או למטה מ-50%. השאלה היא מה הניבה הקרקע.

אולם אנו היינו עדים כאן לתרגילים מתרגילים שונים כדי להפסיד את דעתה של התאחדות האיכרים או את דעתו של חברי-הכנסת פסח גרופר. כדי לעשות זאת נקט האוצר בחקיקה שהשתדלנו מאוד להשתחרר ממנה, דרך של סיבוכים ופילפול, דרך של יצירת חוק שפשוט לא נעים לקרוא אותו, וזאת כדי להיענות לטענותיו של חברי-הכנסת גרופר.

פסח גרופר (הליכוד):
אתה נותן לי בכוד גדול.

שלמה אליהו (התנועה הדמוקרטית):
חברי-הכנסת הדר, הרי אתה תמכת בו בוועדה. אתה הצבעת בעד ההחלטה.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
תיכף אומר לך במה תמכתי ובמה אני תומך.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חורה רבה ליושבת-ראש ועדת הכספים. חברי-הכנסת סבידור, אתה רוצה לנמק את הסתייגותך? בבקשה.

מנחם סבידור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני יוצא מהנחה שיש הרבה מקומות בארץ שבהם הגדירו קרקע כקרקע לבנייה אבל יש הגבלות מטעם הממשלה על כל מוסדותיה, בוועדות לסוגיהן — אם זה ועדת בניין ערים ואם זה באינטסאנציה שנייה ועדת בניין ערים מתווית או, אחר כך, ועדה עליונה לשמירת קרקע חקלאית — אשר אוסרות את השימוש בקרקע לצורך בנייה. מכל מיני סיבות מטילים איסור על השימוש בקרקע. מי שרכש לו מגרש לפני שנים רבות בהנחה שהוא יוכל להקים שם את ביתו, אינו יכול לממש את תכניתו ומטילים עליו מס למעשה כאילו המגרש הזה היה שווה לבנייה אבל את הבנייה הוא אינו יכול לממש. שנים רבות, לפעמים עשרים שנה, לפעמים עשרים וחמש שנה, גובים ממנו מס, והוא אינו יכול לממש את תכניתו, הוא אינו יכול לבנות. בא בעל המגרש הזה, ואם האפשרות הזאת קיימת מבחינת הסביבה, מבחינת השטח, מבחינת זמינות המים, הוא מחכיר את השטח לחקלאי שישתמש בו בינתיים לצרכי חקלאות. זה נעשה בתום לב, לא לצרכי העלמת מס אלא פשוט אין לבעל הקרקע מה לעשות בה והוא מחכיר אותה לחמש שנים. במקרה כזה מחכים שני דברים: האחד, יש ב"נתיים ניצולת של הקרקע; והשני, שהוא אינו משלם מס כפי שהיה צריך לשלם אילו היתה הקרקע הזאת מיועדת לבנייה.

אני שואל: למה מוכרחים עכשיו להוסיף עוד חמש שנים ולהאריך את התקופה לעשר שנים, ורק אם בעל הקרקע יחכיר אותה לעשר שנים יכירו בכך שהוא זכאי לשלם מס כאילו זו קרקע חקלאית? אני סבור שנעשה פה עוול משווע לרובות אנשים במדינה עליידי סחבת וביורוקרטיה וכל מיני אינטרסים שמנעו מאנשים שרכשו מגרשים כדי להקים עליהם את ביתם לעשות זאת. אינני רואה שום סיבה משכנעת למה זה צריך להייתן רק אם בעל הקרקע מחכיר אותה לעשר שנים ורק אז הוא יוכל ליהנות משיעור המס שעל קרקע חקלאית.

לכן, גברתי היושבת-ראש וחברי הכנסת, כבר נעשה עוול משווע במשך שנים רבות עליידי עצם גביית המס. אני מבין שגובים מס כדי להכריח מישו לבנות ולנצל את הקרקע. אבל כשאין זו אשמתו אינני רואה מדוע צריך להכריח אותו לשלם מס גבוה יותר וגם לא לאפשר לו לבנות ולממש את תכניתו. אני לא הייתי מטיל גם את ההגבלה של חמש שנים אבל אני מוכן להסכים לה מתוך תקווה שאולי במשך חמש שנים יהיה איזה סדר במדינה, תצמצם הביורוקרטיה, משרד ממשלתי אחד ידע מה רוצה לעשות המשרד השני ונגיע למצב שלא יהיה צורך בהחכרת קרקע שיעודה המקורי לא היה לחקלאות אלא היא הוחכרה לצרכים חקלאיים באין ברירה.

זו הסתייגותי, גברתי היושבת-ראש, ואני מבקש לקבלה.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חורה, לסעיף 1, הסתייגות גם לחברי-הכנסת עמוס הדר. האם אתה רוצה לנמק?

ענה חבר-הכנסת גרופר לחבר-הכנסת הדר שבמשך עשרים-ותשע שנה עשו עוול להתאחדות האיכרים. כש-רואים את חבר-הכנסת פסח גרופר מסתובב בכנסת רואים איזה איש גדל מתוך עוול במדינת ישראל.

סגן ראש הממשלה י. ידיו :
מה ממשעות ההערה הזאת ?

יחזקאל זכאי (המערך) :
תיכף אני.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
חבר-הכנסת פסח גרופר יושב כאן. חבר-הכנסת זכאי יסביר תיכף, אדוני סגן ראש הממשלה.

סגן ראש הממשלה י. ידיו :
יש לזה משקל מעבר — —

יחזקאל זכאי (המערך) :
אדוני סגן ראש הממשלה, פסח גרופר אמר שבמשך עשרים-ותשע שנה עשו להם עוול בחוק מס רכוש. בתי-קון החוק המוצע היום נעשה עוול גדול יותר לחלק אחר בחקלאות. אם חבר-הכנסת פסח גרופר חושב שצריך לתקן עוול על-ידי עוול יבושם לו.

פסח גרופר (הליכוד) :
אני חושב שאתה טועה. לא נעשה כל עוול שהוא. שחררו את האדמות שלכם לעולמי עד ואתם תשלמו מס רכוש נמוך. לא תהיה הערכה שתעלה על 75 אלף ל"י רות. ריבון העולמים, מה אתם רוצים, שעוד נוסף כסף ?

סגן ראש הממשלה י. ידיו :
אני דיברתי על האספקט האישי.

יחזקאל זכאי (המערך) :
בקשר לתיקון חוק זה אני רוצה לומר שמי שלא חי בתוך ההתיישבות ובתוך החקלאות — זמי לא חי בתוכן ? — פשוט אינו מכיר את זה. אני חושב שתיקון חוק זה הוא עוול, זה הוא תיקון אנטי-התיישבותי ואנטי-חקלאי. יכול להיות שבתוך החקלאות ובתוך ההתיישבות היה סכך טור כזה או אחר שהעומס או העול עליה היה כבד יותר. במקום להשוות אותו לשאר הסקטורים בהתיישבות ובי-חקלאות ולהשוות את מצבו למצב הקיים בשאר הסקטורים באים ואומרים במדינת ישראל, לאחר שלושים שנה, כשאנחנו מדברים כל כך על התיישבות וחקלאות וקושי-רים אותן זאת בזאת : "הגדרות 'אזור חקלאי' ו'אזור ע"ר-רני' בטלות". אנחנו מבטלים את ההגדרות של האזורים ובתוך החוק, אדוני סגן ראש הממשלה, יש סעיף האומר : מר : חקלאי ש-50% מהכנסתו לא יהיו מחקלאות ישלם מס רכוש עירוני כזה או אחר.

אני רוצה להביא דוגמה מעצמי. עליתי לארץ והי-לכתי להתיישבות. נפל בגורלי ללכת להרי ירושלים. יש לי עשרה דונאם מטע ושישה דונאם מגרש על יד הבית. זה כל הפוטנציאל החקלאי שלי. מזה אי אפשר להחפרנס. יש כ-50—60 נקודות ישוב כאלה בארץ, שזה היה מצבן מראש כאשר הועלו על הקרקע לכבוש את הרי ירושלים והגליל. מישוה בכלל חלם אז שפה תקום התיישבות יהו-דית ? היו מעברות ואהלים, ואמרו שצריך לפזר את

פסח גרופר (הליכוד) :

במשך עשרים ותשע שנה דגלתי בחוק מעוות ואנטי-דמוקראטי. אתה עוד מעז לדבר ? אתה, חקלאי בן חק-לאי, צריך לפחות להודות שאתם חקקתם חוק מעוות ואנטי-דמוקראטי. אתה עוד מעז לדבר על חבר-הכנסת פסח גרופר ? קצת כבוד.

עמום הדר (הורביץ) (המערך) :
חבר-הכנסת גרופר, אני אומר שכל קרקע חקלאית, לא משנה מי בעליה — מיליארדר, קבצן, מושבניק, קי-בוצניק, אדם פרטי — אם היא מייצרת בתום לב תוצרת חקלאית היא צריכה להיות ממסוי קל ולא לחפש ולר-אות אם זה מעל ל-75 אלף לירות או מתחת לזה, מעל ל-50% או מתחת לזה או לקו את ההכנסה הממוצעת. אתם עשיתם כל מיני פאטנטים כדי להיענות למשאל-תיו של מישוה במקום ללכת בדרך הפשוטה ולהגיד : קרקע חקלאית תשלם מסים בהתאם לכך.

אני מציע שבמקום סעיף 1 (1) יבוא : "קרקע חק-לאית" — קרקע המשמשת בתום לב לגידולים חקלאיים ואשר ייעודה הוא חקלאי ולא שונה לעירוני". אם הצע-תי זו לא תתקבל והחוק יתקבל על עשרות סעיפים ה-שונים והמוזרים שכל אדם בר דעת יתקשה להבין מה כתוב בהם, אני מציע תיקון אלטרנאטיבי גם על דעתם של חבר-הכנסת אבטבי ורוזוליו : בסעיף 11, "בהגדרת 'שיווי חקלאי', בסופו יבוא : "ובלבד שקרקע של מקר-עני ישראל שלא יועדה לבנייה, שאסור להכרה ולהע-בירה לאחר והוא רשאי להשתמש בה אך ורק לעי-בוד חקלאי וחייב להתחזיר למינהל מקרקעי ישראל עם שינוי ייעודה, לא תוערך בלמעלה מ-75 אלף לירות לדו-נאם".

בעצם, מה שהצהיר כאן עכשיו יושב-ראש ועדת ה-כספים — שהשמאי יתחייב לא להעריך את הקרקע ביותר מ-75 אלף לירות לדונאם — מציעים שני חברי הכנסת שהוכרתי ואנכי שהצהרה זו תיכלל במסגרת החוק.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
חבר-הכנסת עמוס הדר, יש לך הסתייגות נוספת, לסעיף 11. האם תרצה לנמקה ?

דניאל רוזוליו (המערך) :
הוא כרגע נימק את ההסתייגות לסעיף 11.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
חבר-הכנסת הדר, האם נימקת את הסתייגותך לסעיף 1 או לסעיף 11 ?

עמום הדר (הורביץ) (המערך) :
נימקתי את הסתייגותי לסעיף 1, והצעתי שקרקע חקלאית באשר היא חקלאית תישא מסים כקרקע חקלאית. הוספתי ואמרתי שאם הצעתי זאת לא תתקבל הרי לחילופין, על דעתם של חבר-הכנסת אבטבי ורוזוליו ועל דעתי, אני מציע תיקון לסעיף 11, שאותו פירטתי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
טוב, בסדר גמור. תודה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת יחזקאל זכאי, להנמקת הסתייגותי.

יחזקאל זכאי (המערך) :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בקריאת ביניים

בשום מקום אחר. ההודעה הזאת היא בגדר של רצון טוב ותו לא. היא אינה הוראה מחייבת ואינה הוראה תקפה בבית-המשפט.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
אביא את ההודעה של היועץ המשפטי של ועדת ה-
כספים בהשיב על ההסתייגות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילינו:
אשמח מאוד אם תעשה זאת.

חברי הכנסת, יש הסתייגות לחבר-הכנסת רוזוליו.
רשות ההגמקה לחבר-הכנסת רוזוליו.

דניאל רוזוליו (המערך):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אינני מתכוון לחזור על דברי קודמי ולומר אם הפתרון שניתן לעיון תים שהיה צריך לתקן הוא הפתרון הטוב ביותר. גם אני סבור שהוא פתרון לא טוב כי יש בו נסיון, לצערי, בלתי מוצלח לפתור איוו שהיא בעיה באמצעות גישות ליברליות כאלה, וכדי שלא ייגרמו בכל זאת כמה נזקים, שכבר היה ברור לכולם כי ייגרמו כשהתיקון הזה הונח, ניתנו פתרונות מסובכים ולא יפים מבחינת היופי של החקיקה, ואני מאוד מצטער על כך. מאחר שאנחנו דנים על החוק הזה רציתי להציע דבר שמקובל על כולם ואני חושב שמן הראוי שהוא ייכלל בחוק. מה רצה החוק הזה להשיג, גברתי היושבת-ראש? החוק הזה רצה להשיג שאנשים אשר אינם עוסקים בחקלאות ומחזיקים בקרקע לשם ספסרות ישלמו מס רכוש. זה מה שהחוק רצה להשיג. במקום לתקן את העיוותים בחוק הקיים הוא השיג זאת בדרך נפתלת ומסובכת ולא כל כך יפה. לא היה שמץ של ספק שבקאטיגוריות שעשוים לשחק את המשחקים האלה מצוי הקיבוץ.

גברתי היושבת-ראש, היות שבחוק הזה מופיע הקיבוץ כיחיד ויש פה הגדרות מיהו חקלאי ומיהו לא חקלאי וגם אם נתקבל — ואני מקווה שתתקבל הסתייגותי של חבר-הכנסת זכאי — צריך להגדיר שגם הקיבוץ הוא חקלאי משום שהקיבוץ, בפריסה ההתיישבותית שלו, ממלא שליחויות חלוציות. עכשיו, למשל, הוא נקרא ל"לכת לגליל. מראש הוא הולך לגליל בתביעה ובתיכונן שעיקר פרנסתו לא תהיה מחקלאות כי היא איננה יכולה להיות מחקלאות.

סגן ראש הממשלה י. ידון:
התפקיד הוא חלוצי.

דניאל רוזוליו (המערך):

אדוני סגן ראש הממשלה, באמת הייתי שמח, ואולי הייתי מקבל את הצעתך אם אפשר היה לקבל עליה דעת רוב הבית, והייתי מקבל שהחוק הזה יכיר בהגדרת "קיבוץ" ו"חלוצי" לצורך זה במשותף ממס רכוש חקלאי.

(סגן ראש הממשלה י. ידון קורא קריאת ביניים.)

אדוני סגן ראש הממשלה, אני מתאר לעצמי שכ-אשר אגמור להסביר את הסתייגותי הדברים האלה לפחות יהיו ברורים ואני מקווה גם מקובלים. דרך אגב, הם היו מקובלים בוועדה על-ידי כולם. הנה אני לוקח קיבוץ, לא בגליל — קיבוץ אילות — שליחות בלתי רגיי-לה, בשעתו משוגעת — סליחה — להושיב קיבוץ ליד ה-

היהודים על פני הארץ. אני חושב שעשו מעשה טוב ונכון. היום באים ואומרים: זאת קרקע לאומית. אני חושב שההשגחה עשתה אתנו חסד בכך שקרקע לאומית נמסרה אז להתיישבות כקרקע לאומית. לולא היתה נמסרת כקרקע לאומית הרי כיום היא כבר היתה בידי סוחרים וספקנים ולא היתה נשארת קרקע לאומית בכמות כזאת.

לגבי הקרקע הזאת באנו אנו, התנועות ההתיישבותיות, וקבענו סייגים נוספים ואנחנו אומרים: את הנחלה הזאת אינך רשאי לחלק. אתה חייב להעביר אותה לאחר מילדיך, כבן ממשיך, והבן שלך יעביר אותה לאחר מילדיו על-מנת שהנחלה תישאר נחלה. אם יש לי ישישה דונאם קרקע במגרש על יד העיר ויש לי ישישה ילדים, אפילו אני רוצה לבנות לכל אחד מהם בית על חצי דונאם איני רשאי לעשות זאת. מעניין מאוד שמבחינת חוקי המדינה אין איסור על כך, ואלה סייגים התיישבותיים שאנחנו אימצנו אותם ושומרים עליהם. באים ואומרים שאת הקרקע הזאת יעריך שמאי ממשלתי ועל-פי הערכתו אתה תשלם מס רכוש אם 50% מההכנסה אינם מחקלאות.

כאן הופיע יושב-ראש ועדת הכספים ומסר הודעה: בגוף החוק כך כתוב אבל אני מודיע מעל במת הכנסת שאם זו קרקע לאום, פקיד השומה לא יעריך אותה אף פעם ביותר מ-75 אלף לירות. אם זה כך אני מבקש לכ-תוב זאת בחוק. מדוע אורח צריך להיות תלוי בחסדים של פקיד שומה זה או אחר, בשיפוט של פקיד שומה זה או אחר?

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש לבדוק אם מבחינת החוק תופסת הודעת יושב-ראש ועדת הכספים מעל במת הכנסת. אם אני או כל חקלאי נבוא מחר לפקיד ה-שומה, האם פקיד השומה יראה את החוק ויאמר: אבל חכה, הרי יושב-ראש ועדת הכספים הודיע מעל במת הכנסת כי כיוון שיש קרקע לאום אי אפשר להעריך אר-תה ביותר מ-75 אלף לירות? כחבר כנסת חדש אינני י-קיא בעניין זה ואני מבקש לדעת מה אומרת ההודעה הזאת מבחינה חוקית. אם ההודעה של יושב-ראש ועדת הכספים לא תתפוס אני מודיע כאן מראש שיש 30—35 נקודות ישוב שבמשך שלושים שנות קיומן אין להן פוטנציאל חקלאי שיתן להן 50% הכנסה מחקלאות כי המשק החקלאי אינו בנוי רק על עבודת הגבר; הוא בנוי על עבודת הגבר, על עבודת האשה ועל עבודת היל-דים. הוא לא יתן להם 50% הכנסה מחקלאות כי הפו-טנציאל אינו קיים. אם ההודעה הזאת תופסת, טוב, ואם לא, אני מבקש למחוק את עניין ההכנסה של 50% מ-החקלאות ולא לקשור את שיעור מס הרכוש עם ההכ-נסה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילינו:

בקשר לשאלה שהצגת רצוני לומר כי חוקה על היועץ המשפטי של ועדת הכספים שהוא יכול היה לתת בוועדה את התשובה לגבי התקפות המשפטית של ההו-דעה שנמסרה על-ידי יושב-ראש ועדת הכספים מעל ב-מת הכנסת.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים):
התשובה ניתנה בוועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילינו:

לפי הנסיון אני רוצה להגיד לחבר-הכנסת זכאי כי כ-ה שאינו כתוב בחוק אינו מחייב לא בבית-המשפט ולא

וש-50% לפחות מהכנסתו הם מחקלאות. רוב בעלי הזכויות בחברות הקיימות רכשו את זכויותיהם לפני שנת המס 1975, דהיינו, רוב החברות הללו בעצם לא חיות מחקלאות אלא עוסקות בסחר בקרקעות, בייחוד באזורי בנייה, והן ימשיכו לעסוק בספקולאציות גם עלי-פי חוק זה. כלומר המטרה לא הושגה עלי-די התיקון.

מטרה שנייה שהוצגה בוועדה היתה שבעלי משקים פרטיים, חברי התאחדות האיכרים, וישנם 12 אלף כ־א"ל בארץ — ש-90% מקרקעותיהם הם קרקעות ב"טאבו" לקרקעות פרטיות — ניתנות למסחר, והיה עיוות לכאורה בכך שהם היו צריכים כל שנה להוכיח ולהניח את דעתו של השמאי מעל 50% מהכנסותיהם הם מחקלאות. את ה"עיוות" הזה בא התיקון לפתור כמטרה שנייה, ובכך גם את העיוות הזה התיקון בחוק לא פתר מפני שנוספה פיסקה שלא היתה בחוק הקודם ואני מציע לה-ברי הכנסת לעיין בה, שכאשר מחשבים לאותו חקלאי, פרטי או אחר, את הכנסותיו נאמר: מהי "הכנסה"? "הכנסה" היא הכנסה מחקלאות שמולה עומדת הכנסת-חוץ אשר ממנה מורידים את ההכנסה הממוצעת במשק... דהיינו, רוב החקלאים הפרטיים וכלו להוכיח שאכן הם חקלאים. כלומר, גם בנושא הזה אין שום שיפור בחוק.

מי כן צריך להוכיח שהוא חקלאי? אותם האנשים שלגביהם אין שום יוכוח במדינה, אותם מושבניקים, אותם קיבוצניקים, אנשי תנועות ההתיישבות שהקימו קיבוצים ומושבים במדינה על קרקע הלאום ואינם עוסקים לא בספסרות, לא בקנייה ומכירה של קרקע, ואינם צריכים "להניח דעתו" של אף אחד במדינה על היותם חקלאים. דווקא הם צריכים לעבור שני מבחנים: מבחן ראשון, הם צריכים להוכיח ש-50% ומעלה מהכנסותיהם באים מחקלאות, מה שלא היה קיים עד כה. ומבחן שני, שהקרקעות ששביבתם הקרובה אינן נמכרות בסכום הר-עולה על 75.000 ל"י.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת שרוב הקיבוצים הוו-תיקים בארץ, הכנסותיהם מחקלאות נמוכות מ-50% של הכנסתם הכללית. על הקרקע שעליה בנוי המפעל לא תעשה משלמים מחיר מלא, לא חקלאי. אבל מדוע על עשרות אלפי דונאם של כותנה או אבוקאדו או גידולי יצוא אחרים צריך לשלם מס לא חקלאי, מס רכוש לא חקלאי משום שיש גם תעשייה במשק? זה מה שנאמר בתיקון לחוק. אני חושב שזה אבסורד. ומדוע הם צריכים לשלם מס מוגדל כששביבתם מוכרים קרקעות בסכומי עתק? למי יש עניין בכך?

אני רוצה להפנות את תשומת לב חברי הכנסת לחוק שנקרא "חוק ההתיישבות החקלאית, תשכ"ו-1967", שסעיף 2 שלו אומר: "המחזיק או הזכאי להחזיק קרקע חקלאית במקרקעי ישראל — על פי הסכם חכירה או על פי רשות, לא ינהג בקרקע 'שימוש חורג', אלא על פי היתר מהשר...". ויש הגדרה לגבי שימוש חורג: "העברה או הקניה של זכות שיש מחזיק בקרקע או בחלק ממנה או שיעבוד זכות", מדוע צריך הקיבוץ וה-מושב להיכלל בקאטגוריה של תיקון מס' 14 בחוק, שנועד לאותם אנשים שעוסקים בקניית ובמכירת קרקעות? לי אסור למכור חלק מהרכוש של הקיבוץ גם בעת פירוק. התנועות הקיבוציות והמושבות הן קבלנים של עם ישראל. הרכוש לא שייך להן. צריך לנהוג בתנועות ההתיישבותיות לא עלי-פי איזו שהיא הודעה

עיר המתפתחת אילת, להיאחזו שם בצפרניים של חקלאות. אתה ודאי יודע, אדוני סגן ראש הממשלה, שב-ביאוגרפיה האישית שלי יש לי איזו שהיא רגישות לגבי אחיזה בקרקעות במרחב והתחלה של טיפוח חקלאות מדונאם, שני דונאם, עשרה דונאם, באזור שעלי-פי ה-חוק הזה היה צריך לשלם מס רכוש עירוני כיוון שהיה במסגרת קונצסיה של מפעל תעשייתי, כוונתי לבית ה-ערבה.

הרי אין ספק שהקיבוץ לא רק שלא יספסר בקרקע משום שבמהותו הוא איננו יכול לעשות זאת אלא מפני שהוא יושב על קרקע לאום שעלי-פי החוק ועלי-פי חוק ההתיישבות החקלאית 1967 הוא איננו רשאי לעשות זאת. וזאת כיוון שהחוק הזה איננו מצייין רק במה מותר לו להשתמש בקרקע אלא גם מהו שימוש חריג בקרקע. כלומר, מבחינה זאת, הקיבוץ, כמו גם המושב, נעול וסגור ואינו יכול לעבור על החוק. גברתי היושבת-ראש, אני מציע ואני מקבל ואני מקווה שאני מביע את דעת כולם באמרי שצריך לאכוף על כל אורחי המדינה את החוק אבל יש חוק שמבטיח, יש התנועה שמבטיחה וישנו הקיבוץ שמבטיח את חוסר האפשרות לעבור על החוק בעניין זה.

אבל בניגוד לכל הפרטים האחרים לקיבוץ יש בעיה נוספת. היות שאין לנו חוק המגביל את הקיבוץ משום ש-חוק האיגוד השיתופי לא התקבל עדיין, הרי הקיבוץ מוגדר כאן כיחיד. כאשר יש לנו מושב כל יחידה הוא יחיד. כ-אשר יש לנו עיר, ישוב קהילתי, כל יחידה הוא יחיד. הקיבוץ הוא יחיד. הכוונה שהקיבוץ מגדל, האבוקאדו שהקיבוץ מגדל הם חלק מהיחיד של המפעל התעשייתי וכן הלאה. לא זה המצב לגבי כל שאר האוכלוסיות.

לפיכך, הריני מציע שלצורך חוק זה — ההגדרות המובאות כאן הן לצורך החוק הזה, אחרת הן לא היו מובאות כאן — בהגדרה "חקלאי" ייאמר: "קיבוץ". ל-צורך חוק מס רכוש — מכיוון שהקיבוץ מנוע מלספסר ואף אחד אינו טוען שהוא מספסר, הוא נשלח למקומות והוא בנוי ככה שהוא יכול עלי-די זה לקלוט את בניו וכן הלאה, לפתח תעשייה וכן הלאה וכן הלאה — יהיה ברור שקיבוץ הוא חקלאי ולכן הקרקע שממשמת אותו בחקלאות — שום קרקע אחרת, לגבי קרקע תעשייתית ולגבי קרקע למגורים הקיבוץ ישלם מס רכוש כמו כל אחד אחר — לצורך החוק הזה לגבי הקרקע החקלאית הקיבוץ יוגדר כחקלאי. וזאת המשמעות ומכאן ההסתיי-גות שהגשתי.

הד"ר ש. ארבליאמלחמלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אמרי רון.

אמרי רון (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להגיש הסתייגות לסעיף 5 שבמובר על הגדרת "חקלאי". מיהו חקלאי? אני רוצה לפתוח בשאלה אחרת: מה מתכוון התיקון לחוק מס רכוש וקרן פיצויים לה-שיג? אני מבין שמטרה אחת היא למנוע את הספקולא-ציות שהיו בקרקע, בקרקעות לבנייה בעיקר, שלפיהן החזיק בעל חזקה במשך שנים רבות קרקע שמיועדת ל-בנייה ושילם עליה עשורים נמוכים של מס, כאילו היא קרקע חקלאית. זה גושא אחד שהתיקון בחוק התיימר לפתור. אך הוא אינו פותר אותו מפני שבאותו סעיף 5 מוגדר כחקלאי "חבר בני אדם" שנוסד לפני שנת 1975

אבל יותר מכך. בשאלה זו היה ויכוח ומשום כך רשמתי הסתייגות. אמרתי: רבותי, נא להרים את המסך, לבדוק אם הבעלים של חברה כזאת הוא חקלאי או לא חקלאי. חקלאי ניתן לקלות; למי שאינו חקלאי – לא ניתן. הפשרה שהושגה – בוודאי יהיה שהמועד הקובע יהיה משנת 1975. לא הסכמתי אבל הבנתי. יפה. אבל מה מ־1975? מסתבר כי גם מ־1975 ואילך רשאי אדם למכור את החברה שלו, מחתרתיים או בעוד שנה או שנתיים הוא ימכור את החברה והחברה הזאת של הבעלים החדשים תהיה פטורה ממס רכוש. היא תשלם מס רכוש חקלאי.

בארץ חברות אדירות שהשקיעו הון עצום ומחזיקות חקלאות לתפארת. בענף הפרדסנות יש חברות שמחזיקות 250 אלף דונאם כאלה, יש גם הרבה חברות קטנות יותר. נכון, יכול להיות שיש חברות קטנות שניצלו את הפרצה בחוק. מה אנחנו עושים בהצעת החוק החדש? אנחנו אומרים שמתיים והלאה גם בעל חברה כזאת יצטרך להוכיח שהוא חי מחקלאות. אני חושב שאנחנו כאן סור גרים את הפירצה.

נוסף לכך יש היום גם עניין של ייעוד הקרקע על-ידי כך שמבטלים את האזורים. אם ייעוד הקרקע באחד הי- מגזרים משתנה והקרקע נעשית לקרקע עירונית, קרקע לבניה מותרת, לא משנה אם הוא חקלאי לא ב-50% ואפילו ב-100%, הוא ישלם על אדמה כזאת מס רכוש עירוני. אף אחד לא רוצה להגן עליו; אם אדמתו שווה הרבה מאוד כסף ואפשר לבנות עליה צריך לבנות עליה ולא לספסר ולהחזיק אותה בטענות שהיא אדמה חקלאית. גם עניין זה סגרנו בהצעת החוק החדשה. לשם מה הי- הסתייגויות? כנראה משום שזה הנוהג הפארלאמנטארי.

את ההסתייגויות שלי לגופו של עניין הסרתי אבל רציתי להשמיע את דברי.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

חבר-הכנסת יחזקאל זכאי ינמק את ההסתייגות של חבר-הכנסת עדיאל אמורי לסעיף 3.

יחזקאל זכאי (המערך):

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי לנמק הסתייגות לסעיף 3 בחוק כי התיקון שהובא היום נראה לי מוזר. מלאי עסקי של קבלנים שכלל קרקעות מיועדות לבניה, לפי החוק הישן היה עליו מס של 2.5%. הורידו את שיעור המס ל-1.2%. לפי דעתי צריך היה להעלות את המס ולו מסיבה אחת: לאלץ את הקבלנים בתקופה זו לבנות על קרקע שברשותם ולא להחזיק אותה. דווקא בתקופה כזאת של מחסור בשיכון ומחסור בבניה, הי- קבלנים והחברות מחזיקים בקרקע ובכוונה לא בונים, ויש כאלה; והנה דווקא בתקופה זו מקלים עליהם במסוי ומ-2.5% מורידים את מס רכוש ל-1.2%. אני חושב ש- נפלה כאן טעות או אי הבנה אחרת. רחוק מביניה איך אפשר לעשות דבר כזה. הייתי אומר: אם לחברה או לי- קבלן יש קרקע לבניה או קיבלו קרקע לבניה ומחזיקים אותה יותר מתקופה מסוימת ולא בונים עליה, יוטל ע- ליה מס של 10% או 15%. באמצעות המסים אפשר לאלץ לבנות. והנה עושים להיפך, מקלים. אני מציע לפחות לחזור להצעה המוקדמת של 2.5% במקום 1.2%.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת חנא מוויס, אחרון מגמ- קי ההסתייגויות.

חנא מוויס (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

(נושא דבריו בערבית. להלן, תרגום לעברית)

גברתי היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, בישי- בה הקודמת של הכנסת שבה נידון החוק הזה ביקשנו לדחות את קבלתו. אנחנו רואים בחוק זה אסון לחקלאים. לכן אני מניש את ההסתייגויות האלה:

בפגישתנו עם ועדת הכספים, ביום 7 במארס 1979, העלינו את טענותינו והסברנו את עמדתנו לגבי ההצעה הנ"ל והשלכותיה על ציבור תושבי הכפרים הערביים

ספח גרופר (הליכוד):

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, זו הזדמנות לי- מר כמה משפטים, ואעשה זאת בקיצור, על מהות השוני בחוק הזה. אני חושב שכל ההסתייגויות שהועלו עד עכ- שיו אין להם ערך מעשי לגבי קבוצות החקלאים במג- זרים השונים, במגזר הקיבוצי, במגזר המושבי או בחק- לאות הפרטית. אבל לגבי החקלאות הפרטית יש הבדל, שם תמיד נשאר פתח למעריך הממשלתי בעוד שלגבי אדמות הלאום סגרנו בחוק זה את הפתח ולעולם ועד לא יוכלו להעריך אותן ביותר מהמודד הקיים בחוק. יותר מהפער שבין הערך המוערך לערך הפוסטר אדמה זאת ממס רכוש עירוני. אינני מבין מה אפשר עוד לדרוש מההצעה לתיקון החוק.

אני אומר את הדברים על דעת רוב חברי ועדת הכספים שדנו בחוק זה זמן רב מאוד והגיעו לאיזה שהיא דרך משותפת כדי שלא לפגוע בחקלאים אמיתיים שימשיכו להיות חקלאים לעולמי עד במדינת ישראל.

יחזקאל זכאי (המערך):

מיהו חקלאי אמיתי? מה דינם של אנשי כסלון?

ספח גרופר (הליכוד):

אדמתו של חקלאי בכסלון, אם זה 10 או 20 דונאם, לעולם ועד לא יוכלו להטיל עליה מס רכוש עירוני, היות שזאת אדמת הלאום. זו אדמה שההערכה שלה לא יכולה לעלות על מה שנקבעה היום בחוק כ-75 אלף לירות צמוד. אני חושב, חבר-הכנסת זכאי, שאין שום דאגה לחקלאי הקטן בכסלון או במושב אחר. אין שום דאגה, אדמותיו יקבלו את ההערכה החקלאית והוא ישלם לעולם ועד מס רכוש חקלאי. זאת אני רוצה להדגיש כאן. אין בכלל צל של ספק. לא יפגעו לא בחקלאי הקטן ולא בחקלאי גדול יותר.

יחזקאל זכאי (המערך):

אם כן מדוע אי אפשר להכניס את זה בחוק?

ספח גרופר (הליכוד):

אם להכניס בחוק או לא להכניס בחוק, חבר-הכנסת זכאי, אתה יודע מה שהיה בוועדת הכספים, והעניין הוס- בר יפה מאוד מעל הדוכן על-ידי יושב-ראש ועדת הי- כספים. אינני חושב שצריך להכניס דווקא בחוק נושא מסויים שקשור בחלק מהחקלאים. אם סוגרים את העניין כולו בצורה הרשמית לגבי החקלאות שיושבת על אד- מות הלאום אני לא חושב שצריך דווקא בחוק להכניס הבדל בין חקלאי לחקלאי במדינה. היפשונו דרך לחת לחקלאי מה שצריך לחת לו כדי שישלם בעד אדמתו הי- חקלאית מס רכוש חקלאי. אבל זה לא אומר שפוגעים בחקלאי קטן בכסלון או במקום אחר.

חבר-הכנסת דוד גולומב העלה נושא נוסף. ריבון כל העולמים, באים אחרי שלושים שנה מקום המדינה לשנות חוק, ורק לטובה, בשני מובנים משנים לטובה, לטובה מבחינת החקלאים, ולטובה מבחינה של סגירת האפשרויות שהיו עד היום לחברות פיקטיביות. הרי זה היה קיים. אנחנו באים ואומרים שמשנת 1975 אנחנו סור גרים לגמרי את האפשרות לקבוצה או לחבר אנשים לי- הקים מהיום והלאה חברה שתתקרא חברה חקלאית כדי לברוח ממס רכוש עירוני. שנית, יש בארץ חברות שקיימות בעידוד ממשלות ישראל. אני אינני חושב שעשו דבר רע בכך שעודדו הקמה של חברות חקלאיות. יש לנו כיום

יחזקאל זכאי (המערך):
אני מבקש שתבהיר את התודעה שלך בנושא קרקע הלאום.

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים):
אעשה זאת ברצון. אני רוצה להבהיר גם את הצד המשפטי שבדבר. אין חילוקי דעות בין חברי הוועדה שאין להטיל מס עירוני על קרקע הלאום שאי אפשר להשתמש בה אלא לחקלאות ואין אפשרות להעבירה אלא בהסכמת מינהל מקרקעי ישראל. עד כאן אין חילוקי דעות. לכן הוועדה בשם הוועדה שהערכה לא תהיה מעל 75 אלף לירות כדי להבטיח שלא ישלמו על הקרקעות האלה אלא מס חקלאי. במה שנוגע לצד המשפטי שבדבר הרי ב"קשנו את חוות דעתו של היועץ המשפטי שלנו. הוא קבע שכאשר הודעה מעל במת הכנסת איננה סותרת את החוק הרי כל בית-משפט יתחשב בזה ויקבל דבר זה כאילו נתון שזה היה רצון המחוקק.

(קריאת ביניים! לא בדיוק.)

דניאל רוזולוי (המערך):
אם כולם מסכימים למה לא להכניס זאת לגוף החוק?

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים):
מובן שיש הבדל בין דבר שכתוב במפורש בחוק ל- דבר שמודיעים עליו מעל במת הכנסת. אין חולק על כך. הדבר מובן.

משה עמאר (המערך):
יש פסיקה נוגדת, במקרה הזה במיוחד.

יחזקאל זכאי (המערך):
האם שלטונות המס הסכימו להודעה זו? ואמרו ש- כבדו אותה?

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים):
שלטונות המס הסכימו. ועדת הכספים איננה זקוקה להסכמתם אבל הם הסכימו. אם אני, כיושב-ראש ועדת הכספים, מודיע הודעה בשם ועדת הכספים — כפי שהו- דעתי — לפי מיטב הבנתי המשפטית ולפי חוות הדעת של היועץ המשפטי שלנו יש להודעה זו תוקף. אינני מת- עלם מכך שאילו היינו מכניסים את הדבר לגוף החוק היה לו תוקף חזק יותר.

דניאל רוזולוי (המערך):
הבה נכניס אותו לחוק.

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים):
אין כל הבדל מעשי אם הדבר יכלל בגוף החוק אם לאו. היות שרצון כל חברי הוועדה הוא שלא להטיל על קרקע חקלאית של מינהל מקרקעי ישראל מס רכוש עי- רוני, הרי אם יתברר שפקיד שומה יעריך קרקע זו מעל לתיקרה של 75 אלף לירות הרי אותה ועדת כספים ו- אותה כנסת יכולות בקלות להעלות את התיקרה לסכום כזה שיוציא קרקע לאום שהיא קרקע חקלאית מכל ספק. זו כוונתנו וזו רצוננו. ולכן אני חושב שהחברים יכו- לים בהחלט לבוא על סיפוקם.

אשר להסתייגות של חברי-הכנסת רוזולוי שבה הוא מציע שבכל מקרה יכלל הקיבוץ בהגדרה "חקלאי"; חברי-הכנסת רוזולוי, אין חילוקי דעות בינינו, לא בינך וביני ולא בינך ובין כל חברי ועדת הכספים, בכל הנוגע

בארץ. אנו מבקשים כי החוק לא יופעל בכפרים הער- ביים. יש להתייחס לכל האדמות החקלאיות לפי השימוש בהן ולא לפי העיסוק של הבעלים או אחוז הכנסותיו מן החקלאות.

לכן, לסעיף 1 (5) (1), במקום "אשר 50% לפחות מהכנסתו היא מחקלאות" יבוא: "אשר 25% לפחות מהכנסתו היא מחקלאות".

בקשר לסעיף 4 לחוק העיקרי, אחרי המשפט: "מטעי שלחין או משק חקלאי של חבריה" יבוא: "ומטעי בעל".

עכשיו אעבור לנקודה אחרת, לסעיף 12 לחוק ה- עיקרי, סעיף 10 להצעת החוק. בסעיף 12 לחוק העיקרי, אחרי "הסכום שניתן לקבל בעדה" יבוא: "לפי ייעודה של הקרקע".

לסעיף 13 לחוק העיקרי, סעיף 11 בהצעת החוק, במקום הסכום 100 אלף לירות יבוא: 300 אלף לירות, ובמקום 35 אלף לירות יבוא: 100 אלף לירות.

חירי ש. ארבל-אלמולוזי:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת לוריניץ, לתשובה.

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים):
גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה ל- השיב על כמה הסתייגויות של חברי-הכנסת סבירור. דיברנו על כך בוועדה. הדבר מוצדק. אין להעלות את התקופה מחמש שנים לעשר שנים. על הסתייגות של חברי-הכנסת עמוס הדר (הורביץ) אומר כי רוב חברי הוועדה חולקים על גישתו. ההנחה היא לא לחקלאות אלא לחקלאים. אין סיבה לתת הנחה מיוחדת לחקלאות. יכול להיות שהיום אנחנו מעוניינים בפיתוח החקלאות ו- בהרחבתה, מחר מעוניינים יותר בתעשייה, ומחרתיים — בענף אחר.

עמם הדר (הורביץ) (המערך):
אני מקווה שתמיד בניה מעוניינים בחקלאות. זה לא עומד בסתירה. תמיד תהיה מעוניין בחקלאות.

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים):
זה עומד בסתירה, חברי-הכנסת הדר, כי אם מישוה מגדל על דונאם קרקע ברחוב דיונגוף עגבניות — — —

עמם הדר (הורביץ) (המערך):
בדיונגוף לא.

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים):
אתה מדבר על מי שמגדל בתום לב. האם יש פקיד ולו המוכשר ביותר שיוכל לבחון לבבות? אנחנו יודעים שרק הקדוש-ברוך-הוא לבדו הוא בוחן כליות ולב, ואני חושב שהוא אינו עוסק עכשיו בעניינים אלה, בענייני מסים. אך הדבר הוא בלתי אפשרי; אין חוק שיוכל ל- הגדיר מה נעשה בתום לב ומה נעשה לא בתום לב. אתה מדבר על מקרה שעל אותו דונאם מגדלים עגבניות אף ש-99% מהכנסותיו של בעל הקרקע הם מתעשייה ומדברים אחרים. אנחנו חולקים על כך באופן עקרוני. דעתך שונה מדעת רוב חברי הוועדה. בקשר להסתייגו- יותיהם של חברי-הכנסת זכאי ורון אמרתי כבר בתחילת דברי — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
תודה ליושב-ראש ועדת הכספים. חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. ותחילה אני מעמידה להצבעה את ההסתייגויות לסעיף 1 להצעת החוק.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת מ. סבידור לסעיף 1 נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ע. הדר (הורביץ) לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת י. זכאי לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ד. רוזוולי לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת א. רון לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ד. גולומב לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ח. מוויס לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת מ. פעיל לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, ובכלל זה התיקון שנתקבל, נתקבל.

הצבעה

הצעת חבר-הכנסת מ. פעיל לסעיף 2 לא נתקבלה. סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ע. אמורי לסעיף 3 לא נתקבל.

סעיף 3, בנוסח הוועדה, נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ח. מוויס לסעיף 4 לא נתקבל.

סעיף 4, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הצעת חבר-הכנסת מ. פעיל לסעיפים 5 עד 7 לא נתקבלה.

סעיפים 5 עד 7, בנוסח הוועדה, נתקבלו.

סעיפים 8 עד 10 נתקבלו.

התיקון של חבר-הכנסת א. אטבטי, ע. הדר (הורביץ) וד. רוזוולי לסעיף 11 לא נתקבל.

ההצעה של חבר-הכנסת ח. מוויס לסעיף 11 לא נתקבלה.

סעיף 11, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

מאחר שחבר-הכנסת גרופר ויתר על הסתייגותו לסעיף 21 אני מעמידה להצבעה את הסעיפים 12 עד 22.

הצבעה

סעיפים 12 עד 22 נתקבלו.

לחלוציותו, לשליחותו ולתפקידו של הקיבוץ. אולם לא זו השאלה במקרה הנידון. השאלה היא : האם אנו יכיר לים לקבוע הגדרה בלתי נכונה ? כאשר עיקר קיומו של קיבוץ הוא על תעשייה, כאשר 80% — 90% מהכנסותיו הן מהתעשייה, איננו יכולים לקבוע בחוק שקיבוץ בכל מקרה נכלל בהגדרה "חקלאי". הדבר אינו מתקבל על הדעת. אם נעשה זאת נהפוך את החוק פלסטר הן מהבחינה העקרונית והן מבחינת ההגדרות. אולם לגופו של דבר אין מחלוקת בינינו. אף פעם לא יקרה — ואני אומר זאת על דעת רוב חברי הוועדה — שעל קרקעות של קיבוץ יטילו מס רכוש עירוני. אתה, חבר-הכנסת רוזוולי, תוכל להיות שקט, תוכל להיות שקט — — —

דניאל רוזוולי (המערכ) :

הייתי יכול להיות שקט אילו כוונה זו שכולנו מס-כימים לה היתה מוצאת את ביטויה בחוק.

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים) :

הסברתי את דעתי של הרוב בוועדה שלא ייתכן שנקבע בחוק הגדרה בלתי נכונה. מבחינה משפטית הדבר אינו ניתן.

אשר להסתייגותו של חבר-הכנסת גולומב אני מוכרח להגיד שכל מה שהוא אמר הוא נכון לפי דעתי. יכולה להישאל השאלה : אם הדברים שאמר הם נכונים מדוע לא קיבלנו אותם ? על כך אומר שני דברים : ראשית, אנו באים לתקן, והתיקון המוצע עונה על הבעיות ב-70%-80% או ב-90%-95% — קשה להעריך זאת במור נחים של אחוזים.

נכון, והסברת זאת יפה, חבר-הכנסת גולומב, שגם אחרי התיקון אפשר למצוא פירצה ואפשר לנצל חברות קיימות בשני מקרים. במקרה אחד — ללא כל הגבלה. אם חברה עסקה בחקלאות בחמש השנים האחרונות, אפשר לקנות את החברה, או הבעלים של החברה יכולים לקנות קרקע המשמשת לחקלאות בלי גבול, והם אינם חייבים ב"הרמת המסך". ובמקרה השני התנאי הוא שרוב המניות יישארו בידי הבעלים הקודמים. כאן האפשרות לנצל את הפירצה מוגבלת.

מה שאני מציע לכנסת הוא שנמתיך שישה חודשים או ארבעה חודשים ונבקש מהאוצר דיווח על מה שקרה במציאות לפי החוק הזה. והיה אם יצלו סעיף זה לרעה ובכסות של חברות קיימות יעשו עיסקאות או עסקים שהמחוקק לא התכוון לתת עליהם פטור והנחה, הרי באפשרותה של הממשלה — ואני מבין שהממשלה מעוניינת לגבות מס אמת — ובאפשרותה של ועדת הכספים ובאפשרותם של חבר-הכנסת גולומב וחברי כנסת אחריים להציע הצעת תיקון לחוק. כרגע, כאשר אנו באים לסתום פירצות קיימות וכאשר התיקונים שמביאה ועדת הכספים נתקבלו על דעת רוב חבריה, אני מציע לדחות את ההסתייגויות, פרט להסתייגות של חבר-הכנסת סבידור. אני מבין שחבר-הכנסת גרופר ויתר על הסתייגותו.

פסח גרופר (הליכוד) :
כן.

שלמה לוריניץ (יו"ר ועדת הכספים) :
לכן אני פטור מלהשיב על הסתייגותו.

אני מבקש להעמיד להצבעה את הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

וזאת אילו זה היה על דעתה של הוועדה. אבל מאחר שאי אפשר לשאול את הוועדה אלא אם נעשה הפסקה וחבר הכנסת לורינץ כנס את הוועדה וישאל אותה, נשאלת השאלה לא אחד השרים מבקש להצביע מייד.

שר-האוצר ש. ארליך :
אני מבקש להצביע מייד.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
שר האוצר מבקש בשם הממשלה להצביע מייד. אנחנו ניצטוו לבקשתו.

משה עמאר (המערך) :
באותו סעיף כתוב שניציג הממשלה יבקש במקרים מיוחדים שהקריאה השלישית תתקיים מייד. צריך גם להסביר לנו מה המקרה המיוחד.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
שר האוצר מצא שהמקרה הזה הוא מקרה מיוחד ועל כן הוא מבקש בשם הממשלה לקיים את ההצבעה מייד. אני מבקשת בלי הערות נוספות. אני מעמידה להצבעה בקריאה שלישית את חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תי' קון מס' 14), ובכלל את תיקון הטעות שצורף לגבי סעיף 12.

ה הצ ב ע

חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 14),
תשל"ט—1979, נתקבל.

י. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 34), תשל"ט—1979 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

דרת "קיצבה מזכה" באופן שהיא תכלול את מלוא סכום הקיצבה לפני שהוון חלק ממנה. על-ידי כך ייתן הפטור של 25% על מלוא הסכום. מההוראות האמורות עולה גם זאת, שאם בומנו הוון חלק מהקיצבה שהתבטא בסכום מסויים, יישאר סכום זה סכום הפטור שיופחת גם אם סכום הקיצבה גדל בהרבה כתוצאה מאינפלציה או מגורם אחר.

(3) נקבע שאשה שנישאה בתוך שנת המס לא תפסיד את החלק היחסי מנקודת הזיכוי בעד נסיעה למקום ההשקעה בשל תקופת רווקותה, כשם שאין היא מפסידה את החלק היחסי מזיכוי תושב ומנקודות הקיצבה והזיכוי בעד ילדים.

(4) ההוצאות לביטוח רפואי חוסכות מהמבוטח את ההוצאה בעד טיפול רפואי ומשום כך מוצע לכלול גם הוצאות אלה במבחן הוצאות בעד טיפול רפואי. הוצאות רפואיות רגילות שמוציאה משפחה אינן מקנות זיכוי מהמס; הסכום המבטא כיום הוצאות אלה הוא 2,000 לירות. לאור העובדה שמוצע כי ביטוח רפואי יהיה בגדר טיפול רפואי יש לצרף להוצאות שבשלהן לא ניתן הזיכוי, בהיותן הוצאות גורמאליות, גם את הסכום המשתלם לקופת-חולים והמגיע לכ-5,000 לירות. כמובן מוצע שסכום זה לא יתעדכן אוטומאטית בהתאם

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
אני מעמידה את החוק להצבעה בקריאה שלישית. נתקבלה הסתייגות של חברי הכנסת סבידור לסעיף 1 לחוק. מה אומר יושב-ראש ועדת הכספים ?

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים) :
בסעיף 104(ב) לתקנון הכנסת נאמר : "על אף הא-מור בסעיף קטן (א) רשאי נציג הממשלה או יושב-ראש הוועדה בשמה לבקש במקרים מיוחדים שהקריאה השלישית תתקיים מייד או שהקריאה השלישית תידחה לשבוע נוסף, והודעה על כך תימסר לכנסת". אני מתכבד לבקש את הכנסת להצביע על החוק היום.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
אנחנו נענים לבקשת יושב-ראש ועדת הכספים ואנחנו נצביע מייד.

שלמה חלל (המערך) :
האם זה על דעת הוועדה ?

אברהם שריר (הליכוד) :
כן, זה על דעת הוועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
מאחר שאי אפשר לשאול כך את הוועדה אם זה על דעתה או לא ומכיוון שיושבים כאן שרים בממ"שלה, יכול אחד השרים, אם הוא רוצה בזה, לבקש בשם הממשלה. יושב-ראש ועדת הכספים יכול היה לבקש

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 34), תשל"ט—1979 — קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יבא יושב-ראש ועדת הכספים.

שלמה לורינץ (יו"ר ועדת הכספים) :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 34), תשל"ט—1979. ההוראות העיקריות בחוק הן כדלקמן : (1) קיים פטור ממס בתנאים מסוימים ל-25% מקיצבה מזכה שמקבל אדם או שמקבלים שאיריו. "קיצבה מזכה" היא "אותו חלק מהקיצבה או מסך כל הקיצבות שמקבל אדם ושאין עולה על 8,300 לירות לחדש". הוחלט להגביל הן את סכום הקיצבה המזכה והן את שיעור החלק הפטור ובכך להקל על פנסיונרים או שאיריהם.

(2) "סכום המתקבל עקב היוון קיצבה פטורה, פטור אף הוא ממס; ניתן פטור על קיצבה שהוונה, יופחת סכום הקיצבה שהוונה מהסכום הפטור של הקיצבה". מההוראות אלה יוצא שבמקרה של היוון חלק מהקיצבה חל הפטור של 25% רק על חלק הקיצבה שנותר לאחר ההיוון ולא על הקיצבה במלואה. הוחלט לתקן את הג-

ועוד. מדוע לא נאפשר לפנסיונרים אשר יצאו לפנסיה בשנים הראשונות של המדינה להיות בכבוד? אלה אנשים אשר עבדו, חלמו ולחמו ולא הגיעו לפנסיה מלאה. הם מקבלים סכומים זעומים לעומת ביטוח מנחלים והטבות מתחת ומעל השולחן.

מה הוויכוח הזה בין 30% ל-35%? אני טונה אליך, אדוני יושב-ראש הוועדה, אתה מכיר את המצב של הפנסיונרים בארץ. לפי דעתי זו השכבה המקופחת ביותר. היום כאשר אדם עובד, מקבל משכורת וכל היתר תנאים הנוספים מתחת ומעל השולחן, גם אז קשה לו לחיות. דווקא עם פנסיונרים המקבלים 30, 40, 50 ו-60 אחוזים מהמשכורת, בסכומים קטנים, דווקא אתם צריכים למצות את הדין? באיזה שהוא מקום נעשה הלב שלנו קשה. במצב כזה במדינת ישראל, עם תקציב של 304 מיליארד לירות — אלהים יודע בכמה זה ייגמר — דווקא עם השכבה הזאת בגיל המבוגר, הזקן, קה לכל פרוטה, ממצים את הדין ואת כל בעיות המיסוי, הכלכלה והמשק.

אם ההצעה של האוצר היתה 30% והתביעה של הרבה חברי כנסת היתה של 50%, הרי פשרה של 35% היא פשרה על פשרה. אני מבקש שלא להיכנס בנושא הזה לחלוקה של קואליציה ואופוזיציה, מסתייגים ומציעים. אם אדוני היושב-ראש, אתה מוכן להציע 35%, אני מוכן לקחת את ההסתייגות שלי בחזרה.

יצחק ברמן (הליכוד):
30% הם הפשרה בין המערך שקבע 25% לבין הדרשה להעלאה.

דניאל רוזוולי (המערך):
בגלל האינפלציה כדאי לעשות את הפשרה על 35%.

יחזקאל זכאי (המערך):
חברי-הכנסת ברמן, אתה אומר שהמערך לא היה בסדר כאשר קבע 25%, מה ההבדל בינך וביני? דווקא ממך לא ציפיתי לשמוע זאת. אנחנו צריכים להתווכח על פנסיונרים המקבלים 3,000, 4,000 ו-5,000 לירות? דווקא אתם צריכים למצות את הדין? חשבתי שכמה מהחברים כאן הקרובים לפנסיה — ואינני יודע באילו תנאים יוצאים לפנסיה — יצטרפו לדעתי.

יצחק ברמן (הליכוד):
דרשתם יותר, זו הפשרה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק של האוצר לתיקון שיעורי הפטור ממס הכנסה לפנסיונרים ולעוד חלקים אחרים הנוגעים למשכורתם של הפנסיונרים באה באיחור ואינה הולמת את הצרכים הדו-חקים והדחופים של הפנסיונרים במצב המשקי הקיים. ההסתייגויות שלנו באות כדי שהצעת החוק תתחשב יותר במצבם הרעוע ובמצוקתם של הפנסיונרים.

האוצר מציע להעלות את החלק הפטור ממס הכנסה מ-25% ל-30%. אנו חושבים שזו העלאה גמורה מאוד ולדעתנו יש להעלות את שיעור הפטור עד ל-

לעליית המדד וניתן יהיה לשקול מפעם לפעם אם להעלותו אם לאו. כמובן זה ידרוש את אישור ועדת הכספים.

(5) הורחב חוג נטולי היכולת שבשלםם ניתן זיכוי ונכללו בו גם נטולי יכולת שהם קרוביה של האשה ואינם קרובים של הבעל.

(6) הסכום שבעדו ניתן זיכוי בעד ביטוח ותגמולים לא עודכן לאחרונה; הוחלט לעדכן ולהעלותו ל-3,000 לירות וכן לכלול אותו בין הסכומים המתעדכנים או-טומאטית בהתאם לעליית המדד.

(7) מוצע לאפשר זיכוי מחצית מדמי הביטוח שמשלם יחיד בשל ביטוח רפואת שיניים, מכיוון שרפואת שיניים איננה ניתנת במסגרת הטיפול הרפואי שקופות-החולים מספקות לחבריהן. בעת הדיון בוועדה הוחלט שאם המעביד משלם את הביטוח בעד עובדיו לא תהיה ההוצאה חייבת במילווה חסכון או מס מעסיקים. זו תוספת לחוק.

(8) הוחלט לאחד את שיטת החיוב במקדמות ול-השוות את החברות ליחידים. דבר זה לא רק יביא לפישוט ולהקלה למנגנון גביית המסים אלא גם יחלק את העומס על החייבים במקדמות, באופן שבמקום ארבעה תשלומים גדולים יהיו חייבים בעשרה תשלומים קטנים יותר. יתרון נוסף למנגנון גביית המסים ניתן בכך שכל המקדמות יריכוזו בתוך שנת המס, בעוד שכיום המקדמה האחרונה של חבר בני-אדם היא מחוץ לשנת המס, דבר המקשה את הביצוע.

גברתי היושב-ראש, יש כמה הסתייגויות. אני מבקש להעמיד אותן להצבעה ואחר כך להצביע על החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
יש הסתייגויות לחברי-הכנסת אמוראי ורבינוביץ. יב-מק אותן חברי-הכנסת זכאי, אבקש ממנו לנמק את הסתייגויות ביד.

יחזקאל זכאי (המערך):

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, הפטור לפנסיונרים היה בשיעור של 25% ובהצעת החוק העלו אותו ל-30%. סיעת המערך הציעה להעלות את הפטור ל-50%, אבל היא מסתפקת בשלב זה ב-35%, שהם שווים לחלקו של העובד בתוך הסכומים שהצטרברו בקרן הפנסיה. כידוע השימוש בכספי קרנות הגמל בבנקים פטור לחלוטין ממס הכנסה. אין לפתול בין פנסיונר בקופה מוכרת לבין מבוטח בביטוח מנהלים או בבנקים. הפנסיונרים של היום הם יהודים אשר בנו את הארץ הזאת. חלק גדול מהם לא הגיע ל-70% פנסיה כי לא עבד במקום עבודה מסודר במשך תקופה ארוכה. אף אלה שיש להם 70% מהמשכורת הבסיסית, היא אינה כוללת הוצאות שונות כמו אחזקת רכב, טלפון ושעות נוספות. בארץ של עלייה וקליטה, שיש בה החלפת מקצוע בתקופת הקליטה, לא היה סיכוי לרבים להגיע ל-70%. לכן אני מציע להעלות את שיעור הפטור מיד ל-35%. לדעתי התביעה מוצדקת, גם הוגנת, גם נבונה.

בכלל, אינני מבין מדוע איננו מאירים פנים לפנסיונרים ולזקנים. כאן יש לי פנייה אל יושב-ראש ועדת הכספים. כיהודי דתי אתה יודע שיש הרבה פסוקים הדנים בזקנים. כמו "הדרת פני זקן", "מפני שיבה תקום",

את הפטור מ-25% ל-30%, ואנו מעלים את התיקרה מ-8,500 לירות ל-12,500 לירות. יש בזה התקדמות רבה.

חברת הכנסת זכאי, התיקון בחוק פוטר, למעשה, מ-מסים את כל המקבלים פנסיה לא מלאה ולא גבוהה. אם אנו מורידים 30%, הרי עשינו חשבון בוועדה שמי ש-מקבל פנסיה של 10,000 לירות לא יהיה חייב בשום מס. אין לי כל התנגדות שבמשך הזמן יוגדל הפטור עוד יותר, אבל כאשר החלטנו על התיקון הזה עשינו חשבון שעל-ידי הגדלת האחוז ל-30% השווינו את מ-קבלי הפנסיה לאלה שהפקידו את כספם בתכניות-גמל בבנקים. כפי שהוסבר לנו תאחוז המדויק הוא 29%—30%. נכון, אתה צודק, חברת הכנסת זכאי, שאם מדובר בפנסיונר זקן, ואם היכולת הכספית מאפשרת זאת, יש מקום להקל גם על הפנסיונרים המקבלים פנסיה מלאה וגבוהה. אבל כאן מדובר על סוג אחר, ואנו מתי-קדמים — יש לברר על כך.

למעשה, גם הממשלה הקודמת לא נתנה פטור מ-מסים רק על 25%. היתה אפשרות לשר האוצר הקודם לקבוע 30%, 35% או 50%, כפי שאתה מציע היום, אבל הוא לא עשה זאת. נראה שהיו לו חישובים אוב-ייקטיביים. יכול להיות, כפי ששמענו ממנו, ואני לא מגלה סודות מן החדר, שגם הוא חשב להתקדם במשך הזמן, לאט לאט. אנו מתקדמים עכשיו ל-30%.

יחזקאל זכאי (המערך):
לא ב-30%, אתה מתקדם רק ב-5%.

שלמה לורינץ (י"ר ועדת הכספים):
זה מה שאמרתי — אנו מתקדמים ב-5%, מ-25% ל-30%. יש בזה משום התקדמות, יש בזה פטור מוחלט לבעל הכנסה עד ל-10,000 לירות, זו התקדמות טובה ויפה, ועוד חזון למועד. אנו איננו סוגרים את הדלתות, וכאשר תהיה האפשרות הכספית והכלכלית לכך — אד-רבה, נבוא ונציע תיקון נוסף, או שיבוא חבר כנסת וי-זמנו יציע תיקון נוסף. אולם היות שמדובר עכשיו ב-תיקון כפי שהסברתי אותו, מן הראוי שאנו נאשר הצעת חוק זו, ואני מקווה שזה יהיה פה-אחד.

ח"ר ש. ארבל-אלמזוליני:
חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על ההסתייגויות בסעיפי החוק השונים.

בסעיף 1 הסתייגות לחברי הכנסת אמוראי ורבינו-ביץ.

הצבעה

התיקון של חברת הכנסת ע. אמוראי וי. רבינוביץ לסעיף 1 לא נתקבל.

ח"ר ש. ארבל-אלמזוליני:
באותו סעיף, הסתייגות לחברת הכנסת טובי, ואני מציינת, לשם הבהרה, שהוא מציע 50% במקום 30%, ולא כפי שכתוב בטעות — 35%.

הצבעה

התיקון של חברת הכנסת ת. טובי לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

50% מההכנסה. באותה עת מציע האוצר שהקיצבה המ-זכה תעמוד על 12,500 לירות במקום על 8,300 לירות. אני בדעה שזה סכום נמוך ואין הוא מתיישב עם רמת האינפלציה המואצת. אנו מציעים שהסכום יהיה 15,000 לירות.

ח"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

סליחה, חברת הכנסת טובי. בלוח ההסתייגויות כתיב שאתה מציע להעלות מ-30% ל-35%, ולא ל-50%. אנא, הייה צמוד להסתייגותך.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אם כך, נפלה טעות ברישום בלוח ההסתייגויות. ה-תיקון שאני מציע הוא העלאה מ-30% ל-50%.

חברי הכנסת, הצעות האוצר אינן מתחשבות די ה-צורך במצב הקשה של הפנסיונרים ובמצוקתם. מאז הוגהה הרפורמה בתוספת היוקר מפצים את הפנסיונרים, כמו את כלל העובדים, רק ב-70% מההתייקרות, וזה עוול כלפי העובדים ועוד יותר כלפי הפנסיונרים, כי אלה זוכים לפיצוי הוה, גם כשהוא מוקטן, כאשר הוא מחו-שב לפי אחוזי הפנסיה.

צריך גם להתחשב בעובדה שחלה שחיקה ניכרת ב-קיצבת היוקנה המשתלמת על-ידי המוסד לביטוח מ-אומי. לפי האומדנים מהווה קיצבת היוקנה כ-11% ל-השכר הממוצע במשק, לעומת 20% כפי שהיה ב-1955. אין הצדקה לכך שהאוצר מפצה על השחיקה הזאת רק את אלה מבין מקבלי הקיצבאות המקבלים גם הטבה סוציאלית. זה פוגע בחלק גדול מהפנסיונרים שמסיבות פסיכולוגיות וחברתיות לא פנו כדי לקבל הטבה סו-ציאלית וכך הם נפגעים פעמיים.

צריך גם לזכור שמרבית הפנסיונרים מקבלים פנסיה המגיעה רק ל-30%—50% משכרם, כשרק 14% מכלל הפנסיונרים זכו לפנסיה בשיעור מאקסימאלי של 70% משכרם. פירוש הדבר שהרוב המכריע של הפנסיונרים חי על הכנסה נמוכה ביותר, שאין בה כדי לקיים את הפנסיונר התי על קיצבתו.

כשיצאו הפנסיונרים ערב הבחירות לכנסת התשיעית בהצעה להקיט רשימה עצמאית משלהם לכנסת, והם מונים יותר מ-100,000 איש, רצו אליהם נציגים מכל המפלגות הגדולות, הרגיעו אותם, הבטיחו להם הבטחות. אולם אחרי הבחירות השאירו אותם במצוקתם. הפנ-סיונרים אינם מקבלים פנסיה בחסד אלא בזכות עבודתם. אין לתת לאינפלציה, ליוקר ולהגדלת המסים לאכול בהכנסתם ולרושש ולשחוק אותם.

לכן, גברתי היושבת-ראש, הסתייגויותינו באות כדי לסייע בידי הפנסיונרים להתקיים בכבוד, כמו יתר ה-עובדים.

ח"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכספים, לתשובה.

שלמה לורינץ (י"ר ועדת הכספים):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לולא פנייתו ה-לבבית של חברת הכנסת זכאי אלי, כשהוא מדגיש שהוא פונה אלי כאיש דתי, לא אולי עולה על הבימה בשעה מאוחרת זו כדי להשיב על ההסתייגויות. אולם לאחר פנייתו אעשה זאת ואשתדל לקצר.

חוק זה בא להקל בשני מישורים: אנו מגדילים

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :
 חברי הכנסת, אני מעמידה להצבעה בקריאה שלישית
 את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 34), תשל"ט—
 1979.

הצבעה
 חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 34),
 תשל"ט—1979, נתקבל.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :
 חברי הכנסת, תם סדר-היום. הישיבה מחר בשעה
 11:00. ישיבה זו נעולה.

התיקון של חברי-הכנסת ע. אמוראי וי. רבינוביץ
 לסעיף 2 לא נתקבל.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 3—6 נתקבלו.

התיקון של חברי-הכנסת ת. טובי לסעיף 7 לא
 נתקבל.

סעיף 7, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 8—12 נתקבלו.

הישיבה ננעלה בשעה 20:31.